

SOTAVETERAANI KRIGSVETERANEN

N:o 5/2011 ■ Tarkastettu levikki 68 225 ■ Lokakuun 26. päivänä 2011

Sotaveteraaniliitto palkitsi sotaveteraanien hyväksi tehdystä työstä. Sotaveteraaniliiton ansiomitalia vastaanottamassa Sotilaskotiliiton puheenjohtaja Satu Mustalahti (oik.). Anni Grundström onnittelee. Ansiomerkkien saajista lisää sivulla 3.

Sodanaikaisen Junkers JK-254 -pommikoneen osista taotuilla merkeillä varoja sotiemme veteraaneille (sivu 31)

Kirkkopäivät kokosivat kuulijoita sivut 4-5

Säätiöt myöntävät tukea sivu 6

Veteraaniyhdyshenkilöt palveluksessa Katso omasi sivut 10-11

Kävelytapahtuma neljännen kerran sivut 12-13

Haastattelussa Vilho Sointula sivu 16

Rovaniemen Sotaveteraanit 50 vuotta sivut 18-19

Jatkosodan tapahtumia marras-joulukuussa 1941 sivut 22-29

Marskin hovikone kunnostettu sivu 31

Pro Patria -taulu Orivedelle sivu 39

Veteraanien kuntoutus toteutui 2010 kunnissa eri tahtia sivut 8-9

Helsingissä 26. lokakuuta 2011

Pohdiskelua tulevaisuussuunnittelusta

Vuosituhanen alussa alkanut ja kahdessa liittokokouksessa suurella foorumilla käsitelty sotaveteraanipiirien lähiajan suunnitteluvaihe osoitti selkeästi, että työtä ei ole aloitettu liian myöhään. Työskentelyn edetessä ja valmistauduttaessa Tampereen liittopäiville on voitu hahmottaa monipuolisesti esiin nousseita pulmakysymyksiä ja saattaa niitä kriittiseenkin keskusteluun eri työryhmissä ja neuvottelupäivillä. Riittävän pitkän aikaperspektiivin saamiseksi työn ohjaukseen hahmoteltu malli Suomen Sotaveteraaniliiton organisaatiosta vuonna 2020 on antanut mahdollisuuden suunnitella kehittämistyön askelia kahden vuoden rytmityksellä. On voitu todeta, että nykyinen toiminnan laajuus sotaveteraanipiireissä ja paikallisyhdistyksissä jatkuu vuoteen 2015 asti lähes nykyisellään. Tuon ajankohdan jälkeen alkaa paikallisyhdistysten määrä pienentyä joko yhdistysten toiminnan lopettamisen tai suurempiin yhdistyksiin liittymisen kautta. Paine perinneyhdistysten muodostamiseen tulee entistä ajankohtaisemmaksi vuosikymmenen puolenvälin jälkeen.

Miten vastata edessä oleviin haasteisiin? Kysymyksiä on enemmän kuin on yksiselitteisiä vastauksia. Hallituksen asettamassa rakennetyöryhmässä on pyritty löytämään oikea ajoitus tulevan kehityksen vaatimille joustaville toimenpiteille. Paikallisyhdistyksen lopettaessa toimintansa tulee sen henkilöjä-

senillä olla oikeus liittyä oman piirinsä jäseniksi, mikäli tuleva rakennatarkaisu rakentuu piirin perustalle. Yhdistyksen purkaminen tulee tehdä viimeistään silloin, kun yhdistyksessä ei ole yhtään varsinaista jäsentä. Yhdistyksen purkamisesta on laadittava suunnitelma piirin hallitukselle. Tämä kaikki edellyttää sääntöjen tarkistustyötä. Sääntöjen muuttamiseen tulee saada liiton hallituksen hyväksyminen. Perustan tehtäville päätöksille tulee olla pitävä.

Tulevan organisaatiomallin on mahdollistettava Sotaveteraaniliiton perustehtävän hyvä täyttäminen. Sääntöjensä mukaan liiton on kyettävä vastaamaan huolto- ja tukitehtäväänsä niin kauan, kuin sotaveteraanit, puoliset ja lesket tukea tarvitsevat. Huolimatta harventuvasta yhdistyskentästä on tuki ja apu saatava eri keinoin perille. Ikääntyvän veteraanisukupolven avuntarpeen määrä kasvaa etenkin sillä osalla jäsenkuntaamme, jolla on vielä mahdollisuus ja voimia asua kotona. Kannattajajäsenten merkitys tukityössä kasvaa. Tulevien vuosien toiminta vaatii huolellista suunnittelua liiton organisaation kaikilla tasoilla siitä, miten vastuista kunnialla selvitään. Kun perustehtävä on hoidettu, on aika kypsä perineaikakautteen siirtymiseen.

Finn-Göran Wennström

Lisää pettymyksiä

Syyskuun Sotaveteraani-lehden pääkirjoituksessa kirjoitin pettymyksistä. Budjettiriihen aikaan olimme vielä toiveikkaita veteraaneja koskevien määrärahojen noston suhteen. Lokakuun 5. päivänä julkaistu valtion 2012 talousarvioesitys oli kuitenkin täysi pettymys. Monelta taholta perusteltua lisämäärärahaa ei tullut kuntoutukseen eikä kotiin vietäviin palveluihin. Talousarvio sisälsi vain vähennyksiä eli kaikki kohdat olivat pysyneet alkuperäisissä linjauksissa. Laaja vaikuttamistyömme näytti valuneen hukkaan. Olemme selviytyneet järkytyksestä ja paneudumme entistä vaikuttavampiin jatkotoimiin.

Sotiemme veteraanit ovat ansainneet mahdollisimman hyvät vanhuudenpäivät, joihin kuuluvat suunnitelmallinen kuntoutus sekä tarvittavat kotipalvelut. Veteraanien määrän vähetessä määrärahojen tarve pienenee. Määrärahat eivät ole siirtymässä millekään toiselle ryhmälle, ja tämä momentti poistuu aikanaan valtion talousarviosta. Jat-

kuua menoautomaattia veteraanien tarvitsemat rahat eivät tule valtiolle muodostamaan. Nyt ja juuri nyt kuitenkin tarvitaan apua ja tukea. Tähän yhteiskunnassamme on oltava sekä varaa sekä tahtoa.

Melkoinen osa veteraaneista on jo siinä kunnossa, että he eivät pysty vaikuttamaan yhteisiin asioihin eivätkä enää oikein kykene hoitamaan omia asioitaan. Vuosittaisen kuntoutushakemuksen tekemiseen tarvitaan usein ulkopuolista apua. Meidän veteraanien järjestöjen työssä mukana olevien nuorempien tulee pitää veteraanien tukiasiaa esillä ja toimia määrätietoisesti sen puolesta. Kaikki mahdolliset verkostot pitää nyt valjastaa sotaveteraanien asiaa hoitamaan.

Markku Seppä

1. ILOISET TONTUT

3. TÄHTISADE

5. JOULUPUKKI

1 10
€/kpl

Kortit 1-4 ovat taitekortteja kuorineen. Kortti 5 postikorttimallinen.

2. JOULURAUHA

4. LUMOTTU METSÄ

Lähetä lämmin joulutervehdys

Suomen Sotaveteraaniliiton joulukorteilla

Toimintaamme voitte tukea myös ostamalla kirjeensulkijamerkkejä. Arkissa 20 merkkiä.

20
€/arkki

TIEDUSTELUT JA TILAUKSET:

Puh. (09) 6126 2014
helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa
www.sotaveteraaniliitto.fi

Tilauskuponki takasivulla

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

Sotaveteraaniliitolta huomionosoituksia

Sotaveteraaniliiton hallitus myönsi 29 sotaveteraanien kultaista ansioristiä, kolme sotaveteraanien ansioristiä ja 42 sotaveteraaniliiton ansiomitalia.

Osa ansiomerkeistä jaettiin liiton 54-vuotispäivänä 29. syyskuuta Katajanokan Kasinolla järjestetyssä tilaisuudessa.

Tervetulo puheenvuorossaan liiton puheenjohtaja **Aarno Strömmer** kertoi liiton tulevista tehtävistä ja kiitti ansiomerkkin saaneita sotaveteraanien hyväksi tehdystä työstä.

Huomionosoituksen saaneiden puolesta kiitti eversti **Keijo Suominen**.

Sotaveteraanien kultaiset ansioristit myönnettiin seuraaville:

Aarne Aaltonen, Mikkeli
Arvo Aho, Helsinki
Salomon Altschuler, Helsinki
Roy Cairenius, Helsinki
Aino Eskola, Iitti
Salomon Geronik, Helsinki
Tauno Hakanpää, Rovaniemi
Pekka Hemilä Hauho
Pentti Herranen, Kotka
Lauri Hirttiö, Rovaniemi
Lauri Hytönen, Rautalampi
Teppo Hyvärinen, Raahe
Aaro Hämäläinen, Äänekoski
Ilmari Isokangas, Seinäjoki
Matti Jämiäluoma, Jämijärvi
Voitto Kankaanpää, Kiikoinen
Jaakko Kasurinen, Vantaa
Anneli Koivumäki, Jämijärvi
Reino Korpjaakko, Lohja
Jaakko Marttinen, Toivakka
Paavo Palola, Lohtaja
Aino Pyhäniemi, Raahe
Liisa Saari, Lapua
Kullervo Seikkula, Lohtaja
Veikko Sipiläinen, Riihimäki
Åke Svenskberg, Hindersby
Tenho Temonen, Renko
Taavetti Tenhunen, Iisalmi
Väinö Teräväinen, Rovaniemi

Sotaveteraanien kultainen ansioristi voidaan myöntää tunnustuksena liiton tarkoituksien hyväksi tehdystä erittäin merkittävästä ja pitkään jatkuneesta työstä.

Sotaveteraanien ansioristi myönnettiin seuraaville

Veli Matti Huittinen, Mikkeli
Ilmi Kärävä, Helsinki
Onni Toljamo, Pulkila

Sotaveteraanien ansioristi voidaan myöntää tunnustuksena liiton tarkoituksien hyväksi tehdystä merkittävästä työstä.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali myönnettiin seuraaville:

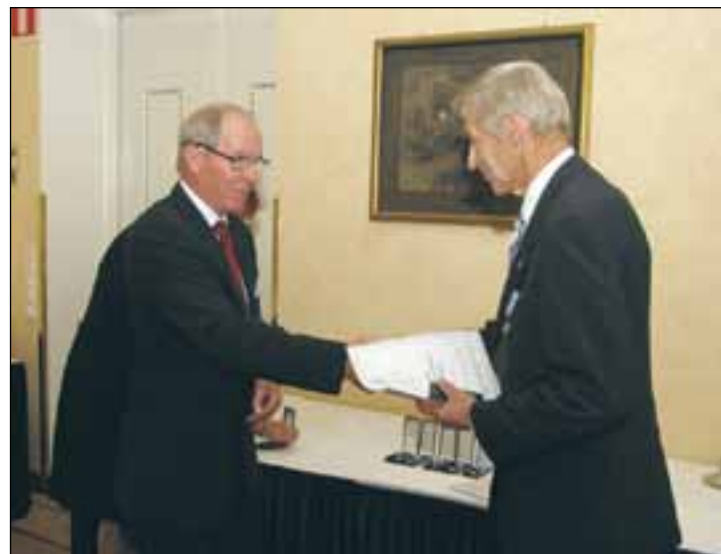
Jari Ahola, linja-autonkuljettaja, Rovaniemi
Hannes Berner, johtaja, Helsinki
Esko Eela, teollisuusneuvos, Säskylä
Pertti Haipola, director musices, Oulu
Mika Hannula, puheenjohtaja, Tampere
Hannele Helkama-Rågård, arkkitehti, Helsinki
Arja Hinkkanen, korjausneuvoja, Elimäki
Eino Hirvonen, everstiluutnantti, Kouvola
Juhani Hämäläinen, metsänhoitaja, Savonlinna
Teuvo Junes, rakennusmestari, Keminmaa
Paavo Jäppinen, filosofian maisteri, Joroinen
Jaakko Kaukanen, rajavartiolaitoksen päällikkö, Helsinki
Matti Kinnunen, kirkkoherra, Ii
Vesa Kumpulainen, rehtori, Peninki
Katariina Kuurolo, toiminnanjohtaja, Mikkeli
Heikki Lampela, toimistopäällikkö, Rovaniemi
Harri Leppälakso, eversti, Muurame
Satu Mustalahti, puheenjohtaja, Helsinki
Maire Nevalainen, maksuliikeasiantuntija, Helsinki
Jorma Niinikoski, rovasti, Kärämäki
Maarit Niiniluoto, kirjailija, Helsinki
Erkki Nikkilä, kunnanjohtaja, Pihtipudas
Torbjörn Nikus, toimitusjohtaja, Ylöjärvi
Jyrki Nordlund, kirkkoherra, Kausala
Markku Pakkanen, puheenjohtaja, Helsinki
Antti Pohtola, ylikonstaapeli, Ylistaro
Pertti Pulkkinen, toiminnanjohtaja, Mikkeli
Harri Raitis, puheenjohtaja, Turku
Henry Rantala, kappalainen, Rovaniemi
Asko Reponen, pankinjohtaja, Kouvola
Eero Riuttala, eversti, Tuusula

Seppo Ruhanen, kunnanjohtaja, Otava
Armi Räsänen, toimistosihiteeri, Vantaa
Marja Rönkkö, liikunnanohjaaja, Tuusula
Elina Sauri, taiteilija, Helsinki
Arto Seppälä, ylitarkastaja, Mikkeli
Jukka Seppänen, toimitusjohtaja, Suomussalmi
Risto Silvennoinen, palvelupäällikkö, Kouvola
Seppo Suhonen, rakennusinsinööri, Oulu
Keijo Suominen, eversti, Helsinki
Jyri Tapper, toimialajohtaja, Helsinki
Yrjö Tuokko, kanslianeuvos, Inko

Sotaveteraaniliiton ansiomitali voidaan myöntää Sotaveteraanityön päämäärien hyväksi kauan ja ansiokkaasti tai muutoin merkittävästi toimineelle henkilölle.

Sotaveteraanien ansioristi luovutettiin (vas.) Onni Toljamolle, Ilmi Kärävälle ja Veli Matti Huittiselle.

Sotaveteraaniliiton ansiomitalin saanut Juhani Hämäläinen on JR 7:n perinnetoimikunnan puheenjohtaja.

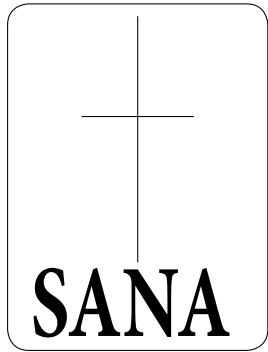

Ansiomitali luovutettiin Markku Pakkaselle, joka on Reserviläisliiton puheenjohtaja.

Sotaveteraaniliiton ansiomitalin saajista oli paikalla 11.

Taivastoivossa eteenpäin!

Uuden askeleen ottaminen tuntuu usein vaikealta. Elävästi muistan yhä polttavan tunteeni Pellon hyppyrimäen tornissa. Minulla olivat Ponnen lainasukset jo jalassa. Uskallanko hypätä? Uskalsin ja jatkoin hyppäämistä sen jälkeen. Mielessäni oli haluttu vahvaksi urheilijaksi.

Seuraavana keväänä minulla oli samanlainen tunne kuin hyppyrimäessä. Jumala kutsui minua väkevästi lapseen. Uskallanko? Hyppäsin Isän syliin. Minusta tuli lapsi, ja Isä tahtoi palvelukseensa ja todistajakseen. Siitä olen yhä kiitollinen. Itse en ole jaksanut aina toimia, niin kuin Jumala on opettanut. Mutta Hän on ollut uskollinen.

Parannuksen armon kokeminen ja syntien anteeksi-antamisen lahjan omistaminen ovat suuria asioita. Tunsin olevani kristillis-isänmaallinen ihminen, jolla on hyvät ja pyhät arvot. En kantanut huolta siitä, että sydämeeni oli jäänyt viha suurta ja mahtavaa naapuria kohtaan. Se oli konkretisoitunut enoni sankarikuolemaan talvisodassa ja kahdeksaan täysorpoon serkkuuni.

Olen kiitollinen, että itse jouduin Murmanskissa hengelliseen sydänleikkaukseen, mikä merkitsi minussa sisäistä uusiutumista. Kun Jumala osoitti, mitä Hän tahtoo ja voi, sain luopua vihasta ja vilpistä. Jumala uudisti uuteen rakkauteen ja puhtauteen.

Risti on meille yhteinen tunnus ja toivon merkki. Jeesus kerran kuoli meidän tähtemme ja kaikkien puolesta. Vihollisuus voitettiin Golgatalla, kun Uhririkaritsa vuo-datti verensä tähtemme. Ylösnoussut vie perille taivaaseen. Viimeisellä portilla kysytään, saiko Herra Jeesus sydämes-säsi asuinsijan? Olitko Sinä valmis toteuttamaan lähimmäisrakkautta? Tämä on tärkeä kysymys tänäänkin.

Siniristilipussamme ovat Suomen värit ja Jeesuksen risti. Tiedämme, että uhrin ansiosta lippu liehuu. Se ei ole vain huulilla olevia sanoja. Siinä on annos ehtymättömästä lähteestä nousevaa uhrautuvaa rakkautta. Hämästelemme sitä sitkeyttä, mikä kannusti veteraanipolvea jaksamaan suuriin tekoihin. Perinnöksi olemme saaneet hyvän isänmaan.

Ylipäällikkö Mannerheim korosti viimeisen taistelun merkitystä. Siitä on kysymys myös elämässämme. Muistan, miten hätkähdyttävä oli nähdä maratonin juoksija, joka kesti 42 kilometriä, mutta uupui ennen maalia.

Evankeliumi lupaa meille Eparhainta, kun se kirkastaa iankaikkisen elämän. Siitä olemme oppineet Jeesukselta evankeliumin ydinsanomana. ”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän.”, Joh. 3:16.

Vihollinen on tallella. Se on sielun vihollinen, Perkele, joka on liikkeellä kuin kiljuva jalopeura. Se ei voita sitä, jonka turva on ikaikojen Jumalassa. Ja jos olet langennut, synnin kahleet katkaistaan Jeesuksen veren turvin. Syntien anteeksi-antamus johtaa iloon, rauhaan ja vapauteen. Se on ihaninta, mitä voimme kokea jo täällä ajassa.

Yhteisessä messussa on tarjolla ehtoollisessa Kristuksen ruumis ja veri. Niissä on lääke sekä pelastukseen että paranemiseen. Sanan ja sakramentin kautta olemme osallisia Jumalan lahjoista muistaen, että armo riittää ja risti kantaa. Niiden turvin pääsee perille iankaikkiseen isänmaahan.

Paavo Korteniemi
luottamuspappi Pello

Kirkkopäivä Etelä-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaan sotiemme veteraanien kirkkopäivää vietettiin 20.9. Kuortane-hallissa, jossa saarnasi rovasti **Väinö Salokorpi**. Päiväjuhlan tervetuliaissanat lau-

sui Rintamaveteraanipiirin puheenjohtaja **Leevi Asunto** ja juhlapuheen piti Lapuan hipakunnan piispa **Simo Peura**. Ohjelmassa oli lisäksi monipuolista musiikkia ja Kuorta-

neen urheilulukion oppilaiden **Sanni Rajaniemen ja Mika Flinkkilän** esittämä nuorten puheenvuoro. Päätöshartauden toimitti rovasti **Väinö Reinilä**.

Runsaslukuinen joukko eteläpohjalaisia kirkkopäivää viettämässä. Kuva: Marja Konimäki

Seutukunnallinen kirkkopäivä Petäjävedellä

Lukion kuoro esiintymässä.

Sotiemme veteraanien yhteistä kirkkopäivää vietettiin 11.9. Jumalanpalveluksessa saarnasi kirkkoherra **Seppo Ojala**, Jusarö-kvartetti lauloi. Seppelten laskun jälkeen siirryttiin seurakuntakotiin ruokailemaan. Päiväjuhlassa tervehdyssanat esitti **Pentti Vääränen** ja juhlapuheen piti opettaja **Heikki Nieminen**. Lukion kuoro lauloi juhlassa ja päätössanat lausui **Martti Makkonen**. Ilmavoimien soittokunta juhlisti myös tilaisuutta.

Teksti: Pentti Vääränen
Kuva: Marjo Suvanto

Kirkkopäivä kokosi runsaasti veteraaneja Kajaaniin

Sotiemme veteraanien Kainuun alueen kirkkopäivää vietettiin 24.8. Kajaanissa.

Kajaanin kirkossa pidettyyn messuun liittyi juhllainen sotilaiden konfirmaatio. Seitsemän Kainuun Prikaatin varusmiestä rippikoulun päätteeksi nauttivat Pyhän ehtoollisen ja samalla osallistuivat konfirmaatioon. Messun toimittivat sotilaspastori **Penna Parviainen** ja Kajaanin ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra, isä **Andreas**.

- Kiitollisena muistamme teitä veteraanit, jotka olette tehneet pyyteetöntä työtä nykyisen vallitsevan hyvinvoinnin eteen isänmaan puolustajina sodissa ja rakentajina rauhan aikana, totesi prikaatinkenraali **Jukka Ojala** puheessaan.

Juhlassa viihdytti tutuil-

Kainuun kirkkopäivään kuuluva juhla pidettiin Kainuun Prikaatilla. Edessä Kainuun Rintamaveteraanipiirin puheenjohtaja **Pekka Eskonpekka** (oik.), Prikaatin komentaja, prikaatinkenraali **Jukka Ojala**, Kajaanin Rintamaveteraanit puheenjohtaja **Mauri Ollitervo** ja kenttärovasti **Jouni Parviainen**.

la sota-ajan kappaleilla Kainuun sotilassoittokunta musiikkikapteeni **Ari Tammisen** johdolla. Varusmiesten kuoro puolestaan esitti Veteraaniviren.

Juhlassa puhui Kajaanin ortodoksisen seurakunnan entinen kirkkoherra, isä **Pentti**

Hakkarainen. Kirkkopäivän päätössanat esitti Sotainvalidien Kainuun piirin toiminnanjohtaja **Matti Kähkönen**.

Kainuun kirkkopäivään osallistui yli 200 sotiemme veteraania.

Veikko Rusanen

Pirkanmaan kirkkopäivässä 800 osanottajaa

Kirkkopäivään osallistujia nauttimasta musiikkiesityksestä.

Pirkanmaan alueellinen kirkkopäivä pidettiin 10.8. Pälkäneellä Aitoon Honkalassa. Tapahtuman vastuujärjestäjä oli Sotainvalidien Veljesliiton Pirkanmaan osasto monipuolisessa yhteistyössä sotaveteraanipiirin ja useiden paikallisten yhteisöjen kesken. Jumalanpalveluksessa saar-

nan piti rovasti **Esa Eerola** ja päiväjuhlassa juhlapuheen piti Sotainvalidien Pirkanmaan puheenjohtaja **Toivo Sundqvist**. Juhlan juonsi **Aimo Kokkola** ja musiikista vastasi Panssarisoitukunta.

Kuva: Ulla Siren/
Sydän-Hämeen Lehti

Kirkkopäivä Oulussa

Pohjois-Pohjanmaan pohjoisten jokialueiden veteraanien seutukunnallinen kirkkopäivä kokosi 13. syyskuuta Oulun tuomiokirkkoon noin 600 osallistujaa. Juhlapuhujana päiväjuhlassa oli piispa emeritus **Olavi Rimpiläinen**. Jumalanpalveluksen toimitti tuomio-rovasti **Matti Pikkarainen**, saarnan piti rovasti **Jaakko Granlund**. Metropoliitta **Panteleimon** lausui johdannon ja siunauksen sanat. Seppelartion lähettämisen sankarihautoille toimitti kenttärovasti **Jouni Parviainen**. Pohjan Sotilassoittokunta ja Teuvo Pakkalan koulun musiikkiluokkien kuoro avustivat. Lisäksi päiväjuhlassa esiintyivät ylioppilaskunnan kuoro **Cassiopeija**, oopperalaulaja **Esko Jurvelin** sekä Oulun Sotaveteraanikuoro. Kirkkopäivän pääsihteeri **Paavo Kurttila** lausui juhlan päätössanat.

Teksti: Paavo Kurttila Kuva: Pekka Koivisto

Varsinais-Suomen kirkkopyhä Halikossa

Varsinais-Suomen veteraaniväen maakunnallista kirkkopyhää vietettiin Salon Halikossa jatkosodan päättymisen päivänä 4.9. Halikon kirkossa pidettyyn messuun ja sitä seuranneeseen ruokailuun sekä päiväjuhlaan Armfeltin koululla ja Halikon liikuntahallissa otti osaa 600 henkilöä, pääosa vielä veteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskiään.

Halikon kirkossa pidetyssä messussa saarnasi kenttäpiispa **Hannu Niskanen**. Liturgina toimi kappalainen **Ari Oinas**. Sekä messussa että sitä seuranneessa päiväjuhlassa esiintyivät Salon Sotaveteraanilaulajat.

Päiväjuhlan tervehdyssanat lausui Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Tuukka Alhonen**, seurakunnan tervehdyksen toi kappalainen **Ari Oinas** ja pää-

Uudenmaan seutukunnallinen kirkkopäivä

”Sä autoit valoon tämän maan”

Porvoossa vietettiin 3.9. seutukunnallista kirkkopäivää. Koolla oli 450 veteraania, veteraanien saattajaa ja ystävää. Päivä alkoi messulla Porvoon tuomiokirkossa,

Kahvihetkeä viettämässä vas. Uudenmaan Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Heikki Talvela**, piispa **Björn Vikström** ja kenraaliluutnantti **Jussi Hautamäki**.

jossa saarnasi Porvoon piispa **Björn Vikström**. Päiväjuhlassa puheen piti kenraaliluutnantti **Jussi Hautamäki**, joka aloitti sanoilla ”tässä joukossa sitä on virtaa”. Päivän arvokasta antia oli myös nuorten tervehdyksen tuoneen opiskelija **Charlotta Lagerstamin** puhe ja laulu-yhtye **Sancti Amicin** ja Porvoon Mieslaulajien esitykset. Juhlan päätössanat lausui Uudenmaan Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Heikki Talvela**. Kirkkopäivässä on keskeistä kokoontuminen sanan äärelle ja yhteinen tapaaminen, erään veteraanin sanoin: ”Saa hiljentyä ja nähdä ystäviä ympäri Uuttamaata”.

Teksti: Seppo Väättäinen
Kuva: Jouko Mattila

Pohjois-Savon sotiemme veteraanien ja reserviläisten kirkkopyhä Tuusniemellä

Kirkkopyhän vietto aloitettiin 25.9. Tuusniemen kirkossa messulla, jossa liturgina toimi Järvi-Kuopion seurakunnan kirkkoherra **Reijo Leino** ja kanttorina **Riikka Tuura**, rovasti **Risto Lyytikäinen** saarnasi. Tuusniemen Ortodoksisessa kirkossa oli

samanaikaisesti liturgia, jonka toimittivat isä **Leo Tuutti** ja kanttori **Elisabet Petsalo**.

Ruokailu ja päiväjuhla olivat Turulan koulukeskuksessa. Ruokailussa avustivat Tuusniemen lukion ja ylä-asteen oppilaat yhdessä veteraanien tukijäsenten ja muiden vapaaehtoisten kanssa.

Yli 500 juhluvierasta saivat kuulla juhlan aluksi musiikkimajuri **Petri Junnan** johtamaa Karjalan Sotilassoittokunnan esitystä. Tervehdysanat esitti Tuusniemen kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Terttu Kolari**, juhlapuheen piti Tuusniemen kunnanjohtaja **Jouni Perälä**.

Tuustytöt kanttori **Riikka Tuuran** johdolla esittivät isänmaallisia lauluja. Baritoni **Joose Vähäsöyrinki** Karjan Sotilassoittokunnan säestyksellä jatkoi lauluesityksiä.

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Olavi Karttunen** lausui tilaisuuden päätössanat.

Teksti: Esko Taskinen
Kuva: Ari Hanttu

Kirkkopyhäväki rovasti **Risto Lyytikäisen** saarnaa kuuntelemassa.

Seppelartiot sankarihaudalle ja Karjalaan jääneiden muistomerkille lähetti Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin hengellisen toimikunnan puheenjohtaja rovasti **Erkka Nurmi**. Partiossa vasemmalta **Ritva Mäki**, **Kari Niinistö**, **Pekka Rintola**, **Maija Virtanen**, **Kari Bastman** ja **Antti Varpula**.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Onnittelemme

Veikko Lintala 100 vuotta

Ilmajoen vanhin asukas, talvi- ja jatkosodan veteraani Veikko Lintala täyttää 100 vuotta 29.10. Munakassa. Lintala ellee ”syytinkituvaksi” hankkimassaan talossa poikansa Paa-von kanssa.

Muisti pelaa, kuulo toimii, mutta toisesta silmästä on näkökyky heikentynyt. Lintala kasvatti Helky-vaimonsa kanssa 12 lasta Kuffeenkylän tilalla, maatyöt olivat mieluisia, mutta vielä mieluisampaa oli aherus metsässä. Sota-ajasta Lintala sanoo olevansa hidas puhumaan. Omassa kodissa Lintala

haluaa olla ”niin kauan kuin on järki päässä”.

Raija Asiala

Otto Peltokorpi 100 vuotta

singissä Suomen Valkoisessa Kaartissa. Talvisodassa hän palveli JR 24 riveissä Kiviniemen ja Vuosalmen suunnilla.

Sodan jälkeen jatkui työ maanviljelijänä. Peltokorpea tarvittiin myös monissa luottamustoimissa. Pisimmän luottamusmiesuran Otto Peltokorpi teki Kihlakunnanoikeuden lautamiehenä, peräti 18 vuotta, josta palvelusta hänelle on myönnetty herastuomarin arvonimi. Otto asustelee Sotainvalidien palvelutalossa, jossa aika kuluu kiikkutuolissa kei-nuen maailman menoa seura-ten.

Heikki Kankaanpää

Joulukuun 2. päivänä täyttää Sievissä sotainvalidi ja -veteraani Otto Peltokorpi 100 vuotta.

Otto Peltokorpi syntyi Sievin Asemakylän Peltokorves- sa 2.12.1911. Asevelvollisuuden Otto Peltokorpi suoritti Hel-

Säätiöiden myötävaikutuksella taloudellista tukea

Sotavahinkosäätiö, Eileen Starckjohann ja Thelma Starckjohann-Bruun Säätiö, Kaatuneiden Muistosäätiö ja Sotaveteraanien tukija perinnesäätiö ovat edelleen merkittäviä tukijoita avustettaessa liiton kautta taloudellisesti veteraaneja, heidän puolisoita ja leskiään arkipäivän vaikeuksissa.

Hakijan täytyy olla Sotaveteraaniiyhdistyksen varsinainen, puoliso- tai leskijäsen. Taloudellista tukea voidaan myöntää lääke- ja hoitokulujen omavastuuosuuksiin, apuvälineisiin ja pieni muotoisiin kodin muutostöihin. Avustukset ovat kertaluontoisia ja ne perustuvat hakemukseen, jossa on oltava liitteenä kuitit aiheutuneista kuluista sekä hakijan tulotiedot. Samalle hakijalle ei voida myöntää avustusta samana vuonna useampaan kertaan ja vain hyvin perustelluista syistä peräkkäisinä vuosina. Tulorajat ovat 1050 euroa bruttona kuukaudessa. Veteraaneista yli puolet saa ylimääräistä rintamalisää, joka tarkoittaa käy-

tännössä sitä, että eläke jää alle 1 000 euroa kuukaudessa, leskien eläketulot ovat yleensä huomattavasti pienempiä. Hakemuksissa täytyy olla kaikki tarvittavat liitteet:

- Kelan todistus ylimääräisestä rintamalisästä / tai verotodistus
- kuitit aiheutuneista kuluista
- asuntoja koskevissa korjausavustuksissa korjausneuvon lausunto, sekä yli 7 000 euron kustannuksista rahoitussuunnitelma.

Avustuksia ei myönnetä:

- Sotainvalideille, joiden haitta-aste on 10 % tai yli
- kuntoutukseen eikä jalkahoitoihin
- asunto-osakeyhtiöissä tehtäviin peruskorjauksiin, jotka rahoitetaan taloyhtiön lainalla ja maksetaan rahoitusvastikkeessa, myöskään vaakuutusten piiriin kuuluvia vahinkojen omavastuita ei korvata
- vanhainkodin tai vuodeosastojen hoitomaksuihin eikä kotipalvelumaksuihin

- öljy- eikä sähkölämmityksestä aiheutuviin lämmityskuluihin
- elektronisiin kodinturvallaitteisiin

Hakemuslomakkeita saa omalta sotaveteraaniiyhdistykseltä, sotaveteraanipiiristä tai liiton internet-sivulta osoitteesta www.sotaveteraaniliitto.fi (aineistopankki) sieltä löytyy myös tarkempi ohjeistus.

Lomakkeen asianmukainen täyttäminen liitteineen nopeuttaa käsittelyä sekä ehkäisee epäselvyyksiä tietojen käsittelyssä. Lomakkeen voi täyttää hakija itse tai sotaveteraaniiyhdistyksen edustaja. Hakemus palautetaan oman alueen sotaveteraaniiyhdistykselle.

Päätöksestä ilmoitetaan hakijalle kirjallisesti ja myönnetty avustus maksetaan hakijan ilmoittamalle tilille. Hakemusten käsittelyaika liitossa on noin 1-2 kuukautta.

Anni Grundström

Lotta Svärd Säätiö lottien ja pikkulottien tukena

Lotta Svärd Säätiö voi tarjota lottille ja pikkulotille kuntoutusta, joko laitos- tai avokuntoutuksena, taloudellista tukea esim. apuvälineisiin, silmälasihin, proteeseihin, suuriin lääke- ja sairauskuluihin. Edellä luetellut ovat esimerkkejä, tukea ja avustusta voi hakea kunkin yksilöllisiin tarpeisiin. Taloudellisen tuen myöntämisessä etusijalla ovat vähävaraiset henkilöt. Sen sijaan kuntoutuksen myöntämiselle ei ole tulorajoja. Säätiöstä voi myös hakea vuokra-asuntoa, jonka vuokra on lottille ja pikkulotille alueellisia markkinahintoja huokeampi. Asuntoja vuokrataan toki muillekin, mutta lotat ja pikkulotat ovat etusijalla asunnon myöntämisjärjestyksessä.

Tiedon saaminen ja hakemusten täyttäminen on yritetty tehdä mahdollisimman helpoksi. Säätiön internet-sivut ovat oivallinen väline saada tietoa ja hakemuslomakkeita, mutta kohderyhmä ei välttämättä

ole koskaan käyttänyt sähköisiä verkkoja. Siksi omaisten ja palveluneuvojen tuki on hyvin tärkeää. Säätiömme henkilökunta auttaa myös jokaista yhteydenottajaa ja lähettää kotiin hakemuslomakkeet ohjeineen täytettäväksi.

Puhelinvaihteemme numero on (09) 4770 2881, josta soittaja ohjataan juuri oikean asiantuntijan puheille.

Työllämme on merkitystä

Kaikessa palvelutilanteissa meidän tulisi yksinkertaistaa avun saantia ja välttää ”ei välttämätöntä” byrokratiaa ja päätökset syntyisivät joustavasti hakijan tilanne huomioiden. Tarpeen vaatiessa pitäisi olla mahdollisuus nopeaan ja yksilölliseen ratkaisuun ohjeistuksen ohitse akuuttitilanteissa.

Kehitämme toimintaamme tältä osin jatkuvasti.

Toivotan Teille kaikille mitä parhaita syksyä - henkilökuntamme on teitä varten!

Säätiön yhteystiedot:

Lotta Svärd Säätiö
Mannerheimintie 93
00270 Helsinki
Puhelin (09) 4770 2881
Faksi (09) 2413 964
Internet: www.lottasaatio.fi

Tarja Björkling-Pakarinen

Toiminnanjohtaja
Lotta Svärd Säätiö
Mannerheimintie 93 A,
00270 Helsinki
puhelin: 050 527 2640,
(09) 4770 2883
e-mail: tarja.bjorkling-pakarinen@lottasaatio.fi
url: www.lottasaatio.fi

Suomen-poika Raul Kuutman kirjoittamaa kirjaa saatavana sotaveteraanipiireistä ja Sotaveteraaniliitosta Marja Riukalta, puh (09) 6126 2016 tai sähköpostitse marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi
Hinta 20 euroa + postikulut.

Nyt tarvitaan vaikuttamista

Valtioneuvoston eduskunnalle antama ensi vuoden talousarvio sisälsi vain leikkauksia sotaveteraanien etuuksiin. Esityksessä ei ollut ainuttakaan parannuskohtaa.

Tiedämme valtiontalouden pulmallisen tilanteen, mutta sotaveteraanit eivät voi odottaa. Veteraanien määrä vähenee nopeasti. Nyt on viimeiset ajat tukea kunniansalaisiamme. Veteraanien tukeminen ei myöskään muodosta valtiontalouteen pitkällä jäniteellä menoautomaattia. Kymmenen vuoden kuluttua määrärahatarve on pieni.

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan jäsenet (oikealla) tapasi eduskunnassa eduskuntaryhmien edustajia. Vevan puheenvuoron käytti Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja Matti Louekoski.

Vasemmalta eduskuntaryhmien edustajat: kansanedustaja Outi Mäkelä (kok.), ryhmän pääsihteeri Jyrki Konola (sdp), kansanedustaja Anu Vehviläinen (kesk.), kansanedustaja Kari Uotila (vas.), kansanedustaja Johanna Karimäki (vihr.), kansanedustaja Ulla-Maj Wideroos (rkp), kansanedustaja Sauli Ahvenjärvi (kris.). Perussuomalaiset eivät kiireiltään ehtineet paikalle.

Veteraanimäärärahat valtion talousarviossa 2009-2012 milj. euroa käyvin hinnoin					
Vuoden 2009 ja 2010 ovat tilinpäätöstietoja. Vuodet 2011 ja 2012 ovat talousarvioletietoja					Muutos %
MÄÄRÄRAHAT	2009	2010	2011	2012	2011-2012
Rintamalisät	64,4	55 728 272	49 800 000	44 300 000	-11,0
Sotilasvammakorvaukset	217,2	192 029 013	190 553 000	163 200 000	-14,4
Sotainvalidien hoitolaitokset	65,2	65 207 000	65 207 000	65 207 000	0,0
Sotainvalidien puolisoitten ja sotaleskien kuntoutus	3,1	3 100 000	3 100 000	3 100 000	0,0
Rintamaveteraanien					
kuntoutus yhteensä	38,1	34 088 000	32 588 000	26 588 000	-18,4
kunnallisten avopalvelujen m. sisältyvä kuntoutusmäärärahaan			2 300 000	2 300 000	0,0
Eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palveluiden kuntoutus	3,5	3 500 000	3 500 000	3 500 000	0,0
Ulkomaalaiset vapaaehtoiset rintamasotilaat	0,1	100 000	94 000	80 000	-14,9
Rintamaveteraanien määrä	51453	44 360	39 183	33 554	-14,4
Sotainvalidien määrä	8733	7 425	6 364	5 284	-17,0
Sota.inv. puolisoitten ja leskien määrä	7400	6 300	5 700	6 000	5,3

Sotiemme veteraanit ovat talousarvion suurimpia säästäjiä. Veteraanimomentille esitetään käytettäväksi lähes 40 milj. euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Suurin pudotus on rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahassa lähes 20 % ja sotilasvammakorvauksissa yli 14 %.

Vetoamus

Muutamien vuosien kuluttua veteraanit ovat poistuneet keskuudestamme. Silloin yksi keskustelu päättyi, eikä veteraanien palvelujen rahoituksesta tarvitse enää keskustella.

Ei ole myöskään riskiä siihen, että nyt budjettiin varattavat määrärahat jäisivät pysyviksi talousarvion rahoitusseriksi. Nyt on meidän kaikkien, myös valtion viimeinen tilaisuus osoittaa sotiemme veteraaneille arvostusta mahdollistamalla heille suunniteltu kuntoutus ja tarvittavat kotiin vietävät palvelut. Näin edistetään heidän turvattua selviytymistään kotona mahdollisimman pitkään.

Muutamien vuosien kuluttua sitä ei enää voida tehdä.

Sotaveteraani, puoliso tai omainen

Kirjoita kuntoutuskokemuksistasi, sen onnistumisesta tai epäonnistumisesta ja siihen vaikuttaneista asioista. Onko kuntoutushakemuksesi hylätty määrärahojen loppumisen vuoksi tai jostakin muusta syystä?

Kirjoita myös arkipäivästä selviytymisestä, avun ja tuen tarpeesta sekä mahdollisia kokemuksia asioidessasi terveydenhuollossa, Kelassa ym.

Mielipiteenne ja kokemuksenne ovat meille tärkeitä, käytämme niitä viestimämme viestiä päättäjille ja virkamiehille. Kaikkia kirjeitä käsitellään luottamuksellisesti, eikä nimeänne julkaista ilman kirjoittajan antamaa lupaa.

Lähetä postia
Suomen Sotaveteraaniliitto
Anni Grundström
PL 600
00521 Helsinki

Valtion talousarviolukuja 2011 ja 2012

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2012 on rintamaveteraanien määräksi arvioitu 33 554. Vuoden 2011 luvuksi oli arvioitu 39 183. Talousarvioesityksen pohjana käytetään veteraanien määrässä arviota joka lähinnä vastaa loppuvuoden tilannetta. Todellisuudessa veteraanien määrä on suurempi.

Sotilasvammakorvausten määräraha oli 2011 yhteensä 190,5 milj. euroa kun vuodelle 2012 on budjetoitu 163,2 milj. euroa. Tämä tietää siis valtion kassaan säästöjä noin 27,3 miljoonaa euroa.

Korvaus sotainvalidien laitojen käyttökustannuksiin pysyy samana eli 65,2 milj. euroa. Tätä voidaan käyttää sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin, neuvontapalvelutoimintaan, 25 prosentin sotainvalidien muissa yksityisissä hoitolaitoksissa järjestettyyn laitoshoittoon sekä sairaus- ja veljeskotien tulevaisuuteen liittyvien hankkeiden loppuun saattamiseen.

Sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan osoitettu määräraha pysyy samana eli 3,1 milj. eurossa. Tätä määrärahaa voidaan käyttää sotainvalidien puolisoitten ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutusmenojen maksamiseen. Veteraanin puolisoilla ja

leskillä ei erityistä määrärahaa valtion talousarviossa ole.

Valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan maksettava rintama-avustus eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosina 1939- 1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille myönnetty määräraha oli 94 000 vuonna 2011 ja vuodelle 2012 se on 80 000 euroa. Avustus on 540 euroa/henkilö vuodessa.

Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot talousarviossa olivat 30,6 milj. euroa vuonna 2011 sekä lisäksi 2,3 miljoonaa euroa kunnallisiin avopalveluihin.

Vuodelle 2012 vastaavat luvut ovat kuntoutukseen 24,3 milj. euroa ja lisäksi 2,3 milj. euroa kotiin vietäviin kunnallisiin avopalveluihin. Talousarvion perusteissa sanotaan seuraavaa: Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4,0 milj. euroa tarvearvion mukaisesti. Todellisuudessa kuntoutukseen osoitettu määräraha vähenee 6,0 milj. euroa eli 20 %. Kuntoutettavien määräksi on arvioitu 19 725 henkilöä.

STM:n tarvearviota ihmetteli
Anni Grundström

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut ja verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

Tilastot paljastavat karun todellisuuden

Valtiokonttorin tilastoihin perustuva taulukko osoittaa vuodelta 2010 kunnittain veteraanien kuntoutuksen toteutumisen. Valtakunnallisesta tilastosta selviää rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahat, kuntoutukseen oikeutettujen määrät sekä laitos- tai avokuntoutuksessa käyneiden määrät kunnittain vuonna 2010.

Keskimääräinen kuntoutuksen osallistuneiden määrä vaihtelee kunnittain noin 45-60 %.

Muutamissa kunnissa kuntoutuksessa olleiden määrä lähentelee 100 %. Näiden kuntien kohdalla on kirjaus-

merkinnöissä epätarkkuutta. Kysymyksessä on kaksinkertainen kirjaus, eli veteraani on ollut avokuntoutuksessa, jossa jakso on jaettu keväälle ja syksyille. Kysymyksessä on yksi kuntoutusjakso ja maksusitoumus, mutta se on kirjattu samalle henkilölle kahdeksi jaksoksi. Samoin, jos veteraani on osallistunut ryhmäkuntoutuk-

seen ja on saanut myös yksilöllisiä avokuntoutushoitoja on hänet merkattu kuntoutuksessa olleisiin kaksi kertaa.

Kuntoutusmääräraha jakautuu kunnille siellä asuvien kuntoutuksen oikeutettujen veteraanien suhteessa ja määräraha vuonna 2010 oli 621 euroa kuntoutuksen oikeutettua veteraani kohden. Lisämäärärahaa

hakeneissa ja saaneissa kunnissa määräraha on hiukan korkeampi.

Lähde:
Kuntien selvitykset Valtiokonttorille 2010
Valtiokonttorin määrärahat kunnille 2010

Eri kunnissa asuvat veteraanit ovat hyvin erilaisessa asemassa kuntoutuksen saatavuuden suhteen.

Kunta / Kuntayhtymä	kuntoutuksen oikeutetut veteraanit	Laitos-kuntoutus	avo-kuntoutus+päivä-kuntoutus	yhteensä osallistui	% veteraaneista
Sodankylä	157	36	129	165	105,1
Loviisan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 23)	230	35	190	225	97,8
Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymä (liite 44)	416	87	317	404	97,1
Ruovesi	81	3	73	76	93,8
Muurame	33	6	23	29	87,9
Kangasalan seudun Ky (liite 13)	246	53	163	216	87,8
Yli-Ii	33	7	21	28	84,8
Tervola	86	22	50	72	83,7
Närpes	118	32	66	98	83,1
Oulu	1 410	159	1 011	1 170	83,0
Korsholm	114	19	75	94	82,5
Parkano	72	15	44	59	81,9
Lumijoki	23	3	15	18	78,3
Tyrnävä	36		28	28	77,8
Jämsän kaupunki (liite 9)	254	57	140	197	77,6
Rautavaara	21	6	10	16	76,2
Asikkala	66	13	37	50	75,8
Hämeenkyrö	87	16	48	64	73,6
Padasjoki	40	6	23	29	72,5
Keski-Satakunnan terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 15)	263	55	133	188	71,5
Lahti	984	67	628	695	70,6
Kuusamo	454	96	220	316	69,6
Mynämäki	81	26	30	56	69,1
Porin kaupunki (Liite 39)	912	143	486	629	69,0
Pello	69	14	33	47	68,1
Akaan kaupunki, Kylmäkoski	28	4	15	19	67,9
Oulunkaaren kuntayhtymä (Liite 30)	268	36	145	181	67,5
Hyvinkää	376	38	214	252	67,0
Taivalkoski	117	40	38	78	66,7
Kuusikuntien terveyskuntayhtymä(liite 19)	240	31	128	159	66,3
Vesilahti	32	6	15	21	65,6
Haukipudas	97	16	47	63	64,9
Heinola	231	41	109	150	64,9
Polvijärvi	57	9	28	37	64,9
Pirkkala	71	16	30	46	64,8
Heinävesi	65	15	26	41	63,1
Miehikkälä	82	13	38	51	62,2
Raision kaupnk (liite 43)	229	50	92	142	62,0
Simo	47	13	16	29	61,7
Kemi	335	64	140	204	60,9
Rauma	381	77	155	232	60,9
Lost-yhteistoiminta-alue (liite 22)	357	64	153	217	60,8
Liminka	28	2	15	17	60,7
Nurmeksien ja Valtimon terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 29)	184	31	79	110	59,8
Ikaalinen	59	10	25	35	59,3
Kemijärvi	293	74	97	171	58,4
Kontiolahti	78	16	29	45	57,7
Kihniö	28	4	12	16	57,1
Pyhäntä	14	5	3	8	57,1
Posio	123	21	49	70	56,9
Pieksämäki	240	41	95	136	56,7
Jyväskylä	845	184	293	477	56,4
Ilomantsi	240	51	84	135	56,3
Sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä (liite 51)	243	71	65	136	56,0
Sillinjärven kunta (liite 48)	192	43	64	107	55,7
Oulunsalo	27	2	13	15	55,6
Kuntayhtymä Kaksineuvoinen (liite 18)	194	55	52	107	55,2
Virolahti	127	31	39	70	55,1
Naantali	149	27	55	82	55,0
Lieksa	271	59	87	146	53,9
Espoo	1 410	211	547	758	53,8
Liperin sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyöliittymä (liite 20)	234	50	75	125	53,4
Peruspalvelukuntayhtymä Selänne (liite 35)	167	42	47	89	53,3
Perusturvakuntayhtymä Karviainen (liite 36)	289	68	86	154	53,3
Mikkelin seudun terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 27)	586	111	201	312	53,2
Kerava	160	31	54	85	53,1
Salla	159	36	48	84	52,8
Inari	72	5	33	38	52,8
Malax-Korsnäs hälsavå. (liite 25)	108	19	38	57	52,8
Keuruun-Multian kansanterveystyön kuntayhtymä.(liite 16)	148	27	51	78	52,7
Urkala	61	10	22	32	52,5
Hailuoto	21	6	5	11	52,4
Kainuun maakunta-kuntayhtymä (liite 10)	1 526	361	432	793	52,0
Lapua	106	21	34	55	51,9
Kalajoen kaupunki (liite 11)	110	33	24	57	51,8
Tuusula	124	42	22	64	51,6
SoTe kuntayhtymä Saarikka (liite 52)	207	37	69	106	51,2
Haapavesi	57	20	9	29	50,9
Imatra	407	64	143	207	50,9
Sastamalan perusturvakuntayhtymä (liite 46)	338	76	95	171	50,6
Kotka	793	109	292	401	50,6
Nokia	173	28	59	87	50,3
Isojoki	44	8	14	22	50,0
Kaskö	12	4	2	6	50,0
Kinnula	12	3	3	6	50,0
Varpaisjärvi	32	13	3	16	50,0
Virrat	94	18	29	47	50,0
Äänekoski	159	36	43	79	49,7
Kristenestad	101	27	23	50	49,5
Lempäälä	93	11	35	46	49,5
JJK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä (liite 7)	310	49	103	152	49,0
Sisä-Savon kansanterveystyönkuntayhtymä (liite 49)	260	51	76	127	48,8
Pelkosennimen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymä.(liite 33)	66	13	19	32	48,5
Tuusniemi	33	5	11	16	48,5
Porvoo	318	43	111	154	48,4
Päijät-Hämeen sosiaali ja terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 40)	526	80	173	253	48,1
Nykarleby	52	20	5	25	48,1
Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoido- ja peruspalvelukunta (liite 14)	152	58	15	73	48,0
Pöytyän kansanterveys (liite 41)	101	14	34	48	47,5
Kuopio	724	145	199	344	47,5
Leppävirta	99	30	17	47	47,5
Kauhajoki	142	22	45	67	47,2
Hanko	85	11	29	40	47,1
Siikalatva, Pulkila	83	22	17	39	47,0
Samkommun för folkhäl.(liite 45)	246	81	33	114	46,3
Säkylän ja Köyliön kansanterveystyön kuntayhtymä (liite 53)	76	13	22	35	46,1
Mäntsälä	124	19	38	57	46,0
Laukaa	122	29	27	56	45,9
Muhos	94	24	19	43	45,7
Kempele	57	10	16	26	45,6
Kirkkonummi	114	13	39	52	45,6
Ii	121	25	30	55	45,5
Ylitornio	95	17	26	43	45,3
Huittinen	113	19	32	51	45,1
Somero	113	23	28	51	45,1
Seinäjoen seudun terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 47)	380	90	80	170	44,7

Lapinlahti	72	21	11	32	44,4
Muonion-Enontekiön kansanterveystyön kuntayhtymä.(liite 28)	54	9	15	24	44,4
Raaseborg, Ekenäs	333	33	115	148	44,4
Koillis-Savon kansanterveystyön kuntayhtymä.(liite 17)	88	12	27	39	44,3
Turku	1 699	203	549	752	44,3
Pertunmaa	25	6	5	11	44,0
Peruspalvelukeskus Oiva (liite 34)	212	36	57	93	43,9
Joensuu	934	214	194	408	43,7
Ranua	110	9	39	48	43,6
Länsi-Turunmaa (liite 24)	175	24	52	76	43,4
Karjajoki	21	7	2	9	42,9
Etelä-Karjalan sosiaali ja terveystyöpiiri.(liite 2)	1 594	230	453	683	42,8
Akaa	117	24	26	50	42,7
Rovaniemi	1 001	208	216	424	42,4
Pohjois-Satakunnan peruspalvelu-liikelaitoskuntayhtymä (liite 38)	170	42	30	72	42,4
Uudenkaupungin yhteistoiminta-alueen terveystyöpiiri (liite 54)	227	46	50	96	42,3
Vantaa	813	197	146	343	42,2
Alajärven kaupunki (liite1)	143	37	23	60	42,0
Raahen seudun terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 42)	313	64	67	131	41,9
Juuka	65	14	13	27	41,5
Maskun kansanterveystyön kuntayhtymä.(liite 26).	65	14	13	27	41,5
Kauniainen	123	22	29	51	41,5
Vaasan alueterveystyö (liite 55)	517	114	100	214	41,4
Kouvola	1 074	223	220	443	41,2
Helsinki	4 917	880	1 111	1 991	40,5
Viitasaari	89	20	16	36	40,4
Eurajoki	52	10	11	21	40,4
Kiiminki	57	11	12	23	40,4
Kaarina	189	45	31	76	40,2
Tornio	300	84	36	120	40,0
Joutsan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 8)	73	12	17	29	39,7
Härkätien kansanterveystyön kuntayhtymä(liite 4)	189	46	29	75	39,7
Pielaveden ja Keitele (liite 37)	119	26	21	47	39,5
Perho	23	8	1	9	39,1
Tampere	1 536	470	130	600	39,1
Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (liite 5)	569	124	97	221	38,8
Pyhtää	65	1	24	25	38,5
Loimaan kaupunki (liite 21)	223	54	31	85	38,1
Paimio-Sauvon kansanterveystyön kuntayhtymä (liite 31)	116	29	15	44	37,9
Mäntyharju	80	19	11	30	37,5
Järvenpää	182	30	38	68	37,4
Joroinen	43	8	8	16	37,2
Juupajoki	19	3	4	7	36,8
Kolari	38	12	2	14	36,8
Teuva	68	13	12	25	36,8
Orivesi	104	17	21	38	36,5
Valkeakoski	214	42	36	78	36,4
Ylöjärvi	135	29	20	49	36,3
Salo	492	75	102	177	36,0
Kangasniemi	53	10	9	19	35,8
Nurmijärvi	151	37	17	54	35,8
Utsjoki	14	5	0	5	35,7
Kemiönsaari	132	20	27	47	35,6
Oulainen	62	22	0	22	35,5
Juva	82	21	8	29	35,4
Kruunupyö	74	21	5	26	35,1
Janakkala-Hattulan perusterveydenhuollon kuntayhtymä.(liite 6)	232	54	27	81	34,9
Hankasalmi	66	15	8	23	34,8
Palokan terveydenhuollon kuntayhtymä (liite 32)	89	20	11	31	34,8
Eura	135	35	12	47	34,8
Sibbo	102	14	21	35	34,3
Forssan seudun terveydenhuollon ky. (liite 3)	377	81	47	128	34,0
Kittilä	92	15	16	31	33,7
Pornainen	27	5	4	9	33,3
Ylä-Savon Sote kuntayhtymä (liite 56)	423	118	21	139	32,9
Kallio peruspalvelukuntayhtymä (liite 12)	241	64	15	79	32,8
Kokkola	339	81	30	111	32,7
Hamina	381	96	28	124	32,5
Laitila	69	16	6	22	31,9
Keminmaa	117	25	12	37	31,6
Ylä-Pirkanmaan.. Mänttä	139	34	9	43	30,9
Pihtipudas	41	10	2	12	29,3
Konnevesi	32	8	1	9	28,1
Hämeenlinna	736	136	69	205	27,9
Varkaus	192	40	12	52	27,1
Skn för folkhälsoarbe (liite 50)	53	13	1	14	26,4
Askola	24	3	2	5	20,8
Ålands hälso- och sju (liite 57))	303	13	49	62	20,5

Liite 1
Alajärvi
Soini
Vimpeli

Liite 2
Lappeenranta
Lemi
Luumäki
Parikkala
Rautjärvi
Ruokolahti
Savitaipale
Taipalsaari

Liite 3
Forssa
Humppila
Jokioinen
Tammela
Ypjä

Liite 4
Koski T
Lieto
Marttila
Tarvasjoki

Liite 5
Enonkoski
Kerimäki
Punkaharju
Rantasalmi
Savonlinna
Sulkava

Liite 6
Hattula
Janakkala

Liite 7
Kurikka
Ilmajoki
Jalasjärvi

Liite 8
Luhanka
Joutsa

Liite 9
Jämsä
Kuhmoinen

Liite 10
Kajaani
Kuhmo
Hyrnsalmi
Paltamo
Puolanka
Ristijärvi
Sotkamo
Suomussalmi

Liite 11
Kalajoki
Merijärvi

Liite 12
Alavieska
Nivala
Sievi
Ylivieska

Liite 13
Kangasala
Kuhmalampi
Pälkäne

Liite 14
Halsua
Kannus
Kaustinen
Lestijärvi
Toholampi
Veteli

Liite 15
Harjavalta
Kokemäki
Nakkila

Liite 16
Keuruu
Multia

Liite 17
Kaavi
Juankoski

Liite 18
Evijärvi
Kauhava
Lappajärvi

Liite 19
Kuortane

Alavus
Töysä
Ähtäri

Liite 20
Outokumpu
Liperi

Liite 21
Loimaa
Oripää

Liite 22
Karjalohja
Lohja
Ingå
Siuntio

Liite 23
Lapinjärvi
Loviisa

Liite 24
Pargas

Liite 25
Korsnäs
Malax

Liite 26
Masku
Nousiainen

Liite 27
Hirvensalmi
Mikkeli
Puumala
Ristiina
Suomenniemi

Liite 28
Enontekiö
Muonio

Liite 29
Nurmes
Valtimo

Liite 30
Pudasjärvi
Vaala
Utajärvi

Liite 31
Paimio
Sauvo

Liite 32
Petäjävesi
Toivakka
Uurainen

Liite 33
Pelkosenniemi
Savukoski

Liite 34
Hollola
Hämeenkoski
Kärkölä

Liite 35
Haapajärvi
Kärsämäki
Pyhäjärvi
Reisjärvi

Liite 36
Karkkila
Nummi-Pusula
Vihti

Liite 37
Keitele
Pielavesi

Liite 38
Honkajoki
Jämijärvi
Kankaanpää
Karvia
Siikainen

Liite 39
Luvia
Merikarvia
Pomarkku
Pori
Ulvila

Liite 40
Hartola
Artjärvi
Iitti
Myrskylä
Nastola

Orimattila
Pukkila
Sysmä

Liite 41
Aura
Pöytyä

Liite 42
Pyhäjoki
Rahe
Siikajoki
Vihanti

Liite 43
Raisio
Rusko

Liite 44
Hausjärvi
Loppi
Riihimäki

Liite 45
Larsmo
Jakobstad
Pedersöre

Liite 46
Kiikoinen
Lavia
Punkalaidun
Vammala

Liite 47
Isokyrö
Seinäjoki

Liite 48
Maaninka
Nilsia
Siilinjärvi

Liite 49
Karttula
Rautalampi
Suonenjoki
Tervo
Vesanto

Liite 50
Oravais
Vörå

Liite 51
Kesälahti
Kitee
Rääkkylä
Tohmajärvi

Liite 52
Kannonkoski
Karstula
Kivijärvi
Kyyjärvi
Saarijärvi

Liite 53
Köyliö
Säkylä

Liite 54
Kustavi
Pyhäranta
Taivassalo
Uusikaupunki
Vehmaa

Liite 55
Laihia
Vaasa
Vähäkyrö

Liite 56
Kiuruvesi
Iisalmi
Sonkajärvi
Vieremä

Liite 57
Finström
Föglö
Geta
Hammarland
Kumlinge
Kökar
Lumland
Lumbarland
Brändö
Eckerö
Jomala
Maarianhamina
Saltvik
Sottunga
Sund
Värdö

LINCTUS

Helpompaa
arkea
apuvälineiden
avulla.

TERVEYSTARVIKKEIDEN ERIKOISMYYMÄLÄ

Linctus Oy, Turuntie 4-6
13130 Hämeenlinna

p. (03) 6125 355, info@linctus.fi

- **Apuvälineet liikkumiseen**

Kävelykepit, kyynärsauvat ja rollaattorit

- **Hygienia ja virtsankarkailu**

Alushousut, vaipat, vuoteen ja tuolin suojat

- **Arjen apuvälineet**

Suihkutuolit, WC-korottajat, tarttumapihdit jne.

Klikkaa nettikauppaan www.linctus.fi

Sotaveteraanipiirien sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Vuodesta 2004 ovat piirien toimintaan mukaan tulleet sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt. Avun ja tuen tarpeen kasvaessa on liitto suositellut, että myös yhdistyksiin nimettäisiin henkilö, joka vastaa tästä työstä.

Kun kysymyksessä on vapaaehtoistoiminta, ei voida edellyttää, että työssä mukana olevilla olisi työaika ja he olisivat säännöllisesti tavattavissa. Mutta matkapuhelimien aikakaudella puhelimeen jää "soittajan jälki" ja he ottavat soittajaan sitten itse yhteyttä.

Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla on kunnittain nimetty veteraaniasiamiehet, joten näillä alueilla voi olla yhteydessä alueen sosiaali- ja veteraaniryhdyshenkilöön tai oman alueen kuntaan.

Mitä veteraani ryhdyshenkilö tekee?

-Veteraaniryhdyshenkilö ohjaa, opastaa ja auttaa veteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskiään veteraanietuuksien ja palveluiden saamisessa.

-Veteraaniryhdyshenkilö toimii yhdyssiteenä oman alueensa veteraanien sekä sosiaali- ja terveystieteiden omaisten ja muiden palveluntuottajien kesken.

-Veteraaniryhdyshenkilö on veteraanien puolesta puhuja.

Jos luettelosta ei löydy oman alueenne ryhdyshenkilöä, silloin asioita hoitaa yhdistyksen puheenjohtaja tai sihteeri. Voitte myös olla yhteydessä Sotaveteraanipiirin sosiaali- ja yhdistysten johtajaan. Kaikkien heidän yhteystiedot löytyvät internet-osoitteesta

www.sotaveteraaniliitto.fi/yhteys

Älkää jääkö miettimään asioita yksin, kun voimme niitä yhdessä selvittää.

Jos joku lukijoistamme on kiinnostunut vapaaehtoistyöstä järjestössämme veteraanien hyväksi, voitte olla yhteydessä edellä mainittuihin henkilöihin.

Etelä-Karjalan Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Leena Pesonen 050 360 0801
l.k.pesonen@elisanet.fi

Lappeenranta	Pesonen Leena	050 360 0801
Ruokolahti	Röyti Sinikka	040 550 3411
Savitaipale	Lyijynen Jenny	0400 158 366
Imatra	Aunola Lauri	0400 179 462
Joutseno	Vuori Pertti	(05) 453 4263
Lemi	Junnonen Juha	040 545 7369
Luumäki	Osma Antero	0500 776 588
Nuijamaa	Paavoseppä Markku	(05) 414 0140
Rautjärvi	Varis Kalervo	(05) 444 149
Taipalsaari	Niemi Tapio	(05) 454 4771
Ylämaa	Autio Erkki	0400 935 5260

Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Hillevi Mäenpää 040 272 1102
hillevi.maenpaa@kauhajoki.fi

Alahärmä	Kujala Seppo	050 528 8655
Alajärvi	Uusitalo Anna-Maija	(06) 557 4786
Alavus	Uusitalo Pentti	044 524 2204
Ilmajoki	Niinistö Samppa	040 772 0437
Isojoki	Mauno Tyynismaa	040 587 0459
Isokyrö	Hakala Veikko	(06) 472 4554
Jalasjärvi	Vuorenmaa Aarne	050 3260565
Jurva	Nevala Paavo	(06) 363 7342
Karjajoki	Luoma Tuulikki	044 280 8393
Kauhajoki	Mäenpää Hillevi	040 272 1102

Kuortane	Haapala Aarne	040 596 4839
Kurikka	Aromaa Veli	0500 561 597
Laihia	Lehtola Antti	0400 661 393
Lappajärvi	Pölonen Kalevi	044 3699 36
Lapua	Palmu Jaakko	(06) 433 1849
Lehtimäki	Puumala Aarno	040 839 5384
Nurmo	Syrjäjä Alarik	050 337 7037
Peräseinäjoki	Alanko Eila	0400 757 195
Seinäjoki	Lusa Jarmo	050 367 1458
Soini	Penttinen Hannu	0400 367 196
Teuva	Ristiluoma Osmo	(06) 267 1892
Töysä	Vesalainen Raija	044 550 132
Vimpeli	Timo Anne	(06) 241 26341
Vähäkyrö	Härö Hannu	040 771 4511
Ylihärmä	Mäkelä Leena	(06) 484 6637
Ylistaro	Saari Hanna-Liisa	040 843 2472
Ähtäri	Välipakka Erkki	040 724 2404

Helsingin seudun Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Anita Koskinen 0400 410 659
anita.koskinen@luukku.com

Espoo Paavo Salo 050 555 9071

Helsingin Sotaveteraanit ry

Monika Ilmasti 0400 508138

Itä-Helsingin Sotaveteraanit ry

Mauri Jaakkola 0405523404

Kanta-Helsingin Sotaveteraanit ry

Leif Markio 0500 423 6063

Keski-Helsingin Sotaveteraanit ry

Rauno Loukkola 050 4414703

Vantaa

Hannu Posti (09) 8548339

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Helena Veräväinen 050 567 0696
helena.veravainen@aina.net

Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Maria Kiviaho 040 775 7344
maria.kiviaho@sotaveteraaniliitto.fi

Hankasalmi	Rossi Niilo	0400 626 701
Joutsa	Ahola Raija	040 563 1221
Jyväskylä	Kiviaho Maria	040 775 7344
Jämsä	Ahola Kaija	0400 826 643
Jämsänkoski	Ahola Kaija	0400 826 643
Kannonkoski	Hämäläinen Martti	0400 497 617
Karstula	Heikkinen Kalevi	040 5221 750
Keuruu	Orsila Arja	0400 901 036
Kinnula	Dahlbacka Heikki	040 762 7178
Kivijärvi	Hakanen Markku	040 572 1067
Konginkangas	Tuomi Raija	040 564 8633
Konnevesi	Viiri Ritva	050 582 1422
Korpilahti	Häyrynen Paula	040 510 5081
Koskenpää	Töyry Mirjam	050 547 9407
Kyyjärvi	Koskinen Eila	040 740 5601
Laukaa	Moilanen Irma	040 739 5876
Leivonmäki	Puura Lahja	0400 991 220
Lievestuore	Kähkölä Raija	0400 799 235
Luhanka	Koskeniemi Alli	040 7302 345
Multia	Toikkanen Ensio	040 737 3417
Muurame	Saras Ritva	040 866 7711
Petäjävesi	Asunta Tuula	050 539 4386
Pihlajavesi	Korkeala Mervi	050 382 7846
Pihtipudas	Kumpulainen Vesa	050 523 3035

Saarijärvi	Aarnio Maija	0400 241 878
Sumiainen	Miettinen Risto	(014) 586105
Suolahti	Hintikka Saara	044 512 9024
Toivakka	Jääskeläinen Kalevi	0400 918 038
Viitasaari	Isto Korhonen	050 350 8590
Äänekoski	Kuorikoski Helena	050 467 7907

Kymenlaakson Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Eila Kohopää 044 376 6321
eila.kohopaa@gmail.com

Elimäki Björklund Mikko 040 7497 491

Hamina-Vehkalahti

Kettunen Pauli 050 380 1143

Iitti Harve Eila 040 849 7766

Inkeroinen ja Anjala

Pässilä Marja-Leena 050 357 8242

Karhula-Kymi Valjus Hannu 040 832 0338

Kotka Leppänen Jaakko 040 552 7354

Kouvola Hartikainen Toivo 0400 655 283

Miehikkälä Pietikäinen Reino 0400 505 984

Pyhtää-Ruotsinpyhtää

Kakkonen Kyösti 0400 993 621

Valkeala Ukkola Timo 0400 751 989

Violahti Kotonen Jaakko 040 823 6532

Anjalankoski, Jaala ja Kuusankoski kuuluvat Kouvolan Sotaveteraaniryhdyshenkilöiden piiriin.

Lahden Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Erkki Hokkanen 050 5521 271
erkki.hokkanen@kolumbus.fi

Artjärvi Röttkö Arja 045 238 9029

Asikkala Rouvila Esa 041 457 3049

Hartola Sarikka Marja-Liisa 044 516 1362

Heinola Koho Yrjö 050 300 4486

Hollola Koivula Veikko 0400 255 880

Keski-Lahti Nieminen Seppo 040 566 9298

Hämeenkoski Mänttari Jorma 040 576 4150

Kuhmoinen Heinonen Mirja 040 581 5498

Kärkölä Järvelä Matti 0400 870 651

Lahti Sippo Pentti (03) 733 0979

Nastola Klemetti Jorma 040 522 3418

Orimattila Röttkö Arja 045 238 9029

Padasjoki Savola Silja 040 841 5124

Sysmä Stjernvall Jocke 050 550 9440

Lapin Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Mirja Kukka 0440 175 350
mirja.kukka@elisanet.fi

Kemijärvi Kerkelä Hilikka 040 731 7201

Pirkanmaan Sotaveteraanipiiri

Piirin sosiaali- ja yhdistysten veteraaniryhdyshenkilöt

Seija Vehmas 0400 927 252
seija.vehmas@dnainternet.net

Hämeenkyrö Hakkarainen Sinikka

hakkarainen@hameenkyro.fi

Juupajoki Nieminen Seija (03) 335 6735

Kangasala Riitakorpi Antti 050 511 0031

Kihniö Kuusisto Kosti 040 540 3521

Kuorevesi Lehtilä Taisto 050 344 7742

Kuru Leppä Annemari 0440 231407

Göös-Leppänen 040 3216105

Kylmäkoski	Tietäväinen Unto	040 504 2485
Lempäälä	Keinonen Pertti	040 570 6552
Luopioinen	Pahkamäki Leila	050 347 1138
Längelmäki	Erkkilä Valtteri	0400 333 336
Mouhijärvi	Linnikko Otto	050 590 9539
Mänttä	Waula Mirja	044 599 7151
Orivesi	Karppanen Pentti	0400 636 775
Parkano	Toriseva Eija	044 786 5487
Pirkkala	Palva Ilmari	040 867 9312
Ruovesi	Soranummi Yrjö	(03) 476 2865
Sahalahti	Heikkilä Torsti	040 913 9164
Sastamala	Palomäki Olavi	0400 314936
Suodenieniemi	Levola Ilkka	(02) 553 4112
Tampereen Sotaveteraanien Huoltoyhdistys		
	Tapio Anna-Liisa	(02) 223 1428
Teisko	Taulaniemi Erkki	0400 992 740
Urajala	Kolu Seppo	044 336 3614
Viljakkala	Isotalo Tuula	040 708 1805
Vilppula	Lius Anneli	040 845 7333
Virrat	Kammonen Riitta	040 751 1712

Pohjois-Karjalan Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Irja Rätty 040 556 9851
irjaraty@hotmail.com

Liperi	Jolkkonen Ulla	040 719 6807
Kontiolahti	Kinnunen Sirpa	050 570 3602
Eno	Lemoinen Jouko	050 555 8963
Nurmes	Moilanen Leena	050 379 4807
Juuka	Porokka Elvi	040 964 1323
Kitee	Rautiainen Kirsti	040 585 7806
Joensuu	Seitavaara Päivi	040 322 0520
Lieksa	Toivanen Onni	040 484 3508

Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Seppo Matilainen 040 777 5107
seppo.matilainen@suomi24.fi

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Riitta Huittinen 040 537 0031
riitta.huittinen@pp.inet.fi

Heinävesi	Törhönen Leena	040 836 2747
Iisalmi	Matkaniemi Veijo	0400 847 722
Juankoski	Latvala Ahti	040 5503551
Kaavi	Kekäläinen Alice	0400 741 027
Keitele	Salonen Ossi	0400 498642
Kuopio	Olkola Stiina	(017) 281 1130
Karttula	Kajan Seija	044 718 4912
Lapinlahti	Heikkinen Anja	050 346 7738
Leppävirta	Riihijärvi Yrjö	040 727 0416
Maaninka	Ruuskanen Timo	(017) 381 1989
Muuruvesi	Karhunen Veikko	044 264 8265
Pielavesi	Laukkanen Timo	0400 278 791
Rautalampi	Lyyra Asta	040 524 3770
Riistavesi	Poikonen Pekka	0400 170 392
Siilinjärvi	Roivainen Seppo	040 521 8803
Sukeva	Vatanen Risto	050 520 7017
Suonenjoki	Laine Ismo	0400 977 477
Tervo	Korhonen Seija	0400 835 055
Tuusniemi	Taskinen Esko	0400 616 033
Vesanto	Jääskeläinen Leena	040 568 4097
Vieremä	Hukkanen Eino	050 309 5244

Satakunnan Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Raija Hatanpää 044 283 7581
satakunnan.svp@sotaveteraaniliitto.fi

Eura	Hailio Leena	040 7522094
Harjavalta	Paavilainen Mauri	045 131 5601
Huittinen	Toivola Salme	040 569 8723

Jämijärvi	Majamäki Päivikki	050 550 9925
Kankaanpää	Joutsenlahti Anssi	044 572 2205
Keikyä	Virta Jorma	050 490 8999
Kiikoinen	Jantunen Marita	040 766 3751
Kiukainen	Alho Terttu	(02) 864 7324
Kokemäki	Haavasoja Anna-Kaisa	040 5922432
Köyliö	Linturi Olavi	040 778 18816
Lavia	Valtanen Jukka	050 303 2114
Merikarvia	Tasanko Anne	045 653 0598
Nakkila	Aalto Raili	050 359 8422
Pomarkku	Kytölaakso Timo	050 3573 153
Noormarkku	Laakso Aulis	0400 364 808
Pori	Kallioinen Pirjo	(02) 633 6189
Punkalaidun	Pärnistö Sirkka	040 761 2254
Rauma	Pertola Ville	0500 922664
Siikainen	Silvola Keijo	040 514 4834
Säkylä	Tuominen Anita	050 551 3341
Ulvila	Fallila Rainer	0500 722 878

Suur-Savon Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Pirjo Lehtinen 040 838 1115
pirjo.lehtinen@surffi.fi

Hirvensalmi	Lehtinen Pirjo	040 838 1115
Joroinen	Kangaskesti Antti	040 529 8875
Juva	Roikonen Reino	050 525 8919
Jäppilä	Nokkala Anja	050 461 9260
Mikkeli	Huuskonen Riitta	(015) 162 722
Pertunmaa	Tolonen Olavi	040 700 9951
Pieksämäki	Korhonen Juha	050 527 4320
Puumala	Laamanen Heimo	050 597 8479
Savonlinna	Vanhala Kaija	050 511 4779
Sulkava	Hintsanen Teuvo	040 7494164
Varkaus	Alakoski Kirsti	040 747 3935

Uudenmaan Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Raili Mankki 040 718 9659
raili.mankki@kolumbus.fi

Hausjärvi	Hietanen Satu	040 727 6011
-----------	---------------	--------------

Riihimäki	Heikkilä Varpu	040 764 1066
Tuusula	Jäntti Leena	0400 626 757
Kerava	Koskela Leena	040 590 6364
Järvenpää	Lindroos Eeva	040 7568128
Nurmijärvi	Maasalo Irma	050 4946091
Pukkila	Pukkila Aila	0400 505462
Mäntsälä	Sipinen Jukka	040 7434963

Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Ritva Tammi 0400 811 051
ritvatammi@dnainternet.net

Alastaro	Veikko Heikkilä	040 833 9046
Mynämäki	Antti Lujala	050 595 6093
Naantalin seutu	Jaakko Ylitalo	040 742 5135
Oripää	Jari-Matti Autere	040 568 4500
Paattinen ja Vahto		
	Pertti Keihäs	040 549 1795
Perniö ja Särkisalo		
	Seppo Laitinen	045 137 8356
Salo	Ritva Mäki	050 517 2900
Turku	Perttula Pentti	0400 784 533
Vehmaa	Sirpa Manner	045 124 8944

Kainuun veteraaniihdyshenkilöt**Maakunnallinen veteraaniasiamies**

Reijo Inget 044 797 0310
reijo.inget@kainuu.fi

Kanadan Sotaveteraanipiiri

Maire Laurikainen +705 560 4146
mairel@sympatico.com
Immo Koivisto
immo.koivisto@shaw.ca

Ruotsin Sotaveteraanipiiri**Piirin sosiaalineuvoja**

Pirkko Sinkkonen 073 556 0050
pirkko.sinkkonen@telia.com

Vanhustyön Keskusliitto Ry

Helsinki
www.vtkl.fi

YK:n rauhanpäivän kävely

YK:n rauhanpäivän liikunta- ja kävelytapahtumia järjestettiin 18.9.2011 eri puolilla maata yli 20 paikkakunnalla. Vuonna 2008 Maailman Veteraanijärjestön käynnistämää tapahtumia on YK:n rauhanpäivän 21.9. ympärillä kautta maailman. Tänä vuonna valtakunnallinen päätapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran Helsingin ulkopuolella Kuopiossa.

Helsingissä käveltiin Käpylässä

Helsingissä tapahtumapaikka oli jo neljännen kerran Käpylän urheilupuisto ja järjestäjänä Helsingin Rauhanturvaajat. Tilaisuudelle lisäarvokkuutta toi eduskunnan puhemies **Eero Heinäluoma**, joka oli tullut kävelemään yhdessä laivastossa varusmiespalvelustaan suorittavan poikansa Risto Heinäluoman kanssa. Eero Heinäluoma lausui tilaisuuden avaussanat kiittäen puheessaan veteraanien ansioita, korosti rauhanturvaajien merkitystä ja arvioi Suomen osallistumista jatkossa rauhanturvaoperaatioihin. **Heikki Pietilä** kertoi Rauhanturvaajaliiton terveiset paikallaolijoille, jonka jälkeen hän luovutti puhemiehelle liiton 40-vuotishistoriikin. Sotainvalidien Veljesliiton puheenjohtaja **Juhani Saari** toi veteraanijärjestöjen tervehdyk-

sen ja lähetti puhemiehen välityksellä eduskuntaan terveiset veteraanien kuntoutukseen varattujen määrärahojen niukuudesta. Jo vuonna 1941 maottelumarssilla mukana ollut **Olavi Siitonen** lausui runon ja luovutti kukkakimpun naisille. Kauniissa aurinkoisessa syysssäässä oli mukana myös mm.

Sotainvalidien Veljesliitosta **Martti Kuivala**, Rintamaveteraaniliiton entinen toiminnanjohtaja **Reino Toivio**, Helsingin Seudun Sotaveteraanipiiristä **Rauno Loukkola**. Kahvia, pullaa ja makkaraa tarjoili Käpylän Pallo.

Heikki Pietilä

Helsinkiiläiset kävelivät kauniissa syysssäässä Käpylässä.

Erinomaiset järjestelyt Kouvolassa

Kouvolassa järjestettyyn kävelytapahtumaan osallistui noin 300 henkilöä. Sotilaskoti oli paikalla kahveineen ja munkkeineen, sairaanhoitajaoppilaat mittasivat verenpainetta ja puristusvoimaa. Kouvolan Soittokunta vauhditti kävelijöitä soittoaan Kasarmimäellä, lisäksi parisenkymmentä varusmiestä oli varattu kansakulkijoiksi veteraaneille.

Roope Nieminen Lähtöä odotellessa

Nuorempi sukupolvi puuttui Oulun kävelystä

Oulun koko kansan kävelytapahtumaan osallistui pääasiassa vete-

raaneja. Kävelyreitit sai vapaasti valita Oulujoen rantamaisemista. Puheenjohtaja **Aarno Ström-**

mer avasi tilaisuuden ja toivotti osallistujat tervetulleiksi ulkoilemaan hyvän asian puolesta.

Aaro Väyrynen voimistelti osallistujat vetreiksi ennen lenkille lähtöä ja **Sulo Leh-to** juonsi tilaisuuden. Oulun Sotaveteraanikuoron kvartetti "Kallen pojat" reippailla esityksillään ja **Pentti Kaustisen** hanurimusiikin tahdittamana saattelivat kävelijät matkaan.

Pinssin ja mehutarjoilun lenkin päätteeksi osallistujille huolehti Oulun seudun Rauhanturvaajat.

Veteraanikävely kokosi kaikenikäisiä yhteen Pudasjärvellä

Kansainväliseen rauhanpäivään liittyen paikallisten veteraanijärjestöjen yhdessä maanpuolustusjärjestöjen kanssa toteuttama kaiken kansan liikuntatapahtuma kokosi maanantaina 19.9. liki 300 kaikenikäistä osallistujaa Rajamaan lähiliikuntapuistoon. Erityisen ilahduttavaa oli koululaisten runsas osanotto myös itse päätapahtumassa. Koululaiset ottivat upeasti haasteen vastaan ja liikuntatunneilla viikon aikana "marssi" yhteensä yli 500 koululaista opettajineen.

Päätapahtuman ohjelma koostui aktiivisen liikunnan merkitystä kaiken ikäisten ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäjänä korostaneista tervehdyssanoista, kansainvälisestä musiikkiesityksestä ja marssimusiikin tahdittamasta, reippaasta alkujumpasta. Aurinkoisessa syysssäässä suoritettuna kävelylenkin jälkeen nautittiin mehua ja saatiin muistoksi komea pinssi.

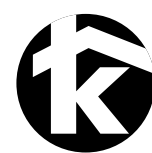
Antti Pesälä

Kuva: Jenni Peltoniemi

Eripituisten lenkkien kiertäminen oli iloista ja leppoisaa puuhaa

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

KAUKAJÄRVI-OSA
osuuskunta

Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

Puustelli toteuttaa

Sinun
keittiö-
unelmasi.

www.puustelli.com

Puustelli
PARAS OSA KOTIA

Berner Oy
Helsinki

Kansa käveli ja hölkkäsi

Liikunta rauhan puolesta kiinnosti kaiken ikäisiä Kuopiossa

Pohjois-Savon Rauhanturvaajien 18. syyskuuta järjestämä Rauhankävely ja Rauhanhölkä kiinnostivat kansalaisia aiempaa enemmän. Aurinkoisessa syysässä Kuopion valtakunnalliseen päätapahtumaan osallistui noin 1 000 henkilöä. Lisäksi noin 3 000 eri koulujen oppilasta suoritti kävelynsä viikon aikana omilla liikuntatunneillaan.

21.9. olevan Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen rauhanpäivän korostamiseksi ja Maailman Veteraanijärjestöjen aloitteesta on järjestetty liikunta- ja kävelytapahtumia vuodesta 2008 eri puolilla maailmaa yli 80 maassa, myös Suomessa. Veteraanit haluavat haastaa erityisesti perheitä ja koululaisia mukaan liikkumaan kanssaan.

Sotiemme veteraanit innostivat ja kutsuivat koko kansan ulkoilemaan sunnuntaina 18. syyskuuta. Ikääntyneet veteraanit ovat näyttäneet pitkään esimerkkiä siitä, kuinka tärkeää hyvän fyysisen kunnon ylläpitäminen on.

Osallistujamäärä kasvaa tasaisesti

Vuoden 2011 toukokuussa tuli kuluneeksi 70 vuotta Suomen kaikkien aikojen suurimmasta kuntoliikuntatapahtumasta. Silloin käytiin historiallinen, voitokas maaottelumarssi Ruotsia vastaan. Tapahtuma sai liikkeelle yli 1,5 miljoonaa suomalaista eli lähes puolet silloisen Suomen asukkaista.

Aivan yhtä monta kuntoilijaa ei tämänäköisyyteen, neljännen kerran järjestettyyn Rauhankävelyyn osallistunut, mutta osallistujien määrä on koko ajan kasvussa. Tänä vuonna tavoitteena oli koko maassa saada yli 10 000 ulkoilijaa liikkeelle 30 paikkakunnalla.

Suomen päätapahtuma Kuopiossa, Valkeisenlammen kauniissa ympäristössä, keräsi noin 1 000 liikkujaa kauniiseen syysaähän. Lukumäärä varmennettiin jakamalla kaikille kävelijöille pinssejä.

Yhteinen tapahtuma liikunnan parissa

Kävelymatkat oli suunniteltu niin, että myös ikääntyneimmille ja perheille löytyi sopiva vaihtoehto. Mukana olikin varsin runsaasti veteraani-ikäisiä kansalaisia.

Jos omat jalat eivät enää jaksaneet kävelyä, apuna olivat muun muassa Karjalan Lenoston varusmiehet, jotka auttoivat seniorikansalaisia pyörätuoleineen. Kuljetulla matkalla tai käytetyllä ajalla ei ollut merkitystä, vaan tärkeintä oli lähteä liikkeelle yhteiseen, leppoisaan tapahtumaan rauhan asialla.

Kouluilla oli mahdollisuus toteuttaa YK:n rauhankävely 12.-25. syyskuuta. Kuopion päätapahtuman koordinaattorin **Tuomas Oinosen** mukaan Kuopion kouluista kävelytapahtumaan osallistui yhteensä noin 3 000 oppilasta.

- Pohjois-Savossa rauhankävelylle lähettiin muillakin paikkakunnilla suhteellisen aktiivisesti. Esimerkiksi Iisalmessa osallistujia oli sunnuntaina 110. Kiuruvedellä käveli 44 henkilöä ja koululaisia yhteensä 900, Oinonen kertoi.

Aurinkoinen sää helli kävelijöitä Kuopiossa.

Kuopiossa oli ensi kertaa ohjelmassa myös Rauhanhölkä. Nimeltäänkin tapahtumaan hyvin sopiva Rauhalahti Road Runners -kestävyysurheiluseura järjesti leppoisan kansanhölkätapahtumaan, jossa jokainen osallistuja sai kiertää omaan tahtiinsa noin 1,4 kilometrin lenkkiä Valkeisenlammen ympäri. Hölkkään osallistui noin 40 kuntoilijaa.

Monipuolista oheishjelmaa

Kävelypäivän ohjelmat vaihtelevat paikkakunnittain ja järjestelyissä oli mukana useita kansalaisjärjestöjä, muun muassa maamme kaikki valtakunnalliset veteraanijärjestöt, Veteraanivastuu ry sekä Suomen Rauhanturvaajaliitto.

Kuopiossa kävelynkin lisäksi oli tarjolla erilaisia oheistapahtumia, kuten alkujump-

paa, Suomen Rauhanturvaajaliiton soittokunnan musiikkia ja Sotilaskotisisarten kahvio. Tarjolla oli myös hernekeittoa, melontaharrastuksen esittelyä, kalastusta, syksyn sienten esittelyä, verenpaineenmittausta, Naisten Valmiusliiton toimintapiste ja palonsammutusesityksiä.

Tuomas Oinonen oli tapahtuman kokonaisuuteen ja osallistujamäärään varsin tyytyväinen. Oinosen mukaan kävely- ja hölkkätapahtuma uusitaan vuoden päästä samoihin aikoihin.

Teksti ja kuva: Jarmo Seppälä

Kunnossa kaiken ikää

Yksi Kuopion kävelytapahtumaan osallistuneista oli 94-vuotias sotaveteraani **Pentti Hartikainen**.

- En ole tähän kävelyyn aiemmin osallistunutkaan, mutta nyt, kun vielä sattui näin hyvä sää, päätin kuntoilumielessä lähteä mukaan, Hartikainen kertoi.

Hartikainen on oivallinen esimerkki siitä, mikä on säännöllisen ja monipuolisen liikunnan merkitys kunnon ja liikuntakyvyn kannalta myös silloin, kun ikää alkaa jo olla.

- Lonkat hiukan kiusaavat, mutta kävelykepin avulla voin kyllä liikkua säännöllisesti, sanoi Hartikainen ja lähti seuralaisineen reippaasti matkaan Valkeisenlammen aurinkoiselle polulle.

Rauhankävely kokosi yli 5 000 osallistujaa Pohjois-Savossa

Syyskuun jälkipuoliskolla toteutettu ja YK:n rauhanpäivään liittynyt Kansa kävelee ja hölkkä -tapahtumakokonaisuus kokosi Pohjois-Savossa yhteensä yli 5 000 osallistujaa. Se merkitsi pääkoordinaattori **Tuomas Oinosen** mukaan maakunnallisen tavoitteen täyttymistä ja pitkälti yli tuhannen kasvua viime vuodesta. Hänen mukaansa erityisen ilahduttavaa oli ta-

pahtuman valtakunnallisena pääpaikkana olleen Kuopion vahva tulos, yhteensä lähes 4 000 osallistujaa.

Valkeisenlammen rauhankävelytapahtumaan osallistui lähes tuhat kävelijää ja hölkkääjää. Kouluista suurimmat osallistujamäärät saivat liikkeelle Pohjantien ja Kalevan koulu yhteensä reilulla 950 kävelijällä, Hatsalan klassillinen koulu 650:llä ja Rajalan kou-

lu 400:llä. Saaristokaupungin Martti Ahtisaaren koulussa käveli 200 ja Kettulan koulussa 180 oppilasta sekä opettajaa. Etelä-Kuopion maaseutualueiltakin löytyi aktiivisuutta mm. Vehmasmäen koulun 110 ja Hirvilahden koulun 45 kävelijällä. Karttulan Kissakuusen koulu kartutti osallistujamäärää 230 kävelijällä.

-Toivottavasti tapahtuma laajenisi jatkossa muillekin

paikkakunnille. Tänä vuonna rohkaisevaa oli Kiuruveden hyvä tulos yli 900 koululaista ja puolensataa muuta kävelijää. Iisalmessa ylettiin yli sataan ja Tervon yhtenäiskoulussa 160 osallistujaan. Tapahtuma järjestetään jälleen ensi vuonna samoihin aikoihin, kertoi Tuomas Oinonen Rauhankävelyn päävastuussa olleesta Pohjois-Savon Rauhanturvaajista.

Koko maassa tapahtuma jär-

jestettiin noin 30 paikkakunnalla. Kuopion seutu oli asukasluvuun suhteutettuna tietävästi ylivoimaisesti aktiivisin alue.

Ilpo Lommi

Lisätietoja: Tuomas Oinonen, p. 044 518 0937.

Liikunta-lääkkeistä tehokkain

Liikunta on osoittautunut monitehoiseksi lääkkeeksi ja sillä on myös merkittäviä sairauksia ennaltaehkäiseviä vaikutuksia.

Sydän

Sydänsairaiden liikkumista rajoitettiin vielä 1970-luvulla, mutta nyt tiedetään, että sydänlihasta voidaan vahvistaa sopivasti annostellulla liikunnalla, jota lääkäri voi määrätä vaikkapa liikuntareseptillä tai muulla yksilöllisesti räätälöidyllä ohjauksella. Nykyään tiedetään myös, että sydämessä on kantasoluja, jotka voivat korvata sydäninfarktissa menetettyä lihaskudosta. Sydäntä voi toisin sanoen kuntouttaa aivan kuten muitakin lihaksia. Kuntoutuksesta on sydämellemoneista etua. Sydämen hapenotto kyky paranee, kun hemoglobiinin määrä veressä lisääntyy ja sydämen lyöntitiheys harvenee kun sen pumpausteho kasvaa. Sydämen verenkierto toimii näin paremmin, sillä se tapahtuu pääasiassa lyöntien välillä.

Verenkierto

Veren kiertämiselle liikunta on erinomainen piriste. Lihasten läpi virtaava verimäärä moninkertaistuu liikuttaessa ja aineenvaihdunta tehostuu. Kolesterolitasa veressä korjaantuu jopa 10 prosenttia ja verisuonitukosten riski vähenee. Valtimoiden kimmoisuus paranee ja tämä helpottaa samalla sydämen työkuormaa. Säännöllinen liikunta ja kuidun syönti vähentää merkittävästi veren kolesterolitasa ja vastaa hyvinkin pientä kolesterolilääkeannosta.

Diabetes

Liikunta ehkäisee myös sokeritautia. Voidaan hieman yksinkertaistaen todeta, että ”liik-

kuva lihas syö sokeria verestä”. Sokeritauti on oikeastaan elimistön valtimoiden kovettumatauti ja liikunta, yhdistettynä jo edellä mainittuun kuidun käyttöön sekä painonhallintaan voisi estää joka kolmannen aikuisiän diabeteksen puhkeamisen Suomessa. Liikunta voi olla merkittävä lisälääke sokeritautiin.

Verenpaine

Liikunta vaikuttaa edullisesti verenpaineeseen. Pitkässä juoksussa liikunnalla saavutetaan paremmat verenpainelukemat ja lääkitystä voidaan joskus vähentää. Nykyään verenpainetauti hoidetaan monen lääkkeen yhdistelmällä ja liikunnan ansiosta lääkitystä voi joskus vähentää.

Lihaskunto

Liikunta yhdistetään yleensä hyvään lihaskuntoon ja tämä on liikunnan näkyvin vaikutus. Lihasten fysiologinen surkastuminen alkaa ihmisellä jo noin 30 vuoden iässä. Tämän vuoksi painon noston olympiavoittajat ovat harvoin tätä vanhempia. Lihasten huolto on näin ollen aloitettava riittävän aikaisin, mutta ei se liian myöhästä ole 90 vuotiaallekaan. Päivittäisistä toiminnoista suorittaminen helpottuu ja aikaisemmin raskaalta tuntuneet tehtävät sujuvat helpommin kuin solujen sisäisten voimalaitosten, niille ATP-polttoainetta tuottavien mitokondrioiden toiminta tehostuu. Tätä vartenhan urheilijatkin treenaavat.

Tasapaino

Lihaskunto ja tasapainolihas harjoittelu ovat erittäin tärkeä tapa ehkäistä tuki- ja liikuntaelinten sairauksia. Nämä ortopediset sairaudet tulevat seuraavien parinkymmenen vuoden aikana olemaan

suurin ja kallein sairausrhythma Suomessa, missä eläkeläisiä on pian yli miljoona. Riittävällä lihasvoimistelulla ja tasapainoharjoittelulla voitaisiin murtumista estää jopa 50 prosenttia ja näin säästää jopa 500 miljoonaa euroa vuodessa, yksilökohtaisista kärsimyksistä puhumattakaan. Tasapaino on ihmisellä erityisasemassa, sillä me liikumme kahdella raajalla ja hyvään tasapainoon tarvitaan vahvojen alaraajojen lihasten ohella myös selkä- ja vatsalihaksia.

Luuston tiheys

Liikunta lisää merkittävästi luuston tiheyttä. Luusto on jatkuvassa muutoksessa oleva kudos. Luun vahvuus riippuu joka hetki siihen kohdistuvasta kuormituksesta. Niinpä astronautit esimerkiksi saattavat menettää jopa puolet luumassastaan oltuaan avaruusasemalla pari kuukautta. Siellä he eivät tee työtä painovoimaa vastaan. Nykyään suurta huolta aiheuttaa liikunnan vähentyminen kaikissa ikäryhmissä. Tämä tulee lisäämään osteoporoosin aiheuttamia ongelmia ja ortopedisiä sairauksia. Riittävä liikunta on paras osteoporoosilääke. Pieni tärinä, kuten hypely, lisää liikunnan osteoporoosia torjuvaa vaikutusta. En kuitenkaan suosittele hölkkää, jos suurten nivelten rustot ovat kovin kuluneet. Hölkkä voi korvata tässä tapauksessa sauva kävelyllä, joka vastaa kokonaislihasvoimailta hyvinikin hölkkää, sillä sauvakävely kuntouttaa myös yläraajoja tehokkaasti.

Hengityselimet

Mielenkiintoista on, että myös keuhkohtaumataudin keskeinen hoitokeino on liikunta. Keuhkojen kokonaisvaltainen käyttö tehostuu myös yksin-

”Minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa.”

kertaisella ’pulloon puhaltamiskonstilla’, joka irrottaa tehokkaasti kaupunki-ilman karstat itse kunkin keuhkoista ja helpottaa hengitystä. Tähän tarvitaan vain letkunkätkä ja tyhjä virvoitusjuomapullo. Liikunta on lääkkeistä edullisin.

Aivot

Lokakuun 2011 Duodecim lehdessä (Duodecim 2011;127:1889) kerrotaan, että aivotkin kutistuvat, jos ei liiku. Liikunta ei siis vain kasvata lihaksia vaan se ”boda” myös aivoja. NGF tekijä lisääntyy liikkuaessa. Tämä Neuron Growth Factor on kasvutekijä, joka lisää aivosolujen määrää ja sitä erittyy liikuttaessa. Yhdysvaltalaisen seurantatutkimuksen mukaan 70–79 vuotiailla suurempi päiväaikainen fyysinen aktiivisuus suojaasi ajatus toiminnan (kognition) heikkenemiseltä kahden ja viiden vuoden seurannassa. Mitä aktiivisempi ikääntynyt oli, sitä vähemmän toimintakyky heikkeni.

Mieliala

Ihminen on selvästi luotu liikkumaan ja liikkuminen palkitsee myös mielialan tasolla. Liikunnasta saa tunnetusti mielihyvää, tämän tietävät kaikki

”hölkkähurmasta” nauttivat. Liikunta on kuitenkin aloitettava aina hitaasti kiiruhtaen ja yksilölliset tarpeet ja sairaudet huomioiden. Liikunta on kuitenkin lääkkeistä paras, sillä ei ole sivuvaikutuksia oikein annosteltuna, se ei ole kallis lääke, sille ei juurikaan ole vasta-aiheita ja sen säännöllinen käyttö vähentää muiden lääkkeiden tarvetta. Sitä kannattaa nauttia 30–60 minuuttia päivittäin tai kolme–neljä kertaa viikossa yhteensä noin viisi tuntia. Liikunta saa olla reipasta niin, että pulssitaso nousee kunnolla ja myös voimaharjoittelu on hyvä asia tasapainon ja luiden hyvinvoinnin kannalta. Liikunnan harjoittamiseen ei ole ala- eikä yläikärajaa. Päinvastoin - mitä varttuneempi ikä - sen tärkeämpi hyvinvoinnille liikunta on.

Pekka Reinikainen lääkäri

Saparola Oy

Akaa, Kylmäkoski

Kuljetusliike Hyötykuorma Oy

Alavieska

Hanskitrans Oy

Alavus

Ossi Masalin Oy

Askola

Matkailuautojen vuokraukset

LYKOPE OY

Aura, puh.0400-720 248

Nurmen Sora Ky

Aura

Oy Lindlog Ab

Dragsfjärd

Ari-Air Oy

Espoo

A. Seppälä Total Quality Oy

Espoo
www.astq.fi

JR 56 ja JR 60 jäsentutkimus

Valtaosa veteraaneista asuu kotona

Jatkosodan aikaisten jalkaväkirykmenttien 56 ja 60 veteraanijäsenet ovat edelleen varsin toimintakykyisiä, sillä kotona asuvien osuus on lähes 80 prosenttia. Tätä osoittaa jäsenten keskuudessa alkuvuodesta tehty tutkimus, jossa vastausprosentti nousi yli 80.

Tutkimuksen ideoinut ja johtanut JR 56 ja JR 60 killan kunniapuheenjohtaja, professori Antero Kallio sanoo, että veteraanien eläkkeiden pienuus aiheuttaa kyllä vakavaa pohdintaa ja toimenpiteitä. Selvitys sai hohdokkaan IKIHONKA -nimen. Tutkimus esiteltiin killan vuosikokouksessa heinäkuussa.

Tutkimuksessa selvitettiin mm. veteraanin liikkumista ja perustoimintoja. Veteraanin liikuntaa kysyttiin sisällä liik-

kumisen, 400 metrin kävelyn ja portaissa kulkemisen osalta. Vastaus haluttiin neljän vaihtoehdon muodossa siten, että vaikeuksitta tapahtuva liikkuminen antoi pienimmät pisteet ja suurin pistemäärä kertyi, jos ei kyennyt ollenkaan. Kun huonoin mahdollinen kerroin olisi ollut kahdeksan, veteraanien keskiarvo oli 5,4.

Perustoimintojen osalta selvitettiin pukeutumista ja vuoteesta nousua ja makuulle menoa. Veteraanien vastausten keskiarvokerroin oli tasan kolme, kun huonoin vaihtoehto olisi ollut 12. Kallio mainitsee esimerkkinä kaksi killan perustajajäsentä Vihtori Siivon (98) ja Erkki Luntamon (97), joiden kertoimet olivat kärkiluokkaa.

Tutkimuksessa laskettiin

myös yhteinen suorituskerroin, jossa keskiarvoksi tuli 8,4, kun huonoin mahdollinen olisi ollut 20. Tutkimuksessa jaettiin veteraanit myös kahteen ikäryhmään. Nuorimpia 85–88,5-vuotiaita oli mukana 67 veteraania ja vanhempia 88,5–98-vuotaita 58.

Ikäryhmien kertoimia vertailtaessa voi todeta, että nuoremman ryhmän veteraanit ovat viiden vuoden kuluttua huonommassa kunnossa kuin vanhemman ryhmän veteraanit tänään.

Oppimestarina oleminen on helppoa, mutta kehotan kuntoilemaan enemmän. Kunto on meistä itsestämme kiinni, sanoo Kallio.

Tutkimuksessa ilmeni myös, että killan veteraaneista peräti kolmannes on sotainvalideja.

Kallion mukaan tämä johtuu siitä, että nämä rykmentit olivat jalkaväkeä ja tappiot olivat raskaita. Elossa olevien invalideetti on useimmin 10-20 %.

Veteraanien kuulo on lähes puolella heikentynyt niin, että heillä on kuulokoje. Kallio uskoo, että kuulokojeen tarve tulee lähivuosina kasvamaan huomattavasti, eikä verovaroja niiden hankinnassa pitäisi säästää.

Vakavia muistihäiriöitä kuten dementiaa ja Alzheimer-tautia on veteraaneilla vähän, kymmenen prosenttia. Vajaa puolet veteraaneista arvelee muistinsa olevan normaali.

Kallio vertasi myös tuloksia tamperelaisten 90 vuotta täytäneiden keskuudessa tehtyyn vastaavaan TERVASKANTO-tutkimukseen. Killan sotave-

teraanien kertoimet olivat selvästi parempia. Kotona asuvia kiltalaisia oli melkein 80 prosenttia, kun tamperelaisista tutkituista asui kotona vain 57 prosenttia.

Perustietoja vastaajista:

Vastauksia	125
Vastausprosentti	81 %
Asuinmuoto	
kotona	79 %
palvelutalossa	9 %
laitoksessa	12 %
Sotainvalidi	31 %
Kuulo normaali	51 %
kuulokoje	49 %
Muisti normaali	46 %
pieni vaje	44 %
vaikea (dementia jne.)	10 %

Sun Chemical Oy Espoo	Schiedel Savuhormistot Oy Espoo	Haglund Networks Oy Espoo
Oy Julius Tallberg Ab Espoo	Puhdistus Helmi Oy Espoo	Geotek Oy Espoo
AK-Lattiat Oy Espoo	AKR Betoni Oy Espoo	Taxiline Koskinen Oy Espoo
Euran Yritystilitt Oy Eura	Agro-Tilit Oy Forssa	Coolcenter Forssa Oy Forssa
Traktorikonehuolto Liuska Ky Haapajärvi	Kaakon Rakennus Oy Hamina	Kuljetus Simo Iitti Ky Hartola
YK-Asennus Oy Hauho		Putki-Hare R. Happonen Heinävesi puh.0400-274 438
Räjätyskonsultit Oy Helsinki	Puidenhoitajien Oy Helsinki	Merkopaino Oy Helsinki
 Strategisen henkilöstöohjauksen edelläkävijä www.arctechno.com Puh. 09 4242 990	Kuljetusrinki Oy Helsinki	Oy Konwell Ab Helsinki
Suomen Cobra Systems Oy Helsinki	Logistiikkayritysten Liitto ry Helsinki	OPR-Vakuus Oy Helsinki

Rintamalle pääsy estyi moneen kertaan

Vilho Sointula syntyi Nurmossa yrittäjäperheeseen 24.11.1924. Vanhempien yritys ajautui 1930-luvun lamavuosina taloudellisiin vaikeuksiin ja niin he joutuivat luopumaan siitä. Isä hakeutui Jyväskylän tykkitehtaalle töihin, mutta myös lasten oli hankittava koulun käynnin lomaan jotain työtä. Työtä Vilho sai naulatehtaalta, laatikoiden valmistuksessa. Silloin naulat pakattiin ohuesta laudasta valmistettuihin puulaatikoihin.

Työ naulatehtaalla jatkui rippikouluikästä asti, jonka jälkeen hän seurasi isäänsä tykkitehtaalle. Siellä Vilho koulutettiin tykkien asteikkovälisint valmistukseen ja niiden korjaustöihin. Koulutus tapahtui isän ohjauksessa, mutta kun isä myöhemmin määrättiin rintamalle tykkien asennustöiden valvontaan, tuli Vilho Sointulasta työyksikkönsä vastuullinen.

– Vanhempani ja vanhin sisareni toimivat aktiivisesti Lotta- ja suojeluskuntatyössä. Niinpä minäkin täytettyäni 15 vuotta liityin suojeluskunnan poikaosastoon ja myöhemmin syksyllä 1939 suojeluskuntaan, Vilho Sointula kertoo. Talvisodan aikana Vilho toimi vartiotehtävissä rautatiesilloilla.

Pääsy asevelvolliseksi estyi

Vuoden 1940 alussa monille meistä 17-vuotiaista pojista heräsi halu päästä asevelvolliseksi ja siitä edelleen rintamalle, Vilho Sointula muistaa.

– Minäkin hain sotilaspii-

ristä vapaaehtoiseksi ilmoittautumislomakkeen, johon olisin tarvinnut isäni suostumuksen. Vapaussodasta saamiensa kokemusten perusteella ei hän ilmoittautumislomaketta allekirjoittanut.

Vuotta myöhemmin sain sotilasviranomaisen virallisen määräyksen saapua kutsuntaan. Pääsy asevelvolliseksi kuitenkin tyssäsi työnantajan vetoomuskirjeeseen. Näin kävi seuraavallakin kutsuntakerralla, Vilho Sointula kertoo. Vasta kolmas kerta tarppasi johtuen siitä, että työnantajan vetoomuskirje, joka minun oli aina pitänyt kutsuntaviranomaisille toimittaa, olikin unohtunut juoksupojan salkkuun. Silloin oli helmikuun alku 1944 ja Sointula määrättiin Hirsilän varuskuntaan.

Pääsy rintamalle ei vieläkään ollut selvä. Pari viikkoa myöhemmin joukkoyksikköön tuli tykkitehtaan johdon lähettämä kirje, jossa taas vedottiin Vilho Sointulan tarpeellisuuteen tehtaalla. Tällä kertaa Vilho sai itse kuitenkin päättää, palatako siviilityöhön vai jatkaako asevelvollisena. Vilho jatkoi rintamalle valmistautumistaan.

Tästä epätavallisesta ”kohtelusta” oli kerrottu myös Mannerheimille hänen vieraillessaan esikuntineen tykkitehtaalla 1943. Mannerheimin tultua Sointulan luokse oli tehtaan tekninen johtaja insinööri, everstiluutnantti Yrjö Hongisto esitellyt hänet Mannerheimille ja todennut, ettei Sointula koe työtään riittävän tärkeäksi, vaan toistuvasti pyytää pääs-

tä rintamajoukkoihin. Tuohon Mannerheim oli todennut: ”Kyllä minä vakuutan sinulle, että tätä työtä tekemällä sinä parhaiten palvelet isänmaatasi.

Vihdoinkin tosi toimiin

Viisi kuukautta ehdin palvelella aliupseerikoulussa, kun 1924 ja 1925 syntyneille tuli määräys lähteä rintamalle. Edellisiltana tuli kutsu lähtökahville ja minua pyydettiin ottamaan kivääri mukaan, Vilho Sointula muistelee. Syykin selvisi illan kuluessa, kun ammuntaa harastava kurssin johtaja vänrikki Salmi otti kiväärinsä esille ja sanoi: ”Tätä sinä tarvitset nyt enemmän kuin minä”. Ja niin siinä sitten vaihdoimme kivääreitä. Aamulla alkoi junamatka Hirsilän asemalta kohti Karjalan kannasta, jossa vihollinen oli onnistunut ylittämään rintamalinjan.

Kannaksella olimme Ihanatalan taistelujen aikana Portinhoikassa, jossa voimme todeta, kuinka suuri apu saksalaisen lentolaivueen hyökkäyksestä meille oli. Se pudotti pomminsa nopeasti ja tarkasti ja kiirehti taas hakemaan uutta pommitustaan, Vilho Sointula vieläkin ihastelee.

Keski-kannaksen Kaltiovedellä pääsimme Kuparisareen lepovuoroon. Lepoa se ei suinkaan ollut, vaan raskasta työtä, kun rakensimme uutta puolustuslinjaa. Rautakangelahakkasimme rapakiveen reikiä. Panostimme ne Molotovin cocktailista saadulla räjähdysaineella ja pamautimme ilmaan, Vilho kertoo.

Oli itsestään selvää, että viimeistään silloin meidät havaittiin myös vihollisen tähytyspaloista. Innoissaan vartiosotilas nousi henkilökorin laidalle, jolloin pamautin saamallani huipputarkalla kiväärillä. Sotilas putosi korin pohjalle, mutta nousi vielä uudelleen. Toisen laukauksen jälkeen hän ei enää noussut. Nyt ymmärsin, miksi aliupseerikoulun kurssijohtaja halusi vaihtaa kanssani kivääriään, Vilho Sointula toteaa.

Kovissa taisteluissa oli hermot useimmalla tosi tiukalla. Kerrankin erääseen kavereiin iski kranaattikauhu. Hän yritti karkuun, mutta kun saimme hänet kiinni, lähetimme miehen sairaalaan. Parin viikon kuluttua hän kaikkien ihmeeksi palasi etulinjaan ja nyt rau-

Vilho Sointula vuonna 1943. Rinnassa hänellä on maanantai- ja mottitalkoista saadut rintamerkit. Sotavuosina järjestettiin erikoisia talkoita. Mottitalkoilla helpotettiin polttopuupulaa ja maanantaitalkoissa luovutettiin yhden tunnin palkka puolustuslaitokselle.

hallisena, täysin pelkäämättömänä sotilaana, Vilho vieläkin ihmettelee.

Sodan jälkeen yritys pystyy

Sodan jälkeen Vilho perusti isänsä kanssa pienen metallialan yrityksen Nurmon Kouraan, Kouranmetallin. Yrityksessä valmistettiin kaasulamppujen suuttimia ja neuloja, parin vuoden kuluttua myös kaasulamppuja. Lamppujen suunnittelussa yritys käytti apunaan Pienteollisuusliiton ammattisuunnittelijaa. Lamppujen valmistuksessa oli 3–4 vierasta työntekijää.

Lampputuotannosta Kouranmetalli siirtyi puutarhan käsityövälineiden valmistukseen. Tuotteet olivat Perka-harat ja Petra-äkeet. Näitä puutarhan käsityövälineitä valmistettiin viitisen vuotta, omistajien lisäksi 4–5 vieraan työntekijän voimin.

Puutarhan käsityövälineiden valmistuksen jälkeen oli vuorossa Valmet-traktoreiden varaosavalmistus, Sointula selvittää. Vuonna 1981 terveyteni petti sotavammojen seurauksesta johtuen ja minun oli lopetettava päivittäinen työ. Poikani jatkoi vielä pari vuotta ja lopetti yritystoiminnan.

Yhteisö- ja sotaveteraanitoiminta

Yritystoiminnan kiireisestä työrytmistä johtuen ei Vilho Sointula paljoakaan yhteiskunnalliseen toimintaan ennättänyt. Kunnassa hän kuitenkin kuului koululautakuntaan ja nuorisotyöjaostoon sekä Nurmon seurakunnassa kirkkovaltuustoon ja puheenjohtajana sen taloudelliseen jaostossa.

Sotaveteraaniliiton jäseneksi Sointula liittyi jo Nurmon yh-

distyksen perustamisen yhteydessä ja aktivoitui järjestön toiminnassa jäätään eläkkeelle. Hän on edelleen yhdistyksen puheenjohtaja ja on toiminut Etelä-Pohjanaan piirin hallituksessa jo kahdeksan vuotta ja siitä viimeiset neljä vuotta sen puheenjohtajana. Tällä hetkellä Vilho Sointula on myös liittovaltuuston jäsen.

Vilho Sointula ei malta olla mainitsematta Etelä-Pohjanmaan piirin vireästä ja onnistuneesta toiminnasta. Piirin toiminnalliset tavoitteet ovat onnistuneet ja talous on kunnossa. Esimerkiksi valtakunnallisissa keräyksissä piiri on ykkönen ja kannattajajäsenten hankinnassa myös valtakunnan parhaita piirejä. Kannattajajäseniä Sointula toivookin lisää, jotta nämä tekisivät käytännön työt ja veteraanit itse voisivat keskittyä hallintoon.

Piiri julkaisee vuosittain oman joululehtensä, ”Veteraanin joulu”. Lehti antaa hyvän taloudellisen tuloksen ja sen tuotto jaetaan piirin ja yhdistysten kesken. Hyvän tuoton mahdollistaa yritysten myönteinen suhtautuminen lehden ilmoitushankintaa kohtaan.

Nurmon sotaveteraaneilla on oma kuoro. Kuoro esiintyy vuosittain monissa juhlissa ja tapahtumissa sekä käy laulamassa jokaisen sotaveteraanin hautajaisissa sekä kirkossa että haudalla. Yhdistys auttaa myös vaikeuksissa olevia veteraaneja sekä taloudellisesti että erilaisilla palveluilla. Tällä hetkellä Vilho Sointula on huolissaan siitä, kun valtiovalta on supistamassa avustusmäärärahoja nopeammin, kuin mitä veteraanien määrä vähenee.

Matti Värri

Terttu ja Vilho Sointula menivät naimisiin 1954, siis 57 vuotta sitten. Perheeseen syntyi kaksi tyttöä ja kaksi poikaa. Sairaanhoidajaksi koulutautunut Terttu kuului hänkin aikanaan Pikku-Lottiin.

Rail Partners Oy
Helsinki

KPP Impex Ltd Oy
Helsinki

Kiviveistämö Levander Oy
Helsinki

Sähkö-Jussi Oy
yli 30 v sähköurakointia pääkaupunkiseudulla
Myös sähkötarvikkeet meiltä.
 Kyllä Jussi osaa!
Kauppalaantie 22, 00320 Helsinki
puh. 588 5455, fax 588 4103

Golder Associates Oy
Helsinki, Turku, Tampere
www.golder.fi

The House of Björnberg
Helsinki

Pertti Heitto Consulting Oy
Helsinki

Maanrakennus Möller
Helsinki

Rakennus Oy Isotalo
Helsinki

Lattiakolmio Oy
Helsinki

Tiori Kuljetus Oy
Helsinki

Hermannin Kuljetus Oy
Helsinki

Tamitek Oy
Helsinki

Aon Finland Oy
Helsinki

RGB Oy
Helsinki

Top Building Oy
Helsinki

SecCode Ky
Helsinki

S. Eklund-Consulting
Helsinki

Bitpress Oy Ab
Helsinki

Joleta Floors Oy
Helsinki

Kuljetus Oy Serai
Helsinki

Crnet Oy
Helsinki

Canncolor Oy
Hollola

**Huittisten
JP-Rakennuspelti Oy**
Huittinen

Hyvinkään Multajaloste Oy
Hyvinkää

**Esko Työ -ja
Kuljettajapalvelu**
Hämeenkoski

Hämeen Erikoispuusepät Oy
Hämeenlinna

Promis Automaatio Oy
Hämeenlinna

**Kuljetus
Timo Hartikainen Oy**
Iisalmi

Kiitokori Oy
Iitti

Jaana-Transport Oy
Imatra

Teollisuustien Autosähkö Ky
Imatra

**Rakennus ja Maalaus
K. Tiippana**
Imatra

 KARELIAN SÄHKÖ OY
Joensuu

IJ rahtikeskus oy
PURONSUUNKATU 1 A 2, 80160 JOENSUU
PUH. 013-312 011, FAX 013-312 010, GSM 040-751 2951

T:mi Juhani Vanttinen
Juva

**Keski-Suomen Rakennus
ja Raudoitus Oy**
Jyväskylä

Geohorisontti Oy
Järvenpää

Helkama Bica Oy
Kaarina

www.eko-kymppi.fi

**Maanrakennusliike
Kajaanin Rakennussora Oy**
Kajaani

Kainuun Pultti Oy
Kajaani

Kone-Vahto Oy
Kalkkinen

Aprikoodi Oy
Kangasala

Suurkiitokset Teille Sotaveteraanit!
Raimo Hakkarainen Oy
Mustijärventie 25, Ruutana, Puh.03-358 3100

Haikeuttakin Rovaniemen sotaveteraanien juhlassa

92-sivuinen juhlahistoriikki yhdistyksen 50:n ja naisjaoston 40:n toimintavuoden kunniaksi

Tietoisuus sotaveteraanien yhdistystoiminnan siirtymisestä ”kirisuoralle” nousi esille useissa puheissa, kun Rovaniemen Sotaveteraanit ry juhli toimintansa 50-vuotista ja sen pirteää Naisjaosto 40-vuotista taivaltaan. Someronharjun sotilaskodissa 10.9 vietetyn tuplajuhlan tunnelmaa säväyttänyt haikeus vain korostui, sillä juhlapöydissä arveltiin jäljellä olevien toimintavuosien tiivistävän entisestäänkin yhteenkuuluvuutta ja tukitoiminnan tarpeellisuutta.

Tärkeä osa juhlaa oli **Heikki Lampelan** toimittaman Ro-

vaniemen sotaveteraaniihdistyksen ja naisjaoston 92-sivuisen historiikin julkistaminen. Yhdistys on aikaisemmin tehnyt 30- ja 40-vuotishistoriikit, mutta tämä uusin jäänee viimeiseksi, samoin kuin vuosijuhlakin; lähenteleehän sotaveteraanien keski-ikä 10 vuoden kuluttua jo 100 vuotta. Tosin perinnetoimikunnat voivat aikanaan jatkaa julkaisutoimintaakin.

Juhlassa palkittiin nelisenkymmentä veteraania ja heidän tukijoitaan kunniaristein, mitalein, -plakaatein ja -merkein.

Juhlapuheessaan Lapin Sotaveteraanipiirin puheenjohta-

ja, everstiluutnantti evp. **Pekka J. Heikkiä** arvioi veteraanitoiminnassa siirryttävän vuosikymmenen puolivälistä lähtien perinneaikakauteen. ”Perinneaikakauteen valmistautumisen suuntaviivoja ollaan liittotasolla luomassa tulevan vuoden kesällä Tampereella”, hän kertoi. Pohjoisen veteraanit ovat jo vuonna 2003 päättäneet lakkauttaa omaehtoisen perinnetoimintansa ja siirtää perinteiden vaalinnan Sodankylässä sijaitsevan Jääkäriprikaatin ja sen joukko-osastokillan vastuulle.

Heikkiä kiitti Rovaniemen veteraaneja lukuisten niin valtakunnallisten kuin alueellistenkin tapahtumien järjestämisestä. Vuosikymmenien aikana ovat esimerkiksi jatkosodan aikaiseen kolmanteen armeijakuntaan kuuluneen 6. Divisioonan perinnetoimikunta ja sen yhtymien perinneyhdistykset järjestäneet kokouksiaan Rovaniemen alueella parikymmentä kertaa. ”Olette juhlistaneet kokoontumisiaanne mm. pystyttämällä kyseisen divisioonan muistomerkin tänne Rovaniemelle ja ottaneet käyttöön oman perinnelipun vuon-

Sotaveteraanien kultainen ansioristi luovutettiin Rovaniemen Sotaveteraanit ry:n toiminnassa alkuvuosisista lähtien mukana olleille Tauno Hakanpäälle (oik.), Väinö Teräväiselle ja Lauri Hirttiölle. Ansioristin sai naisjaoston varapuheenjohtaja Bertta Niemi ja jaoston keittiövastaava Sylvi Kähkönen, joka oli estynyt saapumasta juhlaan.

Someronharjun sotilaskotiin kokoontui Rovaniemen sotaveteraanien juhlaan yli 150 veteraania, naisjaoston jäsentä ja kutsuvierasta.

na 1997”.Tuolloin Rovaniemen-yhdistyksen lipun hankki naisjaosto ja luovutti sen yhdistykselle. ”Uljas lippunne oli länänä mm. 2004 Ihantalan torjuntavoiton 60-vuotismuistojuhlassa noin 2 000 juhlavieraan edessä”, Heikkilä sanoi.

Keräykset vielä tarpeellisia

Everstiluutnantti Heikkilä piti työtämme veteraanien hyväksi edelleen tarpeellisena vielä

keskuudessamme olevien veteraanien elinpäivien saamiseksi mahdollisimman hyväksi. ”Tästä syystä on edelleen tarpeen jatkaa vuosittaista veteraanikeräystä välittämättä niistä viime aikoina asiantunteattomuudesta johtuvista, tiedotusvälineissä esille tuoduista virheellisistä tiedoista veteraaniihdistyksen varallisuudesta”, hän sanoi.

Lapin Sotaveteraanipiiriin kuuluu 16 jäsenyhdistys-

Kuljetuspalvelu Vatiala Oy

Kangasala

Karjaan Lukko Oy

Karjaa

SELCAST OY

www.selcast.fi

Karkkilan Toritaksi Oy

Karkkila

Finn-Savotta Oy

Karstula

PR-Trukit Oy

Kemi

Leroman Oy

Kemi

Kemin Matto- ja Maalaustyöt V. Soini

Kemi

Suomen Vibrakone Oy

Kerava

RCC Solutions Oy

Kerava

JP-Konetyö Oy

Keuruu

Oy Swegon Ab

Kirkkonummi

RV Line Oy Ab

Kokkola

A ja T Myyry Oy

Kontiolahti

Rakennustoimisto INSINÖÖRILINJA Oy

Kotka

Metallisorvaamo M. Hakala Oy

Kouvola

Kymen IV-Valmistus Oy

Valkeala

Rakennussaneeraus Reino Setälä

Kuusankoski

tä, joista vanhimmat ovat Rovaniemen Sotaveteraanit ry ja Kemin veljesyhdistys. Piirin jäsenyhdistyksiin kuuluu noin 1000 veteraanitunnuksen omaavaa jäsentä. Heistä suurimpaan eli Rovaniemen yhdistykseen kuuluu noin 200 veteraania ja sen naisjaostoon noin 150, Heikkilä kertoi.

Tervehdyspuheessaan Rovaniemen Sotaveteraanien puheenjohtaja, everstiluutnantti evp. **Heikki Haapala** kiitti juhlivia veteraaneja siitä, että he ovat kantaneet vastuuta isänmaastamme niin sotiemme aikana kuin niiden jälkeenkin. Hän muistutti, että itsenäisen vapaan maan kansalaisen vastuuseen sisältyy edelleenkin velvollisuus yhteiskuntaa ja muita ihmisiä sekä menneitä että tulevia sukupolvia kohtaan. ”Jokaisella meistä on vastuu itsestämme, vastuu lähimmäisistämme ja ympäristöstämme”, Haapala sanoi. Puheensa päätteeksi hän lähetti seppelartion Rovaniemen sankarihautausmaalle, jossa lepää noin 700 sodissamme kaatunutta. Sotaveteraanien **Lauri Jaatisen, Arvi Räsänen** ja **Martta Pöyhjänin** muodostama partio lähti matkaan Lapin Sotilassoittokunnan soittaman Narvan marssin tahditamanaan.

Sotilassoittokunnan lisäksi

juhlan musiikkipuolesta vastasivat Lapin yliopiston harjoittelukoulun musiikkiluokan kuoro **Paula Nikkilä-Rautajoen** johdolla sekä hiljattain korpraalina Someronharjulta kotiutuneen **Antti Alatörmäsen** laulama Veteraanin iltahuuto. Tunnelmaa tiivisti sotilassoittokunnan säestys musiikkimajori **Juha Tiensuun** tahtipuiikon herkillä otteella.

”Nuoriso” edusti virallisesti myös Rovaniemen kaupunkia, jonka valtuuston ensimmäinen varapuheenjohtaja, vuonna 1985 syntynyt **Liisa Ansala** kertasi Rovaniemen kehitysvaiheita ja kiitti veteraanipolvea ripeästä jälleenrakennustyöstä Lapin sodan tuhojen jälkeen. Kutsuvieraspöydässä istui kuuntelemassa Ansalaa vain vuotta vanhempi valtuuston puheenjohtaja, kansanedustaja **Haikki Autto**.

Juhlan päätösanoissaan Naisjaoston puheenjohtaja **Hilkka Meriläinen** kiitti jokaista, joka on jaksanut vuosien ja vuosikymmenten aikana kulkea mukana veteraanien erilaisissa tilaisuuksissa, retkillä, liikuntatoiminnassa, kuntoutuksissa ja säännöllisissä iltapäivä tapaamisissa, ja myös niitä, jotka ovat olleet tukemassa veteraaneja ”kätenä, jalkana, silmänä ja korvana”.

”Sotien yhdistämät”

Seurakunnan tervehdyksen juhlaan tuonut pastori **Tuomo Korteniemi** kertoi, että Rovaniemen seurakuntaan kuuluneista yli 800 veteraanista on elossa 170. Vuosittain poistuu riveistä 15-20 rovaniemeläistä kirkkoon kuuluvaa veteraania. Rovaniemen Sotaveteraanit ry:n viime vuoden vuosikertomuksen mukaan viimeiseen iltahuutoon kutsuttiin yhdeksäntoista veteraania.

Uuden historiikin nimeksi on Heikki Lampela avustajineen antanut ”Sotien yhdistämät”. Kansikuvaksi toimikunta on valinnut rovaniemeläisen kuvanveistäjän **Kari Huhtamon** Lapin jälleenrakentamisen muistomerkin. ”Siinä liike käynnistyy hitaasti, mutta voimistuu ylemmäksi mentäessä”, Lampela tulkitsee. Historiikin nimivalintaa Lampela perustelee: ”Sotien jälkeen yhteistyötä tarvittiin eri osapuolten kesken. Veteraanit ja veteraanijärjestöt sekä naisjaostot näyttivät esimerkkiä yhteistyöstä valtion ja kuntasektorin sekä eri järjestöjen kanssa. Näitä kaikkia yhdisti kolme sotaa, joiden jälkipoli yhdisti eri tahot tehokkaaseen toimintaan”. Niinpä Rovaniemen Sotaveteraanityhdistyksen toimintamuotoja olivat alussa veteraanien asunto-olojen parantaminen ja osuus-

Lapin yliopiston harjoittelukoulun musiikkiluokkien kuoron heleät äänet ilahduttivat veteraanijuhlan yleisöä mm. laululla ”Täällä Pohjantähden alla”.

kuntamuotoisten kerrostalojen rakentaminen. Ensimmäinen kerrostalo valmistui 1970 ja seuraavat 1972, 1973 ja 1975.

1980-luvulla yhdistys oli aktiivisesti mukana puuhaamassa Rovaniemelle veljes- ja sairaskotia, joka valmistui 1990. Tämä 30-paikkainen talo osoittautui heti alusta lähtien erittäin tarpeelliseksi ja se on ollut monen lappilaisen sotaveteraanin viimeinen koti. Puolet paikoista ovat kuntouttavia. Lisäksi veljes-sairaskoti tarjoaa viikoittain allasjumppaa veteraanimiehille sekä -naisille.

Kuntouttava liikunta ja mm. naisjaoston järjestämät jalkahoidot ovat viime vuosina nousseet yhä tärkeämmiksi hoitomuodoiksi. Veteraanit osallistuvat mielellään myös

ulkoilutapahtumiin ja retkiin, joita tehdään linja-autoilla Lapin eri kohteisiin. Vierailuja on tehty ja halutaan tehdä vielä myös kauemmaksi, kuten teatteriin Ouluun.

Liikunta on Rovaniemen veteraanien sydäntä lähellä ikävuosien karttuessakin. Historiikkissakin on varattu erityismaininta nyt 92-vuotiaasta hiihtäjä ja maratoonari **Tauno Hakanpäästä**, jonka jalka on keveä edelleen ja joka osallistui vielä helmikuussa 2010 valtakunnallisiin veteraanihiihtoihin. Hän on ollut järjestelyissä mm. ensimmäisiä sotaveteraanien hiihtokilpailuja Rovaniemellä yli 30 vuotta sitten.

Teksti: Pekka Kinnunen
Kuvat: Jaana Vienola

Mittakolmio Ky

Valkeala

Powermakers Oy

Valkeala

Lemmenkujan Kaivu&Kuljetus Ky

Elimäki

M. Syrjänen Oy

Kouvola

Kymen Metallipalvelu Oy

Kouvola

Kemas Oy

Kouvola

Koneurakointi S. Laukkanen Ky

Kuusankoski

Kronoby Elverk Kruunupyyn Sähkölaitos

Experant Oy

Kuopio

Rakennussuunnittelutoimisto Nylund Oy

Kuopio

SMV Rakennus Oy

Kuopio

Kuopion Woodi Oy

Kuopio

Maanrakennuspalvelu Mikko Lyytinen Oy

Kuopio

Maalaus-ja saneeraus Konttinen Oy

Kuopio

Kuopion Konepaja Oy

Kuopio

Kuljetusliike Järvimäki Oy

Kurikka

Kuusamon Suurpetokeskus

Jokke Pet Oy

Kälviä

Kansa taisteli, musiikki kertoo

Musiikki suomalaisessa sotaelokuvassa

Talvi- ja jatkosotaa kuvaavat elokuvat ovat tärkeässä asemassa suomalaisessa kulttuurissa. Ne vaikuttavat yleisiin käsityksiin käydyistä sodista ja Suomen historiasta sekä ylipäätään suomalaisuudesta ja sitä kautta myös yhteiskuntamme nykypäivästä. Kuten kaikki maailman sotaelokuvat, ne käsittelevät myös perimmäisiä kysymyksiä ihmisyydestä.

Näissä elokuvien aatteellisissa viesteissä musiikilla on olennainen merkitys. Elokuva-musiikki vaikuttaa kuulijaan kokonaisvaltaisesti tunteisiin vedoten, usein esitietoisesti eli huomaamatta ja sitäkin tehokkaammin. Sotaelokuvassa juuri musiikki kertoo, miten kuvattuun sotaan ja esitettyihin tapahtumiin, taisteluihin ja kuolemiin katsojan ehdotetaan suhtautuvan.

Kaikkia talvi- ja jatkosotaan liittyviä taisteluelokuvia – *Tuntematon sotilas* (1955 ja 1985), *Sissit* (1963), *Talvisota* (1989), *Rukajärven tie* (1999), *Etulinjan edessä* (2004) ja *Tali-Ihantala 1944* (2007) – luonnehtii omanlaisensa musiikki: erityinen näkökulma sotaan.

Tuntematon sotilas (1955): isänmaallista sinfoniaa

Väinö Linnan (1920–1992) *Tuntematon sotilas* -romaanin ensimmäisen filmatisoinnin ohjasi Edvin Laine (1906–1989). Se rakentaa suomalaisen identiteetin ja kansan sankarillisen taistelun merkityksen pitkälti juuri musiikillaan. Ahti Sonnisen (1914–1984) säveltämä sinfoninen musiikki kaiuttaa jatkuvana virtana maakuntalaulujen ja sotilasmarsseihin lainauksia. Musiikki muodostaa soivan kuvan eri puolilta Suomea kotoisin olevista miehistä yhdellä yhteisellä asialla. Ääni on kansakunnan. Katsojan tajunta ennallistaa laulujen sanoja, joissa isänmaallinen metsäkuvasto on keskeistä, samalla kun nähdään muun muassa dokumentaarista kuvaa joukkojen (”korpisoturien”) siirtymisestä metsien halki eri vuodenaikoina.

Mutta paikoin kuullaan myös toisenlaista, sodan eksistentiaalista ulottuvuutta kuvaavaa, riitasointuista ja kamarimusiikillista ekspressiivistä musiikkia. Sitä kuullaan yksit-

täisten sotilaiden kärsimysten ja kuolemien yhteydessä. Sen ääni on yksilön.

Elokuva alkaa ja loppuu Jean Sibeliuksen *Finlandialla* (1899), isänmaalliselle perisymbolilla. Tarina syntyy *Finlandian* uhkaavien vaskisointujen ja patarumpujen sisältä ja päättyy sen hymniosan vapaussymboliikkaan. *Finlandian* ahdistuksesta vapautteen -kaava selittää uhrausten välttämättömyyden ja eheyttää traumaa.

Sissit (1963): uuden aallon piinaavaa jazzia

Mikko Niskasen (1929–1990) ohjaama *Sissit* oli jotakin ihan muuta. Elokuva perustuu Paa-vo Rintalan (1930–1999) aikoinaan suurta kohua herättäneeseen romaanikäsitteeseen *Sissiluutnantti*, joka aloitti 1960-luvun suuret ”kirjasodat”. Sekä elokuva – jonka ensi-ilta oli ennen kuin romaani tuli ulos – että romaani haastoivat kansallisia tabuja, ideologioita ja taiteellisia perinteitä.

Eksistentiaalinen elokuva keskittyy sodan psykologisiin vaikutuksiin: tappamisen taakkaan yksilölle ja sitä kautta myös yhteiskunnalle. Juuri sitä musiikki kuvaa. Erkki Ertaman (1927–2010) säveltämä musiikki ammentaa elektronisesta musiikista, modernista jazzista, bebopista ja muista uuden aallon käytännöistä. Takapotkut, painostava rytmikka, kiristyvät soinnutukset, absurdit katkelmat ja kummat sointivärit – esimerkiksi matala sähköurku ja sahamainen ujellus – kertovat kaukopartiomiehen psyykkisestä piinasta ja mielen vaurioitumisesta.

Poikkeuksellista *Sisseissä* on myös sen aloitusjakso, joka alkaa 1960-luvun alkuun sijoituvasta veteraanitapaamisesta, jossa nähdään myös yksi suomalaisen elokuvahistorian hienoimpia keskeytyksettömiä kamera-ajaja. Ohjaaajaa itseään ei elokuvassa nähdä mutta Laineen *Tuntemattomassa* hän näyttölee Mielosta.

Tuntematon sotilas (1985): sota ilman musiikkia

Linnan romaanin toisen filmatisoinnin ohjasi Rauni Mollberg (1929–2007). Linna oli itse mukana käsikirjoittamassa (toisin kuin Laineen versiossa). Yksi huomattavimpia elokuvi-

Taneli Mäkelä esitti Martti Hakalaa elokuvassa *Talvisota*.

en eroja on musiikissa: Mollbergin elokuvassa ei ole perinteistä elokuvamusiikkia ollenkaan. Ratkaisu liittyy elokuvan äärirealistiseen estetiikkaan: ei ollut sodassakaan taustamusiikkia. Yli kolme tuntia kestävä elokuva ei tarjoa katsojalle tunteellista helpotusta, lohtua tai yleisiä tunnelmia, joita musiikilla olisi niin helppo rakentaa. Sen sijaan se herkistää katsojan sodan äänimaisemalle: taistelun ja ympäristön, ihmisen ja luonnon äänille.

Talvisota (1989): kansankoraalia ja äänimaisemaa

Pekka Parikan (1939–1927) ohjaama, Antti Tuurin (s. 1944) romaaniin (1984) perustuva *Talvisota*-elokuva keskittyy pohjanmaalaisiin jalkaväen miehiin. Juha Tikan (s. 1955) elokuvaan säveltämä musiikki ammentaa suomalaisista, etenkin pohjanmaalaisista kansanomaisista ja virsimäisistä soineista sekä modernin musiikin psykologisista, äänitehostemaisista keinoista.

Elokuvan suuri ”sotateema” koostuu raskasmielisestä, ylöspäin ontuvasta pahaenteisten sävelten sarjasta. Sävelet ovat epäsäännöllisen, ennakoimattoman pituisia – niin kuin soitaan lähtevien miesten elämät. Sodan jylinää muistutta-

vat bassoiskut lyövät kuten sotalyö yksilöä: kovaa ja armotta. Musiikki kertoo, että *Talvisota*-elokuvassa on kyse sekä yhteisöllisestä (kansallisesta) että yksilöllisestä murhenäytelmästä.

Taistelukohtauksissa kuullaan kauhua ja kuolemaa kuvaavaa, äänimaailmanomaista musiikkia. Radiosta kuultavilla iskelmillä ja korsulauluilla taas luodaan ajankuvaa.

Rukajärven tie (1999): italialaista oopperaa

1990-luvun katsotuin suomalainen elokuva, Olli Saarelan (s. 1965) ohjaama *Rukajärven tie*, kuvaa tiedustelutehtävää suorittavaa polkupyöräjoukkuetta jatkosodan ensi päivinä. Tuomas Kantelisen (s. 1969) elokuvaan säveltämä musiikki on siitä poikkeuksellista, ettei se ammenna suomalais-kansallisesta eikä sotilaallisesta kuvastosta vaan italialaisesta oopperasta ja tšaikovskiaanisen murhemielisestä sinfoniamusiikista. Keskiössä on menetettyyn rakkauteen liittyvä mielen maisema (päähenkilön kuulee morsiamensa kuolleen lottatehtävissä). Suomalaiselle sotaelokuvalla epätyypillisesti elokuvan keskeinen teema on rakkaus – niin romanttisessa, toverillisessa kuin lähimmäisen rakkauteen liittyvässä us-

konnollisessa sekä filosofisessa mielessä. Musiikki korostaa ylittämätöntä ristiriitaa sodan ja siviilielämän, tappamisen ja rakkauden välillä.

Musiikki lainaa useaan kertaan Gaetano Donizettin (1797–1848) *Lemmenjuomaoopperasta* (1832) peräisin olevaa aaria *Una furtiva lagrime* (*Kätkeyty kyynel*). Ensi kerran se kuullaan kun ensimmäinen mies joukkueesta on kuollut ja miehet viettävät muistojuhlaa räjähtäneen talon raunioissa, Leonardo da Vincin *Viimeistä ehtoollista* (1498) muistuttavassa asetelmassa. Kyse onkin eräänlaisesta miesten viimeisestä ehtoollisesta ennen varsinaisten taisteluiden, tappamisen, kuolemien ja kauhujen alkua.

Etulinjan edessä (2004): vähäeleistä valituslaulua

Åke Lindmanin (1928–2009) ohjaama *Etulinjan edessä* (*Främom främsta linjen*) on ainut ruotsinkielinen suomalainen sotaelokuva. Suomenruotsalaisista sotilaista sekä ruotsalaisista vapaaehtoisista koostuvaa jalkaväen rykmenttiä (JR 61:tä) jatkosodassa kuvaava elokuva pyrkii historiallis-dokumentaariseen kuvaukseen sekä kunnianosoitukseen veteraaneille. Taistelukohtaukset tapahtuvat pääasiassa ilman musiikkia, mutta taistelukohtausten jälkeen kuullaan Lasse Mårtensonin (s. 1934) elokuvaan säveltämää, sodan tuhoja kommentoivaa ja traagisuutta korostavaa kamariorkesterimusiikkia. Kansanmusiikillisista sävyistä ammentava musiikki on hidasta, elegistä ja karun kertovaa. Paikoin sitä vielä tehostaa haavoittuneiden – niin suomalaisten kuin neuvostoliittolaistenkin – huudot ja valitukset.

Kohtaus *Rukajärven tie* elokuvassa.

Tali-Ihantala 1944 (2007): muistamisen musiikkia
Åke Lindmanin ja Sakari Kirjavaisen ohjaama *Tali-Ihantala 1944* on dokumentaarisen oloiseksi dramatisoitu kuva-elma Tali-Ihantalan taistelusta. Timo Hietalan (s. 1960) elokuvaan säveltämä syvän surullinen mutta kauniisti soljuva musiikki toimii kuvasta irrotettuna rinnakkaistodellisuute-

na, joka soi tämän päivän näkökulmaa ja muistuttaa muistamisen tärkeydestä. Kari Kriikun sooloklarinetti ja tenori Topi Lehtipuun sanaton laulu henkivät elämän haurautta. Lopun *Oi kallis Suomenmaa* -lainaus kiteyttää elokuvan perusviestin isänmaallisen uhrauksen välttämättömyydestä ja torjuntavoiton merkityksestä sekä kunnianosoituksesta ve-

teraaneille ja ylipäätään sodan ajan kokeneille suomalaisille. Paikoin orkesterimusiikkia maustaa suomalaisen modernin jazzin kuulas kosketus.

Sotaelokuvat ovat vahvoja musiikillisia teoksia. Juuri elokuvan musiikki luo erityisen näkökulman kuvattuun sotaan korostaen sen tiettyjä tasoja, kokemuksia ja merkityksiä. Mutta samalla musiikilla

on usein toinenkin yhtä tärkeä tehtävä sotaelokuvassa: se tarjoaa katsojalle soivan uoman elokuvan herättämille – usein kipeille ja vaikeille – tunteille ja antaa voimaa käsitellä niitä. Musiikki tavoittaa kokemuksia, joihin muuten voi olla vaikea saada yhteyttä.

Kirjoittaja on filosofian tohtori, joka toimii musiikkitieteen lehtorina Turun yliopistossa. Hän on kirjoittanut muun muassa kirjan Miten sota soi? Sotaelokuva, musiikki ja ääni.

Susanna Välimäki

JPT Jaskari Oy Köyliö	Hyvää Syksyä	Hyvää Syksyä
Kuljetus Timoset Oy Lahti	Ipa-Pesu Oy Lahti	NRG International Ltd Oy Lahti
LSK Electrics Oy Lahti	AMK Automaalaus Oy Lahti	Amitec Oy Laitila
T:mi Kari Kauvo Lapinjärvi	Automaalaamo Jukka&Hytti Oy Lappeenranta	Northwest Tyres Oy Lappeenranta
Elokuva Luotola Oy Lappeenranta	Kattasora Oy Laukaa	Pintapekat Oy Lempäälä
Leppävirran Tilausliikenne Oy Leppävirta	Rakennus Tammi Oy Lohja	Tilitupa Henry Friman Ky Loviisa
Luumäen Kaivu ja Kuljetus Ky Luumäki	Jorma Hasanen Ky Mikkeli	Etelä-Savon Laskenta ja Konsultointi Ky Mikkeli
Asianajotoimisto Puukko&Tuppurainen Oy Porrassalmenkatu 19 B, 50100 Mikkeli, puh.(015) 760 0990	Wallius Hitsauskoneet Oy Muurla	Pihkis Oy Mänttä www.pihkis.com
Nakkilan Sihuma Oy Nakkila	LVI-Pokko Villähde	Laattatyö Wikman Oy Nokia
Comarcon Oy Nurmijärvi	Nordcontact Oy - käännöspalveluja, -Suomi, Ruotsi, Englanti ja Venäjä, Nurmijärvi, puh. 044-271 1429	Rakennus Trowe Oy Nurmijärvi
Orimattilan Lämpöasennus Oy	Holetec Industrial Oy Orivesi	ORICOPA Beyond Partnership Tuloksena turvallisuus www.oricopa.fi
Hyvää Syksyä	Oulun Teollisuusputkitus Oy Kempele	Katterla Oy Oulu

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Marraskuu 1941

- 1.11. Osuusliike Maakunnan myymälä Vuokkiniemestä ja Oulun Osuuskaupan myymälä Suvannosta siirtyvät Vako Oy:lle
- 3.11. Vako Oy avaa kaupan Äänislinnassa
- 3.11. Itä-Karjalaan lähtevien kansakoulunopettajien viikon mittainen valmennuskurssi alkaa Helsingissä.
- 6.11. Aseistakieltäytyminen ristiriidassa Suomen lain kanssa. Arndt Pekurinen teloitetaan Uhtualla kieltäytyttyään osallistumasta hyökkäykseen.
- 6.11. Ylipäällikkö antaa käskyn, jonka mukaan Karjalan Armeijan hyökkäys pysäytetään sen jälkeen, kun Karhumäki ja Maaselän asema on vallattu.
- 7.11. Yhdysvallat myöntää Neuvostoliitolle miljardin dollarin lainan sotamateriaalin hankkimista varten.
- 11.11. Ensimmäinen suomalainen konsertti pidetään Äänislinnassa. Konsertin johtaa kapellimestari Onni Palomäki.
- 14.11. Päämaja ryhtyy julkaisemaan "Virallisesti tiedoitetaan" -katsauksia, jotka sisältävät tietoja eri rintamaosilta.
- 16.11. Kansanhuoltoministeriö on määrännyt perunnalle ylimmät myyntihinnat.
- 23.11. Äänislinnan varuskuntakirkossa pidetään ensimmäinen jumalanpalvelus.
- 25.11. Väinö Tanner lähettää presidentti Risto Rytille kirjeen, jossa hän arvostelee vanhan rajan ylittämistä.
- 26.11. Englannin hallitus antaa Suomelle ultimaatum. Siinä toivotaan Suomelta operaatioiden päättämistä ja pidättymistä kaikista aktiivisista sotatoimista. Jos näin ei tapahdu 3.12. mennessä, Englanti julistaa sodan Suomelle.
- 28.11. 10 tiedemiestä jättää presidentille tiedustelun, mihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä virolaisten kansallisen olemassaolon turvaamiseksi.
- 30.11. Ensimmäiset 42 lasta lähetetään Tanskaan. He matkustavat Lohjalta Jyllantiin.

Joulukuu 1941

- 1.12. Päämajan sotilashallinnollisen osaston väestösiirtotoimisto tiedottaa, että tähän mennessä on 63 000 karjalaista palannut kotiseuduilleen.
- 1.12. Koulut avaavat ovensa Äänislinnassa. Kaupungissa on kaksi koulupiiriä ja yli 500 suomensukuista oppilasta.
- 4.12. Ruotsalainen vapaaehtoispatallijona Svenska frivilligbataljonen miehittää venäläisten jättämän Hangon.
- 6.12. Englanti julistaa sodan Suomelle, Unkarille, ja Romanian. Samoin tekevät Kanada, Australia, Uusi-Seelanti ja Intia.
- 6.12. Presidentti Risto Ryti allekirjoittaa julistuksen, jolla Moskovan rauhassa 1940 Neuvostoliitolle luovutetut alueet vahvistetaan palautetuiksi Suomen yhteyteen.
- 16.12. Budjetin yleiskeskustelun yhteydessä vaatii kansanedustaja Lennart Heljas asevelvollisuutta myös Ahvenanmaalle, sillä hänen mielestään taistelevassa Suomessa ei saa olla mitään etuoikeutettuja ryhmiä.
- 30.12. Annetaan asetus luovutetun alueen siirtämisestä siviilihallintoon Virolahden, Ylämaan, Lappeen, Ruokolahden, Saaren, Kiteen Tohmajärven ja Iломantsin kunnissa.

Jatkosodan rintamamiehet – "Viipuri on meidän!"

Suomalaiset ja Kannaksen asukkaat odottivat Viipurin, karjalaisten kaupungin, taikaisin valtausta kuin kuuta nousevaa. Operaatiolla oli valtava symbolinen ja kansallista yhtenäisyyttä lujittava merkitys.

II Armeijakunnan hyökkäyksen tavoite oli Hiitolan alue Laatokan rannalla. Rinnan hyökkäävät divisioonat mursivat vastarinnan rajan tuntumassa ja etenivät elokuun alkupuolella kohti Itä-Kannasta.

Mukana ammusten kantajana oli myös 17-vuotias Niilo Palmolahti. Kiirettä piti ja kaatuneita hyökkäyksessä tuli kasapäin, niin omalla kuin vihollisen puolella. *Aina joutui kauhistelemaan sodan julmuutta ja pohtimaan omaa kohtaloa. Aikaa näytti toisinaan olevan elämää varten kovin vähän,* Palmolahti muisteli myöhemmin.

Hiitolasta hyökkäys jatkui Pasurinkankaan kovien taistelujen jälkeen kohti kivennapaa ja vanhaa rajaa. Mutta kansa odotti hyvitystä talvisodan katkerasta rauhasta – tietoa Viipurin valtauksista.

Kenraaliluutnantti Lennart Oeschin Armeijakunta aloitti hyökkäyksen 22. elokuuta. Pauli Aatola muistaa komppaniensa edenneen Koiviston tietä Viipurin suuntaan ja nähneensä läheltä kaupungin paniikinomaisen evakuoinnin, venäläiset kun pelkäsivät jäävänsä saarroksiin.

Katsoimme Käremäen lahden takaa Viipurin etelälaidalta, kun venäläiset panivat korttelit tuleen ja lähtivät purkautumaan ulos kaupungista... Hetken kuluttua Käremäen silta lensi ilmaan... Pakenevien venäläisten sulloutuminen valtavine mies- ja ajoneuvomäärineen samoilte teille aiheutti tavattoman sekamelskan. Ei tiedetty, kuka on kuka, eikä tohdittu ampua, vaikka maaleja vilisi yön hämärässä... Paljon venäläisiä pääsi ketjusta läpi ennen kuin uskalsimme avata tulen. Venäläisten kuormaston hevosia sortui ojiin ja kaatui tielle kärryineen.

Venäläisen armeijakunnan kolme divisioonaa saarrettiin Porolammen alueelle Viipurin eteläpuolella. Viipurin linnan salkoon nostettiin Suomen valtiolippu 30. elokuuta.

Sanomalehdet hehkuttivat koko etusivun leveydeltä sodan toistaiseksi merkittävintä saavutusta ja osansa glooriasta saivat valtaukseseen osallistuneet sotilaat. Oeschotti kaupungissa vastaan voitonparaatin, joka korosti suomalaisten samaa hyvitystä. Samanaikaisesti innokkaimmat viipurilaiset odottivat jo pääsyä tuhottuun kaupunkiin.

Vanha raja saavutetaan

Viipurin ja Porolammen taistelujen aikana jatkui päävoimien

hyökkäys kohti valtakunnan rajaa. Vanhan rajan joukot saavuttivat elokuun viimeisenä päivänä. Paikoittain ne ylittivät sen puolustuksellisista syistä, mutta edemmäs Mannerheim kieltäytyi käskemästä miehiään. Saksalaiset saivat puolestaan hoitaa Leningradin valtauksen.

Luutnantti Valde Hämäläinen muisteli vanhan rajan ylitystä. Siinä oli jotakin kohtalonomaista:

Omat joukkomme etenivät noin kymmenen kilometriä rajasta etelään kiertäen soitten kautta ja valtasivat vihollisen lujat linnakkeet odottamattoman helposti. Uuteen etulinjaan kuului jo saksalaisten tykkien jymy! Venäläiset luulivat suomalaisten olevan vielä kaukana, sillä Leningradista tuli korkeita viskaaleja suunnittelemaan rajan puolustusta. He törmäsivät suomalaisiin sotilaisiin ja seurauksena oli välitön passitus taivaallisiin sotajoukkoihin.

Radiosta oli kuultu päivittäin Neuvostoliitossa riehuvasta valtavasta tuhoamistaistelusta, johon osallistui yhdeksän miljoonaa miestä. Vanhalla rajalla Kannaksella suomalaiset sotilaat saivat tuntuman suurtaisteluun. He saattoivat aitopaikalta seurata Leningradin valtausta, minkä oletettiin tapahtuvan päivänä minä hyvänsä.

Leningradin kuolinkamppai-

14. Divisioonan hevostalonna rämpiä Vienan Karjalan korvessa kohti Rukajärveä elokuussa 1941.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

lua katsellessa, kuten teki Ensio Koivisto, tuntui sodan ratkaisutaistelu olevan ovella ja suomalaistenkin sota lopuiltaan:

Nousimme iltaisin kukkulalle katsomaan venäläisten valonheittimien kiiloja, jotka hakivat saksalaiskoneita yötaivaalta joskus osuen kohteeseen. Silloin ilmatorjunnan valojuovat kiipesivät helminauhoina mustalle taivaalle ja räjähtelivät kirkkaina välähdyksinä valkoisten hattaroiden keskellä kuin valtaisassa iltatulituksessa. Ankaran pommituksen jyminä kantautui kolmenkymmenen kilometrin päähän.

Ja me hurrasimme. Leningradin motti laukeaa saksalaisten syyliin! Sota on päättyemässä!

Näin ei alkuunkaan ollut. Käsitys kahden kuukauden kesäsodasta oli osoittautumassa toiveajatteluksi. Syyskuussa komppanianpäälliköilleen pitämässään puhutellussa JR 52:n komentaja Juuso Hannula jopa suoraan ilmaisi, että Saksa oli hävinnyt sodan. Kun syksy edistyi ja saksalaisten vastoinkäymiset alkoivat, Hannula ei ollut epäilyksineen enää yksin.

Rukajärvelle

Pohjoisempaan sota jatkui täydellä voimalla. JR 52 kuului Erkki Raappanan 14. divisioonaan. Se taisteli Karjalan armeijan naapurina Kuhmon ja Lieksan välisessä maastossa edeten Rukajärven suuntaan. Maasto kapeikkoineen suosii puolustajaa, niinpä divisioonan eteneminen johti jatkuviin koukkauksiin neuvostojoukkojen sivustoihin ja selustaan. Eino Pitkänen muistaa, millaista se oli:

Tykistö seurasi jalkaväkeä välittömästi tien vapauduttua. Talvisodan raikasma taistelumaasto Löytövaarassa, Sounajärvellä, Kuusijoella ja Riihivaarassa löyhkäsi talvisodassa kaatuneiden venäläisten kalmanhajua. Sotaromua lojui kaikkialla, näkyipä erään järven rannassa venäläisen lentokoneen palanut luuranko.

Pehmeä tie oli varsinkin tykistölle raskas taivalta. Aina ei edes voinut puhua tiestä, paremminkin metsään pusketusta raiviosta, joka oli tuskin jalankulkukelpoinen. Soiden kohdalle oli rakennettava kapulateitä, että tykit saatiin vedetyksi niiden yli.

Venäläiset eivät Erkki Satamon mukaan antaneet helpolla periksi:

Yleensä venäläiset puolustivat asemiaan urhoillisesti loppuun asti. Heitä oli erittäin vaikea saada korsuistaan irtautumaan. Maastoa puhdistettaessa todettiin erääseen kivikorsuun jääneen noin viisikymmentä vihollista, jotka eivät suostuneet antautumaan. Kun korsua ei saatu tuhotuksi käsikranaatein, se tuhottiin kymmenen kilon trotyylipomoksella.

Perääntyessään venäläiset syyttivät metsät palamaan ja iskivät väijytyksistä

suomalaisten kimppuun. Savu ja kuumuus vaikeuttivat pahasti taisteluita, kun piti välillä taistella vihollista, välillä taas tulta vastaan. Usein tapettiin koko päivä, ennen kuin vihollinen irtautui, ja suomalaiset lähtivät perään. Vähän väliä maataistelukoneet kävivät hyökkääjän kimppuun. Iskuissa menettiin paljon miehiä.

Lieksajärvellä suoritettu jalkaväkirykmentin ylimeno johti Omelian ankariin mottitaisteluihin. Niissä divisioonan joukot osittain tuhosivat neuvostoliittolaisen erämaaoiloihin tottuneen 337. rykmentin – saman joka talvisodan aikana oli tältä suunnalta hyökännyt Kuhmoon.

Kerta toisena jälkeen vihollinen yritti tykistön ja kranaatinheitinten tuella murtautua suomalaisten linjojen läpivapauteen, siinä kuitenkin onnistumatta. Motin kypsyttäminen kesti neljä vuorokautta.

Sotasaaliiksi saatiin yli 50 erikaliperistä tykkiä, traktoreita, kranaatinheitimiä, kymmeniä autoja ja 90 hevosta, jotka olivat hyvitys siitä, että vihollispartio hyökättyään selustassa huoltoportukan majoituspaikalle oli surmannut kymmenen hevosta. Ilman hevosia ei korvessa pärjätty alkuunkaan: purilla kuljetettiin haavoittuneita, aseita, ammuksia ja muonaa etulinjaan.

Taistelut avasivat suomalaisille tien itään ja Raappanan divisioonaa saavutti Rukajärven kylän 11. syyskuuta. Se oli yksi pitkän ja raskaan hyökkäysvaiheen kohokohdista. Hyökkäys päättyi Ontajokilinjalle, missä rintama pysyi koko sodan ajan.

Kesäsota oli vaatinut runsaasti uhreja molemmiin puolin. Suomen sotilailta alkoi olla takki tyhjä. Eikä se kaivattu Viipurikaan ollut entisensä. Kaupungissa käväissyt Valde Hämäläinen kirjasi tuhot muistiinpanoihinsa:

Viipuri! Se oli Viipuri vihanta, nyt se oli soraläjä. Kaupunki oli raunioitunut yhä enemmän sen jälkeen kun lähdin sieltä 13.3.1940. Olihan kaupunkia väli- rauhan aikana niin sanotusti ”rakennettu” – jälki oli mitä oli.

Komea Viipurin asemarakennus, joka jäi silloin ehjäksi, oli joutunut perusteellisen hävityksen kohteeksi ja paikalla oli lähinnä korkea soraröykkiö. Sanomalehdet antoivat kaupungista väärän kuvan väittäessään, että kolmasosa siitä oli ehjänä. Todellisuudessa kaupungista löytyi tuskin yhtään täysin ehjää rakennusta.

Näihin aikoihin syyskuussa kansakunnan katseet olivat kuitenkin siirtyneet Viipurista pohjoiseen, missä Karjalan armeija jatkoi hyökkäystä kohti Syväriä ja Petroskoita. Sotilailta vaadittiin vielä viimeistä ponnistusta ennen kuin tehtävä oli täytetty.

14. Divisioonan korpisoturi Ontrosenvaaran tiellä Rukajärven pohjoispuolella. Jermu-kuva suomalaisesta sotilaasta sensuroitiin, mutta julkaistiin Ruotsissa ja kelpuutettiin myöhemmin Työmies-tupakan mainoksiin.

Viipuri on taas meidän! Valtausparaatin joukot Tyrgils Knuutinpojan patsaalla 31.8.1941.

Teksti: Ari Uino

Kuvat: SA-kuva

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Uutta tietoa jatkosodan viimeisestä taistelusta Rukajärveltä

Iisalmen kulttuurikeskus täyttyi seminaariyleisöstä 17. syyskuuta, jossa Rukajärven suunnan historyyhdistys järjesti kansainvälisen Rukajärvi-seminaarin. Uutta tietoa saatiin roppakaupalla. Puna-armeijan vahvuus elokuun -44 alun taisteluissa oli oletettua pienempi. Petroskoin yliopiston professori Juri Kilin selvitti Tahkokosken taisteluja ja perusti esityksensä juuri Moskovan sota-arkiston kätköistä löytämäänsä uuteen tietoon. Puna-armeijalla oli 7 500 miestä. Moskovan arkistotieto kertoo suomalaisia olleen 10 300.

Kilin oli perehtynyt aiheeseensa ja vielä seminaaria edeltävänä iltana hän oli tehnyt merkittävän havainnon. Jatkosodan lopussa tilanne Rukajärven suunnalla oli muodostunut molemmille osapuolille erittäin uhkaavaksi. Raappanan joukot pelasti puna-armeijan johtajien tuplamunaus. Puna-armeijan 27. D:n komentaja **Jevgeni Koršunov** määräsi joukkonsa saarrostaamaan ja tuhoamaan Raappanan 14. divisioonan joukot. Professorin mielestä se oli ”mahdoton tehtävä”, mutta sitä edesauttoi puna-armeijan JR 345:n komentaja everstiluutnantti **Sidor Božkob**, joka ei totellut esimiehensä käskyä. Määräyksen mukaan Božkob:n piti hyökätä Ontrosenvaaraan ja katkaista huoltotie, mutta sen joukot harhailivat joen länsipuolella ja viimein ne suuntasivat kulkunsa luvatta takaisin Tsirkka-Kemin itäpuolelle. Parakkiniemessä ennen joen ylitystä 7.8.44 aamu-yöstä Božkob:n joukot tuhoutuivat kokonaan.

Moskovan sota-arkiston tietojen mukaan komentaja Božkob ja myös tykistökomentaja olivat hukkuneet virtaa ylittäessään. Todellisuudessa Božkob ryntäsi Parakkiniemen tyvessä suoma-

laisten joukkojen selustavarmistukseen. Lopulta hän tekeytyi kuoliaaksi, makasi sammalmättäällä mahallaan. Sotamies Reino Koponen lopetti komentajan tien lyhyellä konepistoolin sarjalla. Asia paljastuu historyyhdistyksen arkistoista.

Arvokasta lisätietoa yhdistykseltä

Historyyhdistyksen haastatteluaineistosta löytyy tähän lisätietoa. Koposen esimies, silloinen kiuruvetinen kers. **Tauno Tikkanen** kertoo yöllisen taistelun kulusta.

- Vihollinen oli pakokauhun vallassa ja juoksi suomalaisen Tsirkka-Kemin länsipuolella levossa olevien suomalaisten majoituspaikan yli. Taistelun äänet lähenivät. Syntyneen tilanteen seurauksena Parakkiniemeen jokea kohden oli tulossa elokuisena yönä sekasortoisena joukkona suomalaisia ja puna-armeijan sotilaita rinta rinnan. Pakenevia sotilaita oli vastaanottamassa Sukevalta kotoisin olevan kapt. Seppo Hännisen johtama komppania 7./JR 10.

Yhtään Parakkiniemeen tullutta suomalaista ei kaatunut. Sen sijaan vihollisen joukoille yhteenotto oli tuhoisa. Hännisen lähetit ovat vielä tänä päivänä

hyvissä voimin ja vantaalainen kunnallisneuvos **Maunu Kankaanpää** kuuli Kilinin esityksen. Kankaanpään mukaan Kilin esitys pitää täysin paikkansa. Božkobin, jota täällä on kutsuttu Bashkoviksi, joukot tuhoutuivat täysin, vain yksi sotilas pääsi joen yli tukin varassuuden. Sen Kankaanpää näki itse, kun sotilas ylitti jokea ja nousi vastarannalle. Kilinin Moskovan sota-arkistotiedon mukaan kaikki puna-armeijan sotilaat kaatuivat tai olivat hukkuneet. Heidän joukossaan koko esikunta 30 upseeria. Božkobin lisäksi kaatui myös joukkojen tykistökomentaja. Taistelun jälkeen satakunta vihollisen sotilasta makasi Tauno Tikkanen joukkueen edessä, vain 50 metrin etäisyydelle selustavarmistuksesta, kaikkiaan 200 - 300 vihollisen sotilasta oli kaatuneena joen länsipuolella suoalueella - loput hukkuvat.

Toinenkin kiuruvetinen sotilas osallistui Parakkiniemen taisteluun, Aappo Pietikäinen toimi Hännisen komppanian lääkintäkersanttina. Paria päivää myöhemmin (10.8) Pietikäinen joutui paikkaamaan Hännisen huulta, joka vielä ensiapua saadessaan kiveä vasten seisten Alcatzarin laella lonkalta tulitti vihollista Aappo Pietikäinen muistelee tapahtumia historiikkiaineiston videohaastattelussa.

- Tauno Tikkanen mukaan Hänninen oli rohkea ja reilu mies. Se koitui Jatkosodan viimeisessä taistelussa hänelle kohtalokkaaksi. Hänninen johdatti vihollisen juuri rakentaman huoltotien katkaisuun tähtäävää hyökkäystä keskeltä, vasemmalla joukkueenjohta-

Petroskoin yliopiston professori Juri Kilin toi kiinnostavaa uutta, ennen julkaisematonta tietoa seminaariyleisölle. Professori on syntynyt Soimivaaran kylässä, lähellä Porajärveä, Lupasalmea ja Klyysinvaaraa, koulunsa Kilin kävi Repolassa. Kilin puhui hyvää suomen kieltä, joten yleisön oli helppo seurata kiinnostavaa esitystä. Kuva: Antero Huttunen.

jansa ja oikealla sivustalla varajoukkueenjohtajana toiminut Tauno Tikkanen. Joukot etenivät rivistönä ilman tykistövalmistelua päin vihollisen tukikohtaa, vain n. 70-80 metrin etäisyydelle siitä. Maasto oli avointa mäntykangasta ja vihollisen tukikohta sijaitsi pienellä mäellä. Hänninen sai osuman ja vajosi suuren männyn juurelle, pian hänen rinnallaan edennyt toinen lähetti haavoittui vakavasti vihollisen kranaatista. - Kankaanpää havaitsi tilanteen, veti jokelaisen lähettikaverinsa suojaan. He olivat joutua vihollisen saarrostaamaksi. Välittömästi Hännisen kaatumisen jälkeen komppania sai määräyksen perääntymiseen. Tämä oli Suomen rintaman viimeiseen taisteluun kuuluva viimeinen näytös.

Moskovan sota-arkiston tietojen mukaan elokuun 15. puna-armeija oli saanut vangiksi suomalaisen tykistön tulenjohtajan, joka oli kuulusteluissa kertonut, että suomalaisten suurhyökkäys alkaa seuraavana aamuna. Puna-armeija osasi varautua saarrostaamiseen, keskitti voimiaan esikuntansa pelastamiseksi. Suomalaiset joukot yrittivät vallata vihollisen tukikohdan, mutta puolenpäivän aikoihin taistelujen jatkamisesta luovuttiin heti sen jälkeen, kun sukevalainen kapt. Seppo Hänninen oli kaatunut. Hänninen toimi 7./JR 10 komppanianpäällikkönä.

Näin päättyivät Rukajärven suunnan taistelut ja tämä 16.8.44 taistelu jäi koko Jatkosodan viimeiseksi taisteluksi

Kenraaliluutnantti Ermei Kanninen itsekin Rukajärven veteraanipiti mielenkiintoisen luennon sotakokemuksistaan, historyyhdistyksen Rukajärvi-keskusta ajava puheenjohtaja Tenho Tikkanen, Rukajärven ikoni majuri Pentti Perttuli ja Iisalmen kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Seppo Kääriäinen, joka asettui tukemaan Rukajärvi-keskusta. Seminaariyleisöä oli reilut 300. Kuva Antero Huttunen.

Seminaari lyhyesti

Seminaariohjelman aluksi everstiluutnantti **VTM Ari Raunio** asetti jatkosodan palikat kohdalleen. Hän selvitti sodan yleistilanteen kehittymistä ja esitteli perustan seminaarissa esillä oleviin aiheisiin.

Kenraaliluutnantti **Ermei Kanninen** käsitteli osallistumisestaan suunnan taisteluihin ja taistelujen merkitystä. Raappanan pätevyys erämaasodassa tuli hyvin esille.

Sotahistorioitsija **Tauno Oksasen** luento käsitteli sodan viimeisiä päiviä. Vihollinen eteni Kostamus-Kontoki -linjaa kohden, rakensi uutta n. 100 km:n mittaista huoltotietä viiden kilometrin päivävauhtia, Tahkokoskea vahvemmin voimin. Oli odotettavissa verinen taistelu. Mikäli jatkosota olisi jatkunut viikon, vihollisen läpimurto olisi ollut pelättävissä ja Raappanan joukot olisi joutuneet vetäytymään.

Historyyhdistyksen puheenjohtaja **Tenho Tikkanen** vetosi yleisöön Rukajärvi-keskuksen perustamiseksi ja toivoi, että Ylä-Savossa, Kainuussa ja Pielisen-Karjalassa syntyisi maakuntahenki hankkeen toteuttamiseksi.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Suomen ja puna-armeijan välillä. Kilin ei eettisistä syistä suostunut kertomaan vangiksi jääneen sotilaan nimeä, historiayhdistyksen aineisto paljastaa hänet tykistön sotamieheksi, joka Suomessa olevan tiedon mukaan on jäänyt vangiksi 16.8.44.

Seminaarin arvovieraisiin lukeutui huomattava joukko veteraaneja. Lotiakin oli paikalla Helsingistä ja Tampereelta saakka. Kaukaisin seminaarivieras tuli Lontoosta.

Tenho Tikkanen

JR 345:n komentaja everstiluutnantti Sidor Božkob kaatui tälle paikalle aamuyöstä 7.8.44. Kuva Parakkiniemessä 9.6.2006. Tenho ja Tauno Tikkanen sekä Leevi Kuokkanen.

Rukajärven suunnan historiayhdistys ry

Perustettu 19.9.2009 jatkosodan välirauhansopimuksen 65-vuotispäivänä. Jäseniä 69, puheenjohtaja Tenho Tikkanen, varapuheenjohtaja Timo Tolvanen, sihteeri Leevi Kuokkanen.

Yhdistyksen tehtävänä on jatkaa Rukajärven veteraanien Nurmeksessa 1986 perustaman historiikkitoimikunnan työtä, kerätä Rukajärven suunnan taistelujen perinneaineistoa ja jatkaa veteraanahaastattelujen tekemistä.

Kuluvan vuoden merkittävimmät hankkeet:

Rukajärven tien vihkiminen opasteineen ja suunnan joukkojen rajanylityspaikkojen merkintä (14 opastetta).

Järjestetty kolme valokuvanäyttelyä ja lisämessä pidetty Kansainvälinen Rukajärvi-seminaari. Kirjoituksia Rukajärven suunnan veteraanien perinnetyöstä.

Tärkein hanke tulevaisuudessa Rukajärvi-keskus Lieksaan ja lisälmelle.

Jatkosodan kersantti Tauno Tikkanen (s.10.3.1916) kävi kapt. Seppo Hännisen kaatumispaikalla 8.6.2007, varmistaen esimiehensä kaatumispaikan sijainnin. Kuva Tenho Tikkanen

Maunu Kankaanpää (s. 11.5.23) kävi Hännisen kaatumispaikalla 6. toukokuuta 2011. Tästä maastosta Kankaanpää veti lähettikaveriaan suojaan. Kuvassa sotaveteraani Maunu Kankaanpää poikansa Juhan kanssa. Kuva Tenho Tikkanen.

atex

Jidea Oy

Oulu
www.jcad.fi

Sähkö-Arktia Oy

Oulu

LVI-ERISTYSVALTTI OY

Oulu
www.lvieristysvaltti.fi

Makeistukku M. Ranki Oy

Palokka

Sorpo Södergård Oy Ab

Parainen

Ska-Plan Oy Ab

Parainen

Veljekset J&J Halonen

Perniö

**Kaivinkoneyhtymä
Hokkanen&Hokkanen**

Piispanristi

Lehti Group Oy

Pirkkala

Sata-Kuulo Oy

Pori

Satalaskenta Oy

Pori

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Yhteisen matkamme viimeiseen pisteeseen Kiestingin taisteluista 70 vuotta

Tasan 70 vuotta sitten 24.7.1941 kirjoitti Ryhmä J:n komentaja everstiluutnantti Usko Johannes eli Jussi Turtola päiväkäskyysä innostavan ja samalla kohtaloo ennakoivan lauseen:

”Pää kylmänä, sydän hehkovana yhä eteenpäin yhteisen matkamme viimeiseen pisteeseen”.

Joukoille jaettu päiväkäsky oli päivätty ”Suur-Suomessa”.

Ryhmä J, jonka ytimenä oli Jalkaväkirykmentti 53 oli ylijohdon yllätykseksi edennyt nopeammin kuin mikään muu hyökkäyskärki III armeijakunnan suunnalla. Ryhmä Fagnäs oli juuttunut Uhtuan edustalle, jota se ei koskaan kyennyt valloittamaan. Sallan suunnalla saksalaisten eteneminen oli ollut tuskan hidasta ja vasta suomalaisen 6. divisioonan panos ratkaisi läpimurron. Tavoitteena ollut Kantalahden kaupunki ja Muurmannin rata olivat kuitenkin toivottoman kaukana.

JR 53:n ensimmäisessä pataljoonassa oli nuoria varusmiespalvelustaan suorittavia asevelvollisia. Pataljoonaa täydennettiin kuusamolaisilla ja taival-

koskelaisilla reserviläisillä. Toisen pataljoonan muodostivat pudasjärveläiset miehet. Kolmas pataljoona koostui Iin ja Yli-Iin reserviläisistä. Kranaatinheitinkomppania muodostui Kuivaniemen ja 9. komppania Yli-Kiimingin miehistä. Oulun suojeluskuntapiirin perustamien pataljoonien perustamispaikat olivat siis Kuusamo, Pudasjärvi ja Oulu.

Varusmiehiä lukuun ottamatta oli rykmentin miehistö jo aika vanhaa. He olivat syntyneet vuosisadan vaihteen molemmin puolin eli 1896-1906. Vanhin ikäluokka oli täyttänyt sodan sytymishetkellä jo 45 vuotta. Toisaalta he olivat kovia kokeneita ja sitkeitä, pääasiassa pieniltä pelloilta ja ennen muuta metsästä elantonsa saaneita Pohjanmaan ja Perä-Pohjolan miehiä, jotka olivat tottuneet tulemaan toimeen vähällä. Heille ei Pohjolan synkkä korpi tai sen rannattomat suot olleet outoja. Jussi Turtola sai hyvät miehet johdettavakseen!

Kiestinki painopisteeksi

Nopea eteneminen rajalta Vienan-Karjalan puolelle vaikutti siihen, että

Kiestingin suunta nousi yllättäen strategiseen polttopisteeseen. Onnistunut suunnattoman suurien Pääjärven ja Tuoppajärven välisen Sohjananjoen ylitys antoi mahdollisuuden Kiestingin kauppalan valtaamiseen. Sohjananjoen ylitysoperaatio oli suurin suomalaisten vesistöylitys sitten 30-vuotisen sodan Lech-virran taistelun Saksassa. Valitettavasti kenraali Siilasvuon usko petti viime hetkellä ja hän lykkäsi vuorokaudella hyökkäyksen aloittamista. Samalla talvisodan sankari vesitti everstiluutnantti Turtolan nerokkaan Cannae-ajatukseen perustuneen koukkausoperaation, jonka tuloksena venäläiset olisi voitu saada pihtien leukojen väliin. Turtolan tavoitteena oli saada aikaan suuri tuhoamistaistelu, jonka jälkeen tie Kiestinkiin ja siitä eteenpäin olisi ollut avoin.

Toinen ”leukojen” puristus onnistui vesistön kautta, mutta Siilasvuo käski toisen, joen ylittäneen kärjen kääntymään saarrosten sijasta hyökkäyksen joen vastarantaa etelään. Venäläiset onnistuivat luikahtamaan motista ja pelastautumaan, vaikka suuri osa

raskaasta materiaalista, mm. tykistö ja huolto olikin jätettävä suomalaisille. Puolittainen voitto johti tämän jälkeen äärimmäisen verisiin taisteluihin muun muassa ”Kuolemankukkulan” maastossa.

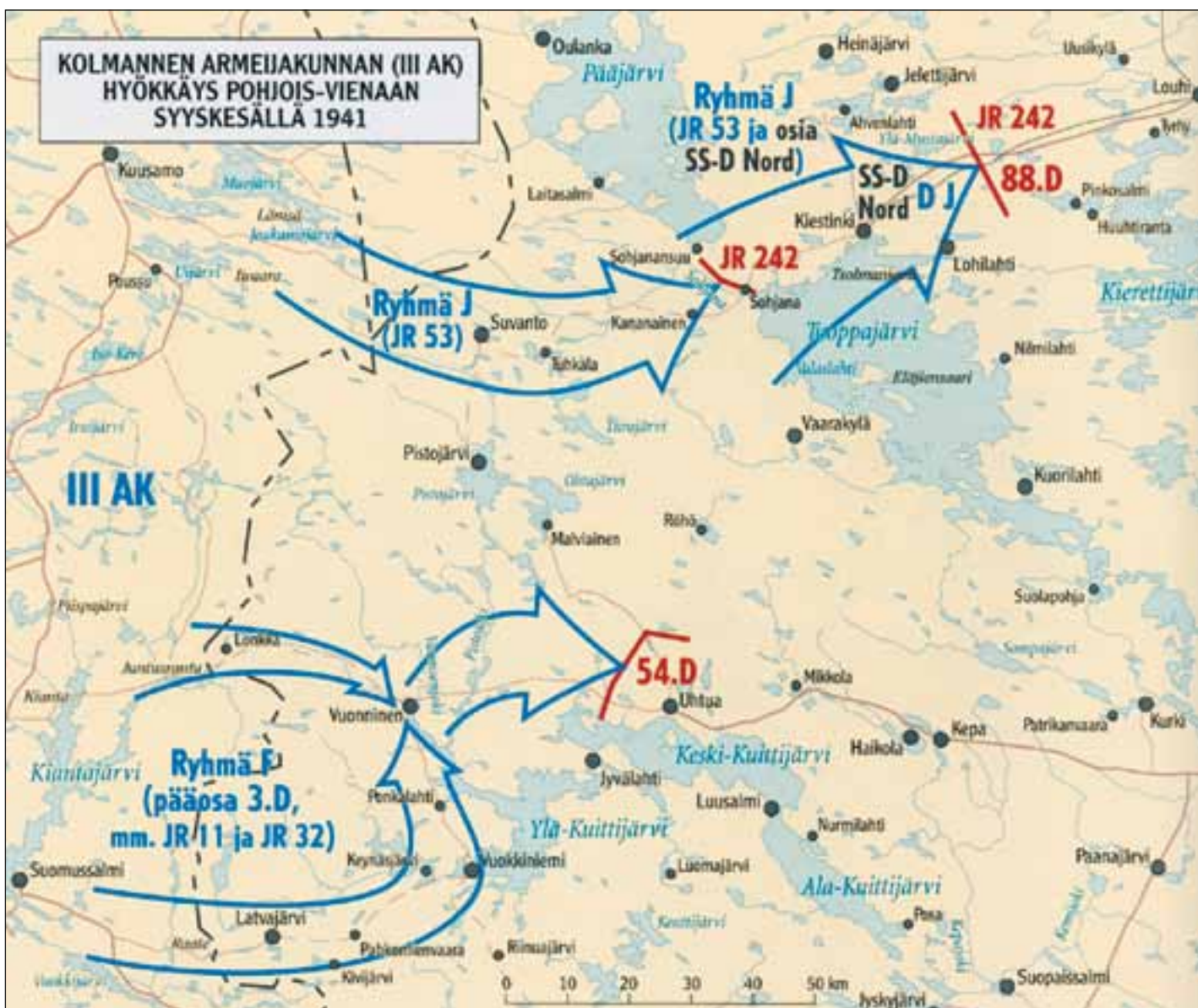
Ryhmä J:n esikuntapäällikkö everstiluutnantti Oras Selinheimo kirjoitti myöhemmin: ”Evl Turtolan perusajatus, murtautua läpi Sohjanan puolustuksen, mahdollisimman suoraan yhteistoimintaan I/JR 53:n kanssa Kokkosalmen itäpuolella ja siten ratkaista taistelun kulku, ei ollut sovellettu käytännössä. Tapahtumien kulku oli ollut ja tuli edelleenkin olemaan toinen, kuin komentajan alkuperäinen oma tarkoitus oli.”

Saksalaisten vaikeudet - ja Siilasvuon

Tässä vaiheessa alkoivat saksalaisten ongelmat ilmetä yhä näkyvämmiin. Suomalaisen kenttätukkipatterin eteneminen yli Sohjananjoen kesti peräti 36 tuntia liikennerruuhkan vuoksi. Jo tässä vaiheessa ilmeni, ettei saksalaisten suunnittelema ”tulimarssi” -taktiikka, ajaminen kovaa vauhtia panssareilla tieuraa läpi vihollisasemien koko ajan tulittaen, onnistuisi. Vain suomalaisten harrastama koukkaaminen tuotti tulosta. Saksalaiset eivät kyenneet ilman suomalaisten opastusta liikkumaan lainkaan tien ulkopuolella. Berliiniläisiä hampurilaispojat olivat kyllä mieskohtaisesti kuolemaa halveksivia, mutta eivät osanneet sotia Pohjolan korvessa. Divisioona Nordin organisaatioon ei kuulunut yhtään sahaa, kirvestä tai puukkoa!

Siilasvuo ei kyennyt lainkaan delegeoimaan käskyvaltaa. Hän puuttui koko ajan alaisensa Ryhmä J:n komentajan ratkaisuihin ja tuli loppujen lopuksi itse ryhmän komentopaikalle. Turtola ratkaisi asian lähtemällä johtamaan joukkojaan suoraan etulinjasta. Nopean etenemisen tielle nousi kuitenkin este, kukkula 144,2 eli ”Kuolemankukkula”, jonka venäläiset olivat vahvasti linnoittaneet. Pudasjärveläisten hyökkäys alkoi 6.8.1941 ja se pysähtyi kapealle kannakselle melkein alkuunsa. Se oli tiheään miinoitettu ja pian tappiot nousivat 50 upseeriin ja mieheen. Kannas oli täyttymässä kuolleista ja haavoittuneista. Tilanne ratkesi, kun kolmas pataljoona saatiin vielä tukemaan hyökkäystä ja joukot saavuttivat Kiestingin tien. Voiton lunnaat vain olivat kovin korkeat.

Tarkkoja tappiolukuja ei koskaan saatu selville, koska taisteluun lähetettiin koko ajan täydennyksiä, joita ei ol-

Ryhmä J (Jussi Turtola) saavutti 18.7. Sohjanan. Saksalais-suomalaiset joukot jatkoivat hyökkäystä kohti Louhea päästen Kiestingin itäpuolelle.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

III Armeijakunnan joukot ylittävät Sohjanajokea elokuun alussa 1941 Kokkosalmella kohti Kiestinkiä.

Keittiölotta Lyyli Iso-Aho antaa juotavaa III Armeijakunnan haavoittuneelle Kiestingissä. Haavoittunut sotilas on kuusamolaisen Lauri Tammen mukaan Alpo Helama Kempeleestä.

lut edes merkitty vastaanottavien yksiköiden luetteloihin. Muun muassa Kuusamosta saapui samana päivänä kaksi linja-autollista sotilaita, jotka olivat olleet heinäntekolomalla. Ensimmäinen linja-auto ajettiin aivan kukkulan tuntumaan ja lomalaiset heitettiin heti hyökkäykseen. Tappiot olivat raskaat.

Pahiten tappioita kärsivät 5. ja 6. komppania. Ne eivät ehtineet toipua näistä tappioista ennen Kiestinkiin pääsyä, eikä oikein sen jälkeenkään. Myös upseeritappiot olivat niin suuria, ettei etummaisissa komppanioissa ollut lopuksi enää yhtään upseeria. Kaikki tämä ennakoitiin kohtalokkaalla tavalla seuraavia ”Kiestingin motin” taisteluita elokuun lopulla.

Kiestingin motti – Kuoleman motti

Kiestingin valtauksen jälkeen everstiluutnantti Jussi Turtola piti aivan välttämättömänä vähintään kahden - kolmen päivän lepoa. Joukot olivat taistelleet ilman vaihtoa rajalta asti, ylittäneet Sohjananjoen, sotineet raskaasti Kuolemankukkulalla ja tiellä kohti Kiestinkiä. Sää oli muuttunut elokuun myötä sateisen koleaksi ja kaikki varusteet olivat läpimärkiä.

Ennen muuta miesten oli saatava levätä rauhassa muutama yö, heidän oli kuivatettava vaatteensa ja jalkineensa, jotka olivat luokattomassa kunnossa. Aseet oli huollettava, miehet syötettävä. Kahteen päivään joukot eivät olleet saaneet muonaa ja lämpimästä ateriasta oli jo pitkä aika. Siitä voitiin vain uneksia.

Mutta tätä Siilasvuo ei sallinut. Yhtäältä painostivat saksalaiset vaatien nopeaa etenemistä. Olihan Louhi kuin lautasella edessä. Enää ”vain” viitisenkymmentä kilometriä ja Muurmannin rata olisi saatu katkaistua. Ruokahalu kasvoi myös Siilasvuolla, joka halusi olla jatkosodan sankari.

Johdon sekamelska

Kiitoksena Kiestingin valtauksen onnistuneesta suorittamisesta Siilasvuo ”alensi” evl Turtolan takaisin JR 53:n komentajaksi. Ja nyt armeijakunnan komentaja teki yhden pahimmista virheistään, koska hän piti välttämättömänä saada täyden everstin arvoisen upseerin Ryhmä J:n komentajaksi. Tehtävään nimitettiin siihen täysin sopimaton armeijakunnan tykistökommentaja eversti Heikki Schreck.

Schreckin kokemus liittyi toimimiseen ilmatorjuntamiehenä talvisodassa. Hänellä ei ollut mitään edellytyksiä (paitsi kauluksessa olevat ruusut) johtaa jalkaväkidivisioonaa. Schreck antoi yhden vuorokauden aikana peräti neljä (!) erisuuntaista käskyä. Tästä alkoi Turtolan joukkojen kuolemantie. Urhoollisen JR 53:n miehet, pudasjärveläiset, kuusamolaiset, peräpohjalaiset ajettiin ”kevennetyin varustuksin” suoraan ampiispesään eli etenemään ilman riittävää lepoa ja huoltoa sekä raskasta aseistusta pitkin Louheen johtavaa rautatietä.

Schreck ehti toimia vain kuusi päivää komentajana (onneksi), kun hänen tilalleen tuli talvisodan Tukholman sotilasiamiehenä viettänyt eversti Palojarvi. Hän osoittautui todelliseksi visakalloksi, joka pystyi hokemaan vain, että ”käsky on hyökätä”. Hänen ja hänen esikuntapäällikkönsä majuri Wolf H. Halstin välit menivät lähes poikki. Halstilla oli realistisempi kuva vaikeasta tilanteesta ja hän yhtyi Turtolan vaatimukseen vetäytymisestä puolustukseen huoltoa ja vahvistuksia varten.

Palojarvi tuntui – Halstin muistelmien mukaan – viihtyvän esikuntaansa paremmin yksinäisillä kävelyretkillä tai sitten korvikekuposella lottakanttiinissa.

Motti synty

Turtola ”suuttui niin hirviästi”, kuten kapteeni Rounaja on muistellut. Everstiluutnantti otti koko rykmentin johtoon-

sa ja lähti etenemään vain tunnustelijat edessä kohti itää, ”kohti matkamme viimeistä pistettä”, kuten hän oli 24.7. kirjoittanut päiväkäskyynsä.

Suomalaiset joukot etenivät menestyksellisesti, mutta maantien suunnalla olevat saksalaiset eivät kyenneet liikkumaan käytännöllisesti katsottuna lainkaan. Suomalaisen itään edenneen kärjen ja saksalaisen kärjen välille syntyi siten pelottava aukko. Schreck ja sitten Palojarvi uskoivat venäläisten puolustuksen romahtavan, ottamatta lainkaan huomioon sellaisen tilanteen syntymistä, että heidän puolustuksensa ei romahtaisikaan. Ja näin kävi. Venäläiset iskivät saumaan ja useissa eri taisteluissa onnistuivat katkaisemaan JR 53:n huoltolinjan, sen elinhermon eli rautatien. Syntyi harvinainen tilanne: suomalaiset olivat motissa.

Tilanne johti kiivaisiin kuluttaviin taisteluihin lähes kolmen viikon ajaksi. Ensin loppui ruoka ja varusteet alkoivat hajota ja lopuksi alkoivat ampumatarvikkeet loppua. Tilanne oli täysin toivoton, mutta ylijohdo elätteli täysin epärealistista kuvitelmaa, että JR 53 kykenisi vielä tässä tilassa ja tilanteessa käynnistämään hyökkäyksen kohti Louhea.

Turtola ja hänen esikuntapäällikkönsä evl Selinheimo näkivät uhkaavan tilanteen ja sen täydellisen toivottomuuden. He osallistuivat itse Suomikonepistoolit kädessä, kypärä päässä eri suunnilla taistelutehtäviin. Haavoittuneiden määrä kasvoi ja kärsimystä oli kuulla esikuntateltassakin läheisen JSP:n potilaiden toivotonta valitusta.

Tässä tilanteessa Turtola vaati ensin Palojarveltä ja sitten Siilasvuolta lupaa vetäytyä motista. Tähän hänelle vastattiin: ”On minulla siinä upseereja, kverulantteja (valittelijoita) ja lisäksi pelkureita”. Turtola vastasi: ”Herra kenraali, kyllä täällä kaatuakin voidaan, jos siitä herroille on jotain iloa”. Hän vyöti aseensa ja lähti upseeripartion johdossa tiedustelemaan asemia. Komennusmassaan hyökkäyksessä yli avonaisen suoaukean hän sai pikakiväärisuikun vatsansa läpi ja menehtyi haavoihinsa muutaman hetken kuluttua.

Ylipäällikkö yleni Jussi Turtolan täydeksi everstiksi kuoleman jälkeisenä päivänä 30.8.1941. Hautajaispäivänä 12.9. ylipäällikkö myönsi hänelle I luokan Vapaudenristin miekkojen kera. Taistelut veivät pidetyn komentajan ja ne veivät satojen peräpohjalaisten hengen. Oliko uhri tarpeen? Uhrattiinko miehet ja upseerit Siilasvuon, Palojarven ja Schreckin kunnianhimon alttarille. Sitä on oikeutettua kysyä vielä tänäkin päivänä.

Martti Turtola

Valtiotieteiden tohtori

Sotahistorian professori emeritus

Kirjoitus perustuu tekijän teokseen ”Kyllä täällä kaatuakin voidaan. Suomalainen upseerinkohtalo 1941” (Otava). Uusin painos 2010.

Eversti Jussi Turtola oli kirjoittajan setä.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Puna-armeija ennen Suomen hyökkäystä kesällä 1941

Talvisodan opetukset...

Suomen ja Neuvostoliiton välinen talvisota oli osoittanut, että puna-armeijassa oli selviä puutteita erityisesti organisatiossa, taktiikassa ja sotavarustuksessa. Perusyhtymä - jalkaväkidivisioona - oli todettu liian raskaaksi johdettavaksi ja sen sotavarustus vähemmän soveliaaksi ainakin arktisiin pohjoisiin olosuhteisiin. Samoin oli armeijan taistelukoulutuksessa esiintynyt ja todettu vakavia puutteita. Niinpä kun puna-armeijan koulutusohjeita uusittiin, pääpaino asetettiin toiminnalle sodan ajan oloissa, neuvostosotilaiden fyysisen kunnon kohottamiseen, kykyyn taistella kaikissa olosuhteissa säästä, vuorokauden- ja vuodenaikasta riippumatta sekä erityisesti eri aselajien ja puolustushaarojen yhteistoiminnan kouluttamiseen. Talvisodassa juuri viimeksi mainitussa oli esiintynyt vakavia puutteita, jopa päällystön laiminlyöntejä.

Vuosien 1940 ja 1941 aikana puna-armeijan miesvahvuutta kasvatettiin tuntuvasti. Sodan alla alkukesällä 1941 Neuvostoliiton asevoimien vahvuus kohosi jo yli viiden miljoonan sotilaan. Ongelmiakin tuki jäi, nimenomaan nuoremman upseeriston, joukkueenjohtajien ja komppanian päälliköiden puute, sillä useat sotakoulut eivät ponnistuksistaan huolimatta kyenneet vielä täyttämään olemassa olleita aukkoja. Talvisodan alla oli Stalinin vainoissa kadonnut tietymättömiin ehkä noin 42 000 - 45 000 upseeria, mikä tietysti vaikeutti pätevää koulutusta, sillä upseerit olivat ansioituneet enemmän Stalinin palvonnessa kuin taisteluharjoituksissa. Tämä oli todettu Stalinin tentissä talvisodan jälkeen.

Miten työtä jatkettiin...

Määrävahvuinen puna-armeijan jalkaväkidivisioona käsitti 14 500 miestä, 78 eri kaliiperista kenttätykkiä, 54 panssarintorjuntatykkiä, 66 kranaatinheitintä - yhteensä keveitä ja raskaita - 30 panssarointia ajoneuvoa ja noin 3 000 hevosta. Talvisodan kokemusten perusteella divisiooniin ei enää kuulunut panssarivaunupataljoonaa, vaan ne organisoitiin omiksi panssariyhtymikseen. Kesällä 1941 neuvostoarmeijassa oli runsaat 300 divisioonaa, joskaan ne eivät olleet määrävahvuisia ennen sodan alkamista. Noin 60 prosenttia divisioonista oli ryhmitetty Neuvostoliiton rajasotilaspiireihin länessä ja idässä. On laskettu, että neuvostoarmeija kasvoi vuosina 1940-1941 noin 125 divisioonalla siitä, mitä niitä oli talvisodan aikana. Suomea vastassahan oli kuutisenkymmentä divisioonaa, joista kymmenkunta oli keskittymässä rajoillemme, kun sota maaliskuussa 1940 päättyi.

1930-luvun lopulla Neuvostoliitto oli siis luopunut tai luopumassa operatiivisen panssariaseen kehittämistä Espanjan sisällissodassa saatujen virheellisten kokemusten perusteella. Muutunut taktillinen ajattelutapa aiheutti palaamisen entiseen käytäntöön: vuonna 1940 puna-armeijassa muodostettiin yhdeksän mekanisoitua armeijakuntaa, joihin kuhunkin kuului kaksi panssaridivisioonaa ja moottoroitu divisioona. Tällaisen armeijakunnan panssarivaunujen lukumäärä kohosi toiselle tuhannelle, kun kaikki lasketaan yhteen. Tosin vaunuista melkoinen osa oli sodan alkaessa vanhempaa kalustoa, sillä suuren valtakunnan tuotantokaa ei kyennyt tuottamaan uusia ja tehokkaita T-34 ja KV-vaunuja kaikkien yhtymien varustamiseen. Vielä ennen sodan puhkeamista Neuvostoliitossa aloitettiin parinkymmenen muun mekanisoidun armeijakunnan muodostaminen, mutta kaluston ja koulutetun henkilöstön puutteen vuoksi niistä ehdittiin saada valmiiksi ja sotakelpoisiksi vain muutamia. Kaikki käytettävissä olleet panssarivaunutyypit mukaan laskien neuvostoarmeijalla lienee kesällä ollut tuollaiset yli 20.000 vaunua länsirajoillaan.

Perinteisesti puna-armeijan tykistö oli varsin voimakas. On arvioitu, että tykistöllä oli 90 000 erilaista tykkiä ja kranaatinheitintä. Tämä määrä riitti hyvin rajasotilaspiirien divisioonille, mutta eräät vasta perusteilla olleet uudet yhtymät saivat ainakin aluksi tyytyä vanhempaan kalustoon, tai sitten ne

jäivät vajaavahvuiseksi tykistönsä osalta. Lisäksi vahva ylijohdon käytössä ollut tykistö vaati ja sai runsaasti ja yleensä parasta kalustoa. Ensimmäiset sodan aikana suomalaisissakin joukoissa pelkoa herättäneet raketinheitimet saatiin sarjatuotantoon elokuussa 1941.

Uutta taktiikkaa...

Kuten on jo todettu, talvisota oli osoittanut vakavia puutteita neuvostoasevoimien noudattamassa taistelutaktiikassa. Stalin kiirehtikin puna-armeijan uuden Kenttäohjesäännön laadintaa. Ohjesääntö vahvisti eräitä aivan uusiakin taktillisia periaatteita, mutta se saatiin valmiiksi ja joukoille sodan jo alettua. Siitä ei kuitenkaan koitunut suurempaa haittaa, sillä monet muutokset ja parannukset voitiin kouluttaa jo ennen sodan alkua. Tärkeimpiä uudistuksia olivat muiden muassa:

- taistelulajista riippumatta ryhmitysten syvyyttä tuli lisätä kaikilla johtamistasoilla,

- hyökkäyksen edistyessä hyökkäykseen käytettävää voimaa tuli lisätä ja että hyökkäystä tuli jatkaa vihollisen ensimmäisen puolustusaseman murtamisen jälkeen keskeytyksettä toisen puolustusaseman murtamiseksi. Tähän taktilliseen päämäärään pyrittiin perustamalla uusia mekanisoituja joukkoja,

- koukkaus eli venäläisittäin kierto-hyökkäys määritettiin yhdeksi hyökkäyslajiksi,

- puolustustaistelu piti käydä aktiivi-

sesti ja täten pyrkiä vihollisen tuhoamiseen myös puolustustaistelussa ja

- sitä ei enää korostetusti pidetty panssarintorjuntana, vaan puolustustaistelua käyvän jalkaväen ja sen taisteluvälineiden pääosat tuli suunnata taisteluun vihollisen jalkaväkeä vastaan.

Tämä uusi neuvostoasevoimien KO korosti erityisesti tulen merkitystä, mikä tarkoitti esimerkiksi sitä, että painopistesuunnissa tuli keskittää rintamakilometrille 40-100 tykkiä ja 50-100 panssarivaunua. KO korosti joukkojen johtamisessa "reaaliaikaista" johtamista eli komentajien ja päälliköiden tuli valita johtamispaikkansa niin läheltä etulinjaa ja taisteluiden polttopistettä, että he kykenisivät heti käyttämään tiedustelutietoja ja tilaisuutta hyväkseen. Tämä johtamisnäkemys on kirjattu nykyisin liki kaikkien armeijoiden ohjesääntöihin.

Neuvostoliitossa tehtiin paljon puna-armeijan taisteluvalmiuden parantamiseksi myös aseistusta parantamalla. Äärimmilleen viritetty sotatalous ei käytettävissä olleessa lyhyessä ajassa kyennyt aseistamaan joukkoja uudella kalustolla eli Neuvostoliitto ei ollut valmis suurimittaiseen sotaan, kun se sitten 22.6.1941 syttyi.

Suomen rajoilla olleet neuvostojoukot...

Talvisodan päättyessä puna-armeijalla lienee siis ollut Suomea vastassa runsaat 50 divisioonaa kymmenkunnan ollessa keskitettävänä. Pääosa joukoista koti-

Marsalkka Timošenko paneutui tarmokkaasti joukkojen koulutustason nostamiseen ja seurasi kesällä 1940 taktillisia harjoituksia Leningradin sotilaspiirissä. Kuvassa hänen oikealla puolellaan sotilaspiirin komentaja kenraaliluutnantti M. Kirponos.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

tettiin Moskovan rauhan aikana niin, että uuden sodan alkaessa kesäkuussa 1941 rajoillamme oli ehkä 16 divisioonaa vastaavat voimat, Hankoa miehittänyt, runsaan divisioonan vahvuinen voimaryhmä mukaan lukien. Suomen suunnan joukkoja johti aluksi Leningradin sotilaspiiri, myöhemmin Pohjoisen Rintama.

Karjalankannaksella oli 23.Armeija kaksine armeijakuntineen. Länsi-kannaksella olleen 50.AK:n joukoista 123. Divisioona oli Virolahden-Vainikkalan tasalla ja 43.D Vainikkalan-Vuoksen välillä.

Itä-kannaksella oli 19.AK:n 115.Divisioona, Enson-Ilmeen alueella ja 142.D Simpeleen-Pyhäjärven tasalla. Armeijan reservinä oli 198.Moottoroitu.D Vuoksen itäpuolella. Armeijaa komensi kenraaliluutnantti P. Psennikov.

Laatokan pohjoispuolella oli kenraaliluutnantti F. Gorolenkon 7.A. Sen 168.D oli Pyhäjärven-Matkaselän alueella, 71.D siitä pohjoiseen Kuolismaalle saakka sekä 54.D leveällä kaistalla Repolan-Uhtuan-Kiestingin tasalla. Armeijan reservinä Suojärvellä ollut 237.D oli juuri ennen suomalaisten hyökkäystä siirretty Leningradin puolustuksen vahventamiseen.

Pohjoisessa oli kenraaliluutnantti V. Frolovin 14.A, johon kuuluneen 42.AK:n 122.D ja 104.D olivat ryhmityneet Sallan-Kantalahden tien suuntaan. Reservinä oli 1.Panssaridivisioona Kantalahden alueella. Suoraan 14.A:n johdossa olleet 52.D ja 14.D olivat Kuolassa ja Muurmannin alueella. Armeijan reservinä oli 88.D vielä Arkangelissa, josta siirtyi Sorokkaan.

Hangon vuokra-alueita puolusti voimaryhmä, ytimenä 8.Erillinen jalkaväkiryhmä. Sen ympärille oli koottu eri aselajeja ja puolustushaaroja edusta-

neita joukkoja niin runsaasti, että Hangossa lienee ollut taistelujoukkoja ainakin divisioonan verran. Niitä komensi kenraalimajuri S. Kabanov.

Neuvostojoukot olivat linnoittaneet paikoittain varsin tehokkaasti rajansa. Hangon kapeimmalle kohdalle oli luotu puolustusvyöhyke, jonka murtamisen arvioitiin vaativat runsaasti joukkoja. Kannaksella ja länsirajalla Laatokan pohjoispuolella neuvostoliittolaisten linnoitustyöt olivat keskittyneet - ajan ja työvoiman puutteesta johtuen - tärkeimmiksi (suomalaisten) hyökkäysuriksi katsottujen teiden ja muiden vetävien urien suuntiin. Pääteiden suunnat oli ehditty miinoittaa ja niissä oli puolustuksellista syvyyttäkin.

Kuten on jo todettu, neuvostojoukkojen puolustus rakentui sitkeään maastoon pureutumisen periaatteelle ja aktiiviseen taisteluun sekä siihen, että taktillisesti taistelun kannalta tärkeät maastonkohdat oli mahdollisuuksien mukaan varustettu lujiksi puolustuskeskuksiksi, joskaan hyökkäystä ei ollut unohdettu.

Summa summarum...

Puna-armeijan taktiikka näytti uuden KO:n puitteissa varsin nykyaikaiselta jo 1941 ottaen huomioon silloiset olosuhteet ja taktilliset mahdollisuudet ja aivan reaaliaikaisen johtamisen puutteet. Suomalaisten hyökkäyksen alettua neuvostojoukkojen puolustustaistelua haittasi kuitenkin taktillisten ja nimenomaan operatiivisten reservien puute, sillä huomattava osa Suomea vastassa olleista voimista oli ollut pakko siirtää Leningradin puolustuksen vahventamiseksi saksalaisten lähestyessä kaupunkia. Silti puna-armeijan divisioonat, rykmentit ja pataljoonat, jotka joutuivat ottamaan vastaan ylivoimaisten suo-

Päämajan tiedustelun ilmoittamat Puna-armeijan Suomen lähelle ryhmittämät maavoimien yhtymät ja todellinen tilanne kesä-heinäkuun vaihteessa 1941	
5. 6. 1941 (tiedustelun tulos)	Noi 1. 7. 1941 (todellinen)
KANNAS	
7.AE (Leningrad) 50.AKE Viipuri - 43.D Nurmi ymp. - 123.D Viipuri - 142.D Hiitola - 173.D Säkkijärvi 35.Er.Hv.Pr Viipuri/Leningrad 70.D Jukki/Leningrad	23.AE Kannas 50.AKE - 123.D - 43.D 19.AKE - 115.D - 142.D - 70.D 198.M.L.D 21.Ps.D (kenties vielä)
Sen lisäksi Leningradin sotilaspiirissä mm. 3 divisioonaa ja 1 moto-mekanisoitu armeijakunta. Kenties 24.Ps.D vielä Kannaksella.	
LAATOKAN KARJALA JA ITÄRAJA	
53.AKE Sortavala - 136.D Huuhanmäki - N.D Sortavala - 75.D Pälkäjärvi-Kuolismaa 18.D Petroskoi 128.D paikka? 56.AKE paikka? - 53.D paikka? - 168.D paikka? - 37.D tuotu Liettuasta? 54.D Kemi ymp. (kuului 14.A:aan)	7.AE 168.D 71.D 54.D 237.D (res; vain 27. 6.-8. 7.)
SALLA-MUURMANSK	
14.AE Murmansk 52.D Kantalahahti 122.D Kairala 104.D Murmansk 14.D Murmansk-Kuola 88.D Arkangeli	14.AE 42.AKE - 122.D - 104.D 1.Ps.D 14.D 52.D 88.D (res. Arkangelissa)
Myöhemmin raporteissa kerrottiin Suomea vastassa olevan vielä 202.M.L.D ja 21.Ps.D 13.AKE, 14.AKE	

malaisten hyökkäyksen, eivät suinkaan olleet taistelukyvyiltään halveksittavia vastustajia, varsinkin jos niitä johtivat pätevät komentajat, joiden joukossa oli suomalaisia alemman tason komentajia.

Anssi Vuorenmaa

Lähteitä: Jatkosodan historia osa 1, SotatL ja WSOY 1988, Suomen sota 1941-1945, Kustannusosakeyhtiö Kivi 1952, Suomi sodassa, talvi- ja jatkosota viikosta viikkoon, Oy Valitut Palat

(4. painos) 1998, Mauno Jokipii, Jatkosodan synty, Otava 1987, Ohto Manninen, Miten Suomi valloitetaan. Puna-armeijan operaatiosuunnitelmat 1939-1944, Edita 2008, Artem Drabkin-Bair Irincheev, Jatkosota puna-armeijalaisen silmin, Atena 2007, Anssi Vuorenmaa, Ratkaisun hetkiä, Oy Valitut Palat 2006 ja esitelmä "Neuvostoliiton maavoimat ennen Saksan hyökkäystä" 1992 ja SV 5/1991.

Chematur Ecoplanning Oy

Pori

Porin Puutuote Oy

Pori

TET Consulting Ky

Pori

Höglund&Höglund Öb

Porvoo

KAP-Asennus Oy

Porvoo

Vartioliike Edström Oy Ab

Porvoo

Veikko Heinonen Oy

Punkaharju

Morzh Oy Ab

Pyhtää

Koneyhtymä Makkonen Alpo ja Aaro

Pyhtää

Koneurakointi EJM Markula Oy

Pöytyä

Deltamarin Oy

Raisio

Rauma Cata Oy

Rauma
www.raumacata.fi

HF-Autohuolto Oy

Riihimäki

Asianajotoimisto Isomaa&Kinnunen

Rovaniemi

Maanrakennusliike Manninen Ky

Ruovesi

Pudonnut pommikone auttaa sotiemme veteraaneja tuhoutuneenakin

JK-254 kuvattuna Onttolassa kaksi viikkoa ennen koneen lopullista tuhoutumista. Koneen korkeusvakaaja on saanut pahoja osumia vihollisen ilmatorjuntatykin kranaateista.

Kuva: Keski-Suomen Ilmailumuseo

Pala aitoa suomalaisten taistelijoiden pommikonetta

Osta aito Junkers-merkki R-kioskilta tai veteraanit.fi

Heinäkuun ensimmäisenä vuonna 1944 Junkers JK-254 -pommikone lähti yhdessä muun lento-osaston kanssa kohti Tali-Ihantalaan antamaan ilmatukea suomalaisille taistelijaille. Kesken tehtävän kone kuitenkin syöksyi Liperin Rauvanlahteen.

Junkers-merkki on taottu tuhoutuneen JK-254 -pommikoneen metalliosista.

Merkin hinta on 25 €. Myyntituotto käytetään itsenäisyytemme puolustajien, nykyisten sotiemme veteraanien kotona asumisen tukemiseen.

Sotiemme veteraanit kiittävät.

SOTIEMME VETERAANIT
VETERAANINA TÄMÄ TÄÄ KIIK

R kioski

www.veteraanit.fi

Suomen ilmavoimien Junkers Ju 88 -pommikone syöksyi kesän 1944 kiihvimpien torjuntataistelujen aikaan Liperin Rauvanlahteen. Nyt pommikoneen alumiiniset osat muodostavat Sotiemme Veteraanit -varainhankintakampanjan selkärangan.

Jatkosodassa Suomen lentokalusto oli osin sekavaa. Alkuvuodesta 1943 Saksa myi Suomelle 24 keskiraskasta Ju 88 A-4 -pommikonetta, jotka saattoivat ottaa jopa 2 500 kilon pommikuorman. Tämä Junkers-kauppa vahvisti Suomen konekanta merkittävästi.

Junkersissa oli nelihenkinen miehistö: ohjaaja, tähtystäjä, konekivääriampuja ja radiosähkättäjä.

Keskiyöllä 1.7.1944 nousi Onttolan kentältä kymmenen Junkersin muodostelma. Lennon kohteena oli Portinhoikan-Ihantalajärven välinen tie, jossa ilma-apua kaivattiin kipeästi. Yksi koneista, JK-254 joutui nousussa muodostelman voimakkaaseen potkurivirtaan, kaatui vasemmalle sivulle ja joutui syöksykierteeseen. Kone putosi ja murskautui rantaveteen. Täysistä bensiinitankeista vuotanut polttoaine paloi veden pinnalla pitkään. Yksi silminnäkijöistä oli pellolla yöllä kyntötoissa ollut maatilan nuori emäntä Maija Ihalainen. Hänen kertomuksestaan pääteltiin, että joku oli yrittänyt hypätä koneesta. Koko miehistö sai kuitenkin surmansa syöksyssä.

Onttolassa asuva pommituslentoalivue 44:ssä palvellut veteraani Kusti Lehmusvuori tuntee konetyypin hyvin. Hän oli mukana hakemassa koneita Saksasta Suomeen ja osallistui radiosähkättäjänä ja konekivääriampujana taistelutoimiin vielä Lapin sodassakin.

- Olimme erittäin tyytyväisiä koneeseen, joka oli selvästi aikaansa edellä. Teimme sillä sekä vaaka- että syöksypommituksia aina tilanteen mukaan, kertoo sähköttäjä, luutnantti Lehmusvuori.

Hänen mielestään vain koneen laskutelineet eivät olleet tarpeeksi tukevat ja siksi onnettomuuksia sattui erityisesti laskeutumisten yhteydessä.

- Kone saavutti vaakalennossa yli neljänsadan kilometrin nopeuden tunnissa, mutta syöksyissä, joissa emme käyttäneet ilmajarruja, saattoi nopeus nousta jopa yli kahdeksansadan, kertoo Lehmusvuori.

Erityisen hyvin Kusti Lehmusvuoren (89) mieleen on jäänyt kaksi pommituslentoa kesästä 1944. Ensimmäinen niistä suuntautui Viipurinlahdelle, jossa oli havaittu poikkeuksellisen tiivis venäläislaivojen muodostelma.

- Kapteeni Erkki Itävuori sai hoidetuksi asiansa niin taitavasti, että syöksypommituksemme jälkeen laivoista kaksi upposi, muistelee Lehmusvuori.

Toinen Lehmusvuoren muistiin lähtemättömästi piirtynyt lento tehtiin Vuosalmelle siinä vaiheessa, kun venäläiset olivat päässeet Vuoksen yli ja keräsivät miesvoimaa sekä kalustoa Vuosalmen pelloille.

- Vaakapommitus tässä tilanteessa onnistui täydellisesti, toteaa Lehmusvuori.

Suomen ilmavoimat menettivät jatkosodassa yli 400 konetta, joista vihollinen tuhosi noin 200. Lento-onnettomuuksissa ja muissa vaurioissa menetti suunnilleen sama määrä. Eräiden lähteiden mukaan neuvostoilmavoimat menettivät Suomen rintamalla sodan aikana noin 2 800 lentokonetta, joista suomalaiset lentokoneet pudottivat noin 1 600 ja ilmatorjunta yli 1 000.

JK-254 -koneen hylky nostettiin vasta vuonna 2008. Nyt museaaliseen käyttöön kelpaamattomat osat on otettu Sotiemme Veteraanit -varainhankinnan käyttöön. Sotiemme Veteraanit -varainhankinnan teettämiä muistoesineitä myydään sotiemme veteraanien auttamiseksi. Maassamme on vielä lähes 50 000 sotiemme veteraania, joista naisia noin 19 000. Heistä yli puolella bruttoeläke on alle 1000 euroa kuukaudessa.

Pilvenveikko Olli Kiviojan tekstistä toimittanut Olli Ihamäki

Aito Junkers-merkki sopii erinomaisesti lahjaksi ilmailun harrastajille, mutta on myös oiva muistaminen vaikkapa merkkipäiviin, valmistujaisiin tai käärittäväksi joululahjapakettiin.

Rauno Suhonen esittelee Liperiin pudonneen JK-254:n moottorin hienouksia. Kuva: Joensuun Ilmasilta / Erkki Lakka

Junkers-kampanjan avaustilaisuus Joensuussa

Sotiemme Veteraanien syksyn Junkers-varainhankintakampanja käynnistyi yleisölle tarkoitettulla avaustilaisuudella Joensuussa kulttuuri- museo- ja matkailukeskus Carelicumissa 14.10. Lähes 100 ihmistä oli kerääntynyt paikalle kuulemaan Junkers JK-254 -pommikoneen tarinaa. Joensuun Ilmasillan puheenjohtaja **Rauno Suhonen**

piti tilaisuudessa kattavan esitelmän Junkers-koneiden historiasta ja kertoi Junkers JK-254:sen elinkaaresta. Junkers JK-254:sesta saatiin asiantuntevaa tietoa koko koneen elinkaarren ajalta, onnettomuudesta, nosto-operaatiosta, puhdistuksesta muistoesineiden valmistukseen. Pommikoneesta tehdyt muistoesineet, Junkers-merkit, esiteltiin tilaisuudessa

ensimmäisen kerran. Jokainen pommikoneesta taottu Junkers-merkki on yksilöllinen, eikä toista täysin samanlaista merkkiä ole olemassa. Tilaisuudessa päästiin myös tutustumaan lähemmin Pohjois-Karjalan museossa esillä olevaan koneen moottoriin Joensuun Ilmasillan asiantuntijoiden johdolla.

Sari Salpakari

Marskin hovikone entisöity

Keski-Suomen Ilmailumuseon varastohallissa Tikkakoskella odotti vuosikymmenet entisöintiä lentokoneharvinaisuus, joka tyypiltään on Douglas DC-2 ja lempinimeltään Hanssin-Jukka.

Ensilentonsa 11. toukokuuta 1934 lentänyttä konetyyppiä valmistettiin 156 kappaletta. Koneita ei ole maailmassa jäljellä kuin kymmenkunta, toisin kuin ”isoveljeä” DC-3:sta, joita valmistettiin kaikkiaan yli 16 000 kappaletta.

Hanssin-Jukan lahjoitti Suomen ilmavoimille helmikuussa 1940 ruotsalainen kreivi Carl Gustav von Rosen, joka halusi auttaa suomalaisia näiden puolustaessa itsenäisyyttään Neuvostoliiton hyökättyä Suomeen marraskuussa 1939.

von Rosen oli ostanut neljätoistapaikkaisen matkustajakoneen hollantilaiselta KLM-lentoyhtiöltä, jossa sillä oli lennetty kaupallisessa reittiliikenteessä mm. Kauko-Idän reiteillä.

Merkille pantavaa on, että Carl Gustavin isä, Eric von Rosen oli lahjoittanut Suomelle 6. maaliskuuta 1918 Thulin typ D-tyyppisen lentokoneen, josta tuli ilmavoimien ensimmäinen lentokone. Päivää pidetään ilmavoimiemme syntypäivänä.

Lisäksi Thulinissa olleista sinistä hakaristeistä tuli ilmavoimiemme kansallistunnukset aina vuoteen 1944 saakka.

Talvisodassa Hanssin-Jukalla suoritettiin yksi sotalento, jolloin ohjaajana toimi itseoikeutetusti Carl Gustav von Rosen. Hän oli rakennuttanut koneen välisiiven alle pommiripustimet, rungon yläosaan konekivääriampumon ja koneen nokkaan asennettiin vielä

yksi konekivääri ohjaajaa varten.

Välirauhan aikana Hanssin-Jukka toimi muun muassa hypykoneena, kun kaukopartiomiehet harjoittelivat laskuvarjohyppyä.

Huhtikuusta 1940 lähtien koneen vakituisesti ohjaajaksi tuli lentomestari Karl Fritiof Väänänen, joka lensi koneella aina vuoden 1944 marraskuuhun saakka.

Jatkosodassa huoltolentoja

Jatkosodan alussa, kun suomalaiset joukot etenivät Itä-Karjalassa Lentolaivue 46 kalustoon tuolloin kuulunut Hanssin-Jukka lensi huoltolentoja vieden Laguksen panssarivaunuille polttoainetta, ammuksia ja joukoille lääkintätarvikkeita. Paluukyydissä tuotiin n. 130 haavoittunutta sotasaairaalaan.

Maaliskuussa 1942 Hanssin-Jukka siirtyi Ilmavoimien esikunnan käyttöön ja kone sai uuden suojavärikyksen ja sen tunnus muutettiin DO-1:ksi. Tämän jälkeen lentomestari Väänänen kuljetti koneella muun muassa useita komennuskuntia ympäri Eurooppaa, jotka kävivät noutamassa Suomelle uusia lentokoneita.

Lapin sodassa DO 1:llä huollettiin jalkaväkeä pudottamalla näille ruokaa ja tarvikkeita. Koneella yritettiin myös viedä kaukopartiomiehiä pudotettavaksi laskuvarjoilla saksalaisten selustaan, mutta yritykset epäonnistuivat huonon sään ja saksalaisten sotatoimien takia.

Peruskorjauksen jälkeen uudet tehtävät

Sotien jälkeen vuonna 1949 Hanssin-Jukka peruskorjattiin, jonka jälkeen se siirtyi Lento-

rykmentti 4:lle Tikkakoskelle, jossa sillä suoritettiin muun muassa kartoituskuvauksia. Myöhemmin se siirtyi Lentorykmentti 3:lle, jossa sillä annettiin tarvittavaa radiosuunnistuskoulutusta.

Hanssin-Jukka toimi myös marsalkka Mannerheimin hovikoneena hänen tehdessään tarkastusmatkoja eri joukko-osastoihin sotavuosina.

Hanssin-Jukka kuljetti Suomen Marsalkka Mannerheimiä sotatoimien jälkeen muun muassa Jyväskylään Sotainvalidien Veljesliiton perustamiskokoukseen ja myöhemmin Lausanneen hoitotoimenpiteitä varten.

Hanssin-Jukka lensi viimeisen lentonsa kesäkuun 1. päivä 1955, jolloin kone kuljetti hengitysvaikeuspotilaan Utista Helsinkiin. Nopean kuljetuksen ansiosta potilas pääsi ajoissa sairaalahoitoon ja hänen henkensä pelastui.

Ohjaaja lensi tämän jälkeen koneen Tikkakoskelle, jolloin Hanssin-Jukalla oli lennetty kaikkiaan 7579 tuntia, josta ilmavoimissa 2508 tuntia.

Kahviona Hämeenlinnassa

Kunniakkaasti päättyi Hanssin-Jukan 20 vuotta kestänyt ura ilmojen teillä, mutta edessä oli vielä toiset parikymmentä vuotta kestänyt ajan jakso suosittuna kahviona.

Sotien jälkeen ilmavoimat romutti loppuun lennettyjä koneita ja niin olisi käynyt Hanssin-Jukallekin, ellei sitä olisi Hämeenlinnan ampumaseuran toimesta pelastettu kahvioksi Hämeenlinnan rantatorin laidalle. Kahvion avajaisia vietettiin elokuussa 1959.

Vuosikaudet Hanssin-Jukka tuotti lukemattomille ihmisille

Hanssin-Jukka on saanut entisöinnissä sodanaikaisen suojavärikyksen ja tunnukset. Kuva: Sanna Launiainen

ainutlaatuisen elämyksen nauttia kahvia, virvokkeita ja jääteelöä ilmailullisessa ilmapiirissä.

Lukemattomia kertoja kävin itsekin kavereiden kanssa Lepaalta Hanssin-Jukan siivelle rakennetulla ”ulkoterassilla”. Olihan se elämys tuohon aikaan.

Kahvilatoiminta loppui syksyllä 1981, jolloin oli vaara, että kone romutettaisiin.

Karjalan Lennoston Kilta järjesti kuitenkin keräyksen, jonka tuotolla se osti koneen ja marraskuussa 1981 jo melko rapistunut kone purettiin ja siirrettiin Tikkakoskelle, jossa se myöhemmin luovutettiin ilmavoimille edelleen museoitavaksi.

Entisöinti talkootyönä

Nuori ja toimielias Ilmasotakoulun Kilta päätti muodostaa hankkeen, jonka tarkoituksena on yhteistyössä Keski-Suomen Ilmailumuseon asiantuntijoiden kanssa entisöidä Suomen Ilmavoimien kunniakas työjuhta DC-2 ”Hanssin-Jukka”.

Entisöintityö aloitettiin keväällä 2010 Tikkakoskella, Luonetjärven lentokenttäalueelle pystytetyssä jättiteltassa ja saatettiin päätökseen Ilmavoimien vainajien muistopäivänä 7.9.2011. Samana päivänä järjestettiin restauroidun Hanssin-Jukan juhlava paljastustilaisuus ja koneen luovutus. Tilaisuuteen osallistui n. 200 henkilöä, joukossa koneen henkilöstöön

kuuluneita veteraaneja. Tilaisuudessa kertoi lennoistaan ja koneen lento-ominaisuuksista, Hanssin-Jukalla lentänyt veteraani Pentti Tuisku.

Ilmasotakoulun Killan projektin suojelijana toimi kenraaliluutnantti Ermei Kanninen ja projektin johtajana eversti evp Juha Suonerä.

Varsinaisia ”työmyyriä” olivat itse koneen siirtäneet, puhdistaneet, paikanneet, ja entisöintityön tehnyt vapaaehtoisten joukko, jotka aikaa säästämättä käyttivät tuhansia tunteja työhön. Ammattimiehiä viimeisen päälle. Tästä lämmin kiitos heille ja muille projektin tukijoille.

Lähes sama entisöintiryhmä oli tehnyt pari vuotta aikaisemmin Ilmasotakoulun killan edellisenkin entisöintityön, kunnostaessaan maailman ainoan pitkänokan, Bristol Blenheim BL-200 pommikoneen. Kone on yleisön nähtävänä Keski-Suomen Ilmailumuseossa. Museon suojiin toivomme saavamme myös Hanssin-Jukan mahdollisimman pian.

Ilmasotakoulun Kilta on jälleen pelastanut yhden Suomen kansallisaarten, entisöityään Hanssin-Jukan muistoksi kunniakkaasta ilmailuhistoriasitamme tuleville sukupolville.

Pekka Toivonen
Ilmasotakoulun Kilta ry

Funderingar om framtidsplaneringen

Vid detta sekels ingång påbörjades i krigsveterandistriktet planeringen för framtiden. På två förbundsmöten behandlades planeärendena för krigsveterandistriktet i stort forum och det visade sig klart att vi inte påbörjat arbetet för sent. Under arbetets gång och i förberedelserna för Tammerfors-förbundsdagarna har vi mångsidigt kunnat få fram problemfrågor och också ta dem till kritisk diskussion i arbetsgrupper och på rådplägningsdagar. Med tillräckligt långt tidsperspektiv – till år 2020 – har vi för arbetet skisserat en styrningsmodell, som ger möjligheter för Finlands Krigsveteranförbund att planera utvecklingen stegvis med två års rytm. Vi har konstaterat att den nuvarande verksamhetens omfattning i krigsveterandistriktet fortsätter till år 2015 så gott som i samma omfattning som hittills. Efter nämnda tidpunkt börjar de lokala föreningarnas antal minska, antingen så att föreningar upphör med sin verksamhet eller genom att samman slå små föreningar med eller till större. Trycket att skapa traditionsföreningar blir alltmera aktuellt efter år 2015.

Hur skall man svara mot de kommande utmaningarna? Det finns flera frågor än enkla svar. I den arbetsgrupp, som styrelsen tillsatt för beredning av våra kommande administrativa konstruktioner, har man strävat till att finna rätt tidsbestämning för de praktiska åtgärder utvecklingen fordrar. Då en lokalförening avslutar sin verksamhet, bör dess personmedlem-

mar ha rätt att ansluta sig som medlemmar till sitt eget distrikt, ifall dess kommande administrativa lösning ansluter sig till distriktet. Upplösandet av föreningen skall ske senast, då föreningen inte längre har en enda medlem. Om upplösande av förening bör göras en plan åt distriktet. Allt detta förutsätter en granskning av stadgarna. Ändring av stadgarna bör föreläggas förbundets styrelse för godkännande. Basen för dessa beslut bör vara hållbara.

Den kommande organisationsmodellen måste ge Krigsveteranförbundet möjlighet att väl kunna förverkliga sina syften. I enlighet med sina stadgar bör förbundet vara förmöget att svara för sina omsorgs- och stöduppdrag så länge krigsveteraner, makor/makar och änkor/änklingar är i behov av sådana. Oavsett det glesnande föreningsfältet bör stöd och hjälp fås fram på olika sätt. Med veterangenerationens tilltagande ålder växer behovet av hjälp, särskilt inom den grupp i vår medlemskår, som ännu har möjligheter och krafter att bo hemma. De stödande medlemmarnas betydelse i stödarbetet växer. Verksamheten under de kommande åren fordrar noggrann planering på förbundets alla organisationsnivåer, så att vi med heder kan bära vårt ansvar. När våra huvuduppdrag är slutförda, är tiden mogen att övergå till traditionstidevarvet.

Finn-Göran Wennström
Översättning Holger Strandberg

Ytterligare besvikelser

I ledaren i september månads Krigsveteranen-tidningen skrev jag om besvikelser. Under budgetbehandlingen var vi ännu förhoppningsfulla att få anslagen för veteranerna förhöjda. Den 5 oktober publicerades statsbudgeten för år 2012. Den var en fullkomlig besvikelse. Från många håll hade motiveringar framförts för förhöjningar av anslagen för rehabilitering och för servicetjänster till veteranernas hem. Budgeten innehöll endast nedskärningar, m.a.o. alla moment hade bibehållits på de ursprungliga linjerna. Vårt stora påtryckningsarbete såg ut att ha runnit ut i sanden. Vi har återhämtat oss från chocken och vi förbereder oss på ännu effektivare åtgärder.

Veteranerna från våra krig är värda så goda dagar som möjligt på sin ålderdom. Till dessa hör en planerlig rehabilitering samt behövlig service i hemmet. Då antalet veteraner minskar, sjunker också behovet av anslag. Anslagen överflyttas inte åt någon annan grupp och

detta moment avförs med tiden från statsbudgeten. Någon fortsatt utgiftsautomat kommer de erforderliga veteranpengarna inte att betyda för staten. Nu – och just nu behövs hjälp och stöd och härtill bör vårt samhälle ha både resurser och vilja.

En betydande del av veteranerna är i sådant hälsotillstånd, att de inte förmår påverka sina gemensamma ärenden och kan inte heller längre sköta sina egna ärenden. Uppgörandet av ansökan om årlig rehabilitering fordrar ofta utomståendes medhjälp. De yngre, som är med i arbetet i våra veteranorganisationer, bör framhålla veteranernas behov av stöd. De bör målmedvetet verka till förmån för veteranernas sak. Alla tänkbara nätverk bör nu spännas för att ta hand om veteranernas sak.

Markku Seppä
Översättning Holger Strandberg

Socialrådgivarna i distriktet och föreningarnas veterankontaktpersoner

År 2004 kom socialrådgivarna med i distriktets verksamhet. Efter hand som hjälp- och stödbehovet vuxit, har förbundet rekommenderat, att också medlemsföreningarna skulle utse personer, som svarar för detta arbete.

Då fråga är om frivilligt arbete, kan man inte förutsätta, att de som deltar i detta arbete skulle ha fastslagen arbetstid och att de skulle vara regelbundet anträffbara. Men under mobiltelefonstidevarvet lämnar den ringande "spår" efter sig och socialrådgivaren tar sedan själv kontakt.

Vad gör en veterankontaktperson?

Veterankontaktpersonen leder, instruerar och hjälper ve-

teranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar, så att de får sina förmåner och den service de är i behov av.

Veterankontaktpersonen sköter kontakterna mellan veteranerna på sitt område och social- och hälsovårdsmyndigheterna samt serviceproducenterna.

Veterankontaktpersonen för veteranernas talan.

Om i förteckningen över veterankontaktpersoner inte finns angivet någon person för veteranens eget område, sköter föreningens ordförande eller sekreterare veteranens ärenden. Veteranen kan också ta kontakt med Krigsveterandistriktets socialrådgivare eller verksamhetsledare. Kontaktuppdrag för alla dessa finns

under internetadressen www.sotaveteraaniliitto.fi/yhteystiedot.

Grubbla inte ensam på era problem, då vi kan göra det tillsammans.

Om någon som läser dessa rader är intresserad att komma med i vår organisation som frivilligarbetare för våra veteraner, så tag kontakt med någon av nedanstående personer.

Vasa Krigsveterandistrikt:

Distriktets socialrådgivare

Gunne Lax 0400 441 664
gunne.lax@netikka.fi

Karleby Krigsveteraner rf
Carl Kurtén 0400 700 057
Norra Svenska Österbottens Krigsveteraner rf
Yvonne Käld 06 834 3758
Jakobstadsnejdens Krigsveteraner rf
Sten Pettersson 040 704 2866
Nykarlebynejdens Krigsveteraner rf
Odert von Essen 050 531 5698

Maxmo-Oravais Krigsveteraner rf
Rolf Hägg 050 595 9566
Vörå Krigsveteraner rf
Martin Ollqvist 050 372 8177
Korsholms Krigsveteraner rf
Alf Burman 050 565 9916
Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit-Vasa
Front- och krigsveteraner ry
Verks.ledare Sauli Lassila 0500 183 365
Frontveteranföreningen Kamraterna rf
Håkan Malm 0500 362 236
Närpes Krigsveteraner rf
Bjarne Friman 040 590 7780
Kaskö Krigsveteraner rf-Kaskisten
Sotaveteraanit ry
Lars Piira 040 413 5111
Kristinestadsnejdens Krigsveteraner rf
Arne Björkskog 06 222 1085

Anni Grundström
Översättning Holger Strandberg

PR-Logisticar Oy
Vantaa

Lean Solution Consulting Oy
Vantaa

Pillari-Osat Oy
Vantaa

Kourukeskus Paappanen Oy Rusko	Valhojan Maansiirto Oy Salo www.valhojanmaansiirto.fi	Polar Mining Oy Sastamala
Itä-Suomen maa- ja vesirakennus Oy Savonlinna	MPT Kuljetus Oy Savonlinna	Itä-Suomen Rakennuskuivaus Oy Savonlinna
Seinäjoen Keskustaksi Oy Seinäjoki	KoneNeliö Oy Siilinjärvi	Siilin Putkipojat Oy Siilinjärvi
Maakunnan Auto Seinäjoki, Kauhajoki	Kuljetus Juha Nupponen Oy Sipoo	Östra Skärgårdens Stugservice Sipoo, Söderkulla
Artic Machine Oy Suonenjoki	Betoninkuljetus M. Pohjolainen Ky Suonenjoki	Nyström Raimo Oy Taivassalo
LVI-Suunnittelu Robert Malmberg Oy Tammisaari	Tampereen Messut Oy Tampere	Honkoliini Professional Oy Tampere
Kassatieto Oy	Envex Oy Tampere	Puhallinsoitinkorjaamo Jarmo Parkusjärvi Tampere
Nomet Oy Tampere	Migmen Oy Tampere www.migmen.fi	Oy Hesal Ltd Tampere
Hämeen Kuljetus Oy	Kilsa Tools Oy Toijala	Atlas-Sped Oy Tornio
Turun Kenttärakentajat Oy Turku	www.oversol.fi	MK-Kassamasiina Oy Turku
Isännöinti-Saarto Oy Turku	Konepaja Laaksonen Oy Turku	Poincool-Service Oy Tuusula
Seepsula-Yhtiöt Tuusula	T:mi T. Flink Tuusula	Pelti-Expert Oy Tuusula
Juha Snell Oy Tuusula	J. Laakso Oy Tuusula	Jositeos Oy Tuusula
Rautarakenne S. Lipponen Oy Uusikaupunki, Kalanti	Oy Hartman Rauta Ab Vaasa	Vaasan Maalaustyö Reinisalo&Co Vaasa
Hyvää Syksyä	Pohjanmaan Rakennuspalvelu PRP Oy Vaasa	Styroplast Oy Valkeakoski

Sotaveteraanit juhlivat asemiesiltojen hengessä

Kangasalan Sotaveteraanit ry:n 50 -vuotis- ta toimintaa juhliittiin rennosti sota-ajan asemiesiltojen hengessä Kangasalan Pirtin tunnelmallisessa hirsisalissa perjantaina 14.10. Ohjelmassa oli onnitelujen ja puheiden lisäksi runsaasti **Seppo Heikkilän** johtaman Kangasalan Soitokunnan esittämää musiikkia sekä yhteis- ja yksinlaulua. Yksinlaulua esitti **Olavi Niemen** säestyksellä **Jorma Vuopio**. Humoristi **Seppo Soittila** säesti itseään sotaakin nähneellä, heleällä Viipurin harmonikkatehtaan sirmakalla. Juhlan järjestäjät olivat huomioineet myös veteraanien esittämän toiveen ohjelmasta. - Kun kysymme, mitä illan ohjelmassa pitää olla, niin veteraanien esittämä vaatimus tuli heti selväksi. Ohjelmassa pitää esiintyjänä olla tyttöjä, juhlaa juontanut **Tuomo Nisula** kertoi. Veteraanien toiveen toteuttivat Tampereen Balettiopiston **Anni Hakala** ja **Daria Kukharchik** esittämällä kaksi sooloa baletista ”Prinsessa ja Herne”.

Hyökkäyskynnys riittäväksi

Juhlapuheen pitänyt kenraalimajuri, valtiotieteen tohtori **Pertti Salminen** kävi läpi puolustusvoimien kehityksen vaiheita aina kolmekymmentä luvulta alkaen. Salmisen mukaan jo ennen sotia tavoitteena oli luoda riittävän vahvat puolustusvoimat ennalta ehkäisemään maahan kohdistuvia uhkia. - Järjestelmää ei kuitenkaan

ehditty rakentaa. Vallalla oli myös ajatus, että vihollinen jättää meidät rauhaan. Maanpuolustuksen selkiytyminen alkoi 40-luvun lopulla ja varsinaiseen organisointiin päästiin 50-luvun alussa. - Todellinen suorituskäytön kehittäminen alkoi 50-luvun puolivälissä, jolloin oli poliittisesti niin sanottu suojasään aika Hrutshevin tultua valtaan Neuvostoliitossa. Suomisen mukaan Neuvostoliitto yritti tuolloin sitoa vahvasti Suomen armeijaa itseensä tarjoamalla sotakalustoa ja myös vanhentuneita Mig 19 hävittäjiä. - Suomi ei halunnut sitoutua Neuvostoliiton kalustoon, mutta sitä hankittiin silti idästä ja tasapuolisuuden nimissä myös lännestä. Neuvostoliitto tarjosi tuolloin meille myös Mig 21 hävittäjiä, kun sai tietää ruotsalaisen vakoojan Stig Wenneströmin välityksellä aikeistamme hankkia Drakeneita. Puolustusvoimia vahvistettiin seuraavina vuosikymmeninä koulutuksella ja varustamalla, mutta nyt on menossa kovien säästöjen aika. - Nyt on tullut myös uusia uhkakuvia, kuten terrorismi, rikollisuus ja verkostosodan käynti. Meidän on kuitenkin muistettava ohje, että kun varaudut pahimpaan, olet valmis muuhunkin. - On selvää, että maata puolustetaan edelleen ja kynnysajattelu on pääasia. Sen viesti on osoittaa viholliselle, että hyökkäys vaatii suuria uhrauksia ja tulee kalliiksi, nykyään EU:ssa ja Natossa Suomen sotilasasiamiehenä työskentelevä Suominen totesi.

Kenraalimajuri Pertti Salminen piti tärkeänä, että Suomi pitää hyökkäyskynnyksen edelleen korkeana. **Kenraali** kehui Pirtillä vallinnutta tunnelmaa. Seuraa pitivät veteraani **Pekka Jussila** ja rouva **Salminen**. Juhlakahvien tarjoitusta vastasivat Roineen tyttöjen partiolaiset. Kahvia kaatamassa **Elina Viitaniemi**.

Keräyksillä virkistystä

Sotaveteraaniliiton ansiomerkillä palkittu kahden sodan veteraani **Pekka Jussila** muisteli, miten yhdistyksen alkuvuosina toimintaan hankittiin varoja. - Kerättiin Ylisen Erkin kanssa romua, viljaa ja paperia. Meidän alue ulottui Ponsasta Huutijärvelle. Saaduilla varoilla tehtiin sitten virkistysretkiä. Jussilan mukaan tuolloin ei uskaltanut juuri sodasta, eikä itsestään puhua mitään, kun aina sanottiin, että ”mitäs menitte sinne. - Onneksi nyt meitä arvostetaan ja voidaan puhua ja kertoa. Mutta kunta saisi kohdella meitä tasapuolisesti ja viedä niille veteraaneille ruuan kotiin, jotka eivät pääse kouluille syömään. Jussila arvosteli.

Veteraanit olivat toivoneet tyttöjä asemiesillan esiintymislavalle. Toiveen toteuttivat **Anni Haikka** ja **Daria Kukharchik** (kuvassa) Tampereen Balettiopistosta.

Pekka Jussila (keskellä) vastaanotti Sotaveteraanien ansioristin Pirkanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtajalta **Timo Tulosmaalta** ja Tampereen sotaveteraanien huoltoyhdistyksen puheenjohtajalta **Timo Salokanteelta**.

Kangasalan kunta käyttää tänä vuonna Valtiokonttorilta saamansa varat rintamaveteraanien kuljetuksiin, jalkahoi-toihin tai kampaaja- ja parturipalveluihin. Sotaveteraanien sosiaalineuvojan **Antti Riitakorven** mukaan etuudet ovat parhaillaan haettavana. Hakulomakkeita ja neuvoja saa paitsi kunnasta myös sotaveteraaniyhdistyksestä. - Aivan ratkaisevaa avustustoiminnan ylläpitä-

miseksi on 2-3 kertaa vuodessa tehtävä veteraanikeräys, joista saadut tulot käytetään kokonaisuudessaan veteraaniperheiden avustamiseen. Seuraava keräys on perjantaina 21.10. Prismassa, S-marketissa ja K-supermarketissa.

Matti Kauhanen

Rukajärven taistelija ja valokuvaaja Antti Laukkanen

Göteborgissa asuva 86-vuotias sotaveteraani Antti Laukkanen tietää tarkalleen – elokuvaa katsomatta – mitä sodankäynti on ja millaista oli taistella Rukajärvellä. Jo 14-vuotiaana hän tähysteli neuvostoliittolaisia pommikoneita ja hän kantaa edelleenkin sodan muistutuksena kranaatinsirpaleita päässään. Savosta lähtöisin olevan Antin tarina on poikkeuksellinen, sillä harva ruotsin-suomalainen on Länsi-Götanmaan ritarikunnan ritari ja saanut Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan kunniamerkin.

Antti Laukkanen pieni yksiö göteborgilaisessa vanhustentalossa on vielä hieman sekaisin, sillä hän muutti taloon vasta muutama kuukausi sitten.

- On vielä paljon kirjeitä, artikkeleita, valokuvia ja monia kansioita, joita en ole ehtinyt lajitella. Mutta kyllä tämä tästä alkaa pikkuhiljaa järjestyä, päivä kerrallaan.

Antti Laukkanen syntyi 1925 Vieremällä Savossa. Hänen isänsä oli metsätyömies, Antilla oli kymmenen sisarusta ja perhe eli vaikeissa olosuhteissa.

- Elämä oli ankeaa. Meillä ei ollut koskaan ruokaa riittämiin. Menin metsätöihin jo nuorukaisena.

Antin ollessa 14-vuotias Neuvostoliitto pommitti Helsinkiä ja sota oli tosiasia. Nuoresta iästään huolimatta Antti liittyi ensimmäisten joukossa puolustusvoimiin.

- Vartiotorneihin etsittiin henkilöitä, joilla on hyvä näkö ja kuulo. Muistan kun sain suuren miesten turkin ja kenkät, jotka olivat aivan liian suuret minulle ja niin minä istuin tornissa tähystämässä viholliskoneita.

Kaukopartioitehtäviä

Jatkosodan aikana Antti suoritti asevelvollisuutensa, minkä jälkeen hänet lähetettiin Rukajärvelle. Paikka on syöpyntyn lähtemättömästi historian mieleen, sillä siellä käytiin monia julmia ja verisiä taisteluja. Antin tultua Rukajärvelle hänet komennettiin – hyvän metsätuntumuksen vuoksi – kaukopartioitehtäviin. Hänen tehtäviinsä kuului ottaa selville Neuvostoliiton puoleisen rintaman liikkeistä. Antin partioon kuului viisi miestä ja yksi reissu kesti usein kymmenen vuorokautta. – Olimme erillään muusta rintamasta. Se oli rankka koettelemus, mutta meidän oli kestettävä. Karkuun ei voinut lähteä. Kuri oli ankara. Kukaan ei sanonut vastaan. Teimme kuten käskettiin.

Eräänä päivänä kun Antin partio tapasi toisen suomalaispartion, iski venäläinen pataljoona. Käsikranaatit vinkuivat ja Antti sai osuman. Antti menetti iskussa osittain näkönsä ja kuulonsa. Palattuaan taas rintamalle lyhyen toipumisajan jälkeen hän loukkaantui uudelleen, tällä kertaa tulipalossa jonka seurauksena hän sai vaikeita palovammoja käsiin ja kasvoihin.

- Minulla on yhä kranaatinsirpaleita päässäni, hän sanoo ja taivuttaa niskaansa näyttääkseen missä kohdin. Sodan loputtua saatoin vain ajatella, kuinka se oli anastanut koko nuoruuteni. Minulla ei ollut mitään koulutusta eikä työtä. Koko elämäni oli pyörinyt sodan ympärillä ja näytin niin vastenmieliseltä, että ihmiset karttoivat minua. Siinä kunnonssa oli yhteiskuntaan sopeutuminen vaikeaa.

Töihin ulkomaille

Suomi oli sodan runtelema maa, eikä se pystynyt huolehtimaan kaikista sotaveteraaneista. Antti eli kerjäläisenä kunnes hän eräänä päivänä onnistui saamaan työn rahtilaivalta, joka liikennöi Pohjoismaiden väliä. Tältä pieneltä laivalta hän hakeutui myöhemmin suuremmille aluksille ja sai kuin saikin lämmittäjän paikan Etelä-Amerikkaa liikennöivältä alukselta. Eräällä aluksella työskenteli myös toisen kätensä menettänyt suomalainen sotainvalidi laivapappina. Entistä rintamamiehistä tuli pian hyvät ystävät.

- Kätensä menettäneen pappi ei pystynyt siihen aikaan työskentelemään Suomessa. Vuosia meriä seilanneena hän oli oppinut tuntemaan hyvin Etelä-Amerikan. Pappi opasti minut Buenos Airesissa asuvin lääkärien ja shamaanien luo, jotka auttoivat minua arpien parantamisessa. Kävin shamaanien luona säännöllisesti neljän vuoden ajan ja aloin pikkuhiljaa näyttää taas ihmiseltä.

Tänä päivänä ei Antin arviata ole enää paljoakaan näkyvis-

sä. Ei edes hiljattain häntä koetellut aivoverenvuoto ole jättänyt mitään tuntuja merkkejä. Se muistuttaa kuitenkin olemassaolostaan Antin alkaessa kertoa siitä, kuinka hän ajautui meriltä Göteborgiin. Hän ei ole oikein varma vuosiluvusta – se saattoi olla vuosi 1966 tai 1967 – jolloin alus laski ankkurinsa Göteborgin satamaan. Antti sai kuulla, että Eriksbergin telakka tarvitsi lisää työvoimaa. Hän sai koneenkäyttäjän paikan, asettui Göteborgiin ja työskenteli kyseisessä tehtävässä eläkeikänsä saakka.

Harrastuksena valokuvaus

Vapaa-aikansa Antti omisti valokuvaukselle, jota hän kuvailee erittäin rakkaaksi harrastukseksi ja lisätyöksi.

Voin ilmaista itseäni valokuvauksen kautta. Se on ollut mulle samalla terapiaa ja aivan siinä sai myös jonkun lisäkruunun.

Jo nuorukaisena Antti tunsu tarvetta taiteelliseen ilmaisuun ja hän intoutuu selittämään, miten hänen ensimmäiset taulunsa” Silakanpyrstö-luomukset” syntyivät.

- Siihen aikaan syötiin usein silakoita. Leikkasin pyrstöt irti, asettelin ne sanomalehdelle ja vein ne auringonpaisteeseen kuivumaan päiväksi pariiksi. Pyrstöt jättivät muotonsa lehdelle ja tuloksena oli lähes valmis taideteos.

Antti kertoo, että hänestä tuli varsinaisesti lehtikuvaa- ja 1960-luvulla Göteborgissa. Hänelle tarjottiin erilaisia kuvaustehtäviä, järjestettiin presikortti ja häntä pyydettiin kuvausmatkoille mm. Neuvostoliittoon ja Venäjän Karjalaan. Hän on tehnyt useita reissuja sota-ajan taistelupaikoille, vankiloihin ja Kalevalan laulumaille. Matkojen myötä Antti on solminut myös lukuisia, vuosikymmeniä kestäneitä ystävyyssuhteita.

Hän pitää maisemakuvauksesta ja yksi laatikko onkin kukkuroillaan Lapin ruska-aikaan otettuja kuvia. Erityisesti hänen mieleensä ovat painuneet kuvaustehtävät konsulien vastaanotoilla, jolloin hän on saanut tavata toisia suomalaisia sotaveteraaneja.

Kysymykseen kuinka monta lehtikuvaa hän on pitkän elämänsä varrella ottanut, tulee vastaus hetken miettimisen jälkeen:

- Saattaisi olla 25 000 otosta. Lahjoitin muutama vuosi sitten noin 10 000 kuvaa kahteen arkistoon (Region- och Stadsarkivet Göteborg ja Ruotsinsuomalaisen arkistoon). Erityisesti on myös mieleeni jäänyt kuvat Eriksbergin telakasta ja sen kraanasta.

Millainen merkitys näillä kuvilla on ruotsinsuomalaisten historiasta kiinnostuneille?

Niin... se on kysymys, mihin ei ole täydellistä vastausta. Mutta kyllä niistä paljon nostalgiaa, jos faktaakin löytyy.

Ritariksi

Mutta Antti on myös ritari. Hän on kuulunut ritarikuntaan jo lähes 30 vuoden ajan. Ikkunalaudalla olevat viirit antavat vinkkejä tästä. Eräissä viireistä on kolme kruunua ja kaksi ritarinvarusteista käsivartta. Hän vastaa lyhyesti kysymyksiin ritarikunnasta. Hänen ei ole lupa kertoa.

Samassa hän sen sijaan menää köpöttää eteisessä olevalle vaatekaapilleen ja tulee takaisin tovin kuluttua täysin uutena miehenä. Harmaa villatakki ja ruskeat housut ovat vaihtuneet tyylikkääseen mustaan pukuun, jonka takin lievettä peittävät sodasta saadut muistomitalit. Hänellä on kädessään vihreä nauha, johon on kiinnitetty mystinen symboli, joka vie ajatukset Da Vinci-koodiin. Antti ei halua kertoa, miksi juuri hänet valittiin ritariksi, mutta hän suostuu paljastamaan tehtävänsä järjestössä.

Ritarikunnan filosofia on periaatteessa aika yksinkertainen. Tehtäväni on suorittaa yksi hyvä teko joka päivä, hän sanoo.

Seinällä roikkuu raameissaan kunniakirja presidentti Mauno Koiviston myöntämästä Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kunniamerkistä. Vaikka Suomen itsenäisyyden hinta Antin tapauksessa on ää-

Vieremällä syntynyt Antti Laukkanen asuu nykyisin Göteborgissa.

rettömän kallis, hän kertoo sodan opettaneen hänelle tärkeän asian.

Empatian. Ottamaan huomioon toisen ihmisen.

Hänen sanansa käyvät siksakkaa vaikeissa muistoissa.

Mutta itsenäisyyden hinta oli liian korkea Suomen kansalle. Niin paljon vahinkoa. Niin paljon surua. Todella harmillista, ettei tätä kaikkea pystyty ratkaisemaan diplomaattisin keinoin.

Karjala mielessä

Antti kuvailee suhdettaan Suomeen monivivahteiseksi. Luokun ottamatta kieltä minulla ei ole mitään siteitä Suomeen. Koko perheeni on kuollut, eikä minulla ole yhtään sukulaista jäljellä. Suomessa ollessani viihdyn parhaiten Karjalassa. Olen innokas laulunystävä ja Karjalan metsissä voi laulaa niin, että kaiku kiirii. Mutta mitä tulee identiteettiini, en koe itseäni sen paremmin ruotsalaiseksi kuin suomalaiseksi. Olen maailman matkaja.

Teksti: Sanna Posti Sjöman & Leo Ylitalo

Kuva: Tony Sjöman & Nina Sinkkonen

TAUNO ANTTI LAUKKANEN Syntynyt Vieremällä 1925

Nykyinen asuinpaikka Göteborg

Ammatti: Eläkkeellä oleva konemestari, valokuvaaja

Meriitit: Kustaa II Adolfin Länsi-Götanmaan ritarikunnan ritari (vain kaksi suomalaista koko Ruotsissa), Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kunniamerkki

Antin kuviin voi tutustua osoitteessa: paul.epailys@arkivnamnden.goteborg.se Diarienr 2008/054 ja erkki@arkisto.org

Punamustat muistelivat sotaan lähtöä

Haminassa ja sen ympäristössä välirauhan aikana toiminut 4. Priikaati runkoon muodostettiin 20.6.1941 Jalkaväkirykmentti 4, jota vielä samana kesänä alettiin nimittää Punamustarykmentiksi. Kolmen Kannaksen Koukkaajiin (8.D) kuulunut rykmentti kärsi sodan suurimmat tappiot Suojärveltä Porajärven, Paateneen ja Karjalan Maaselän kautta Seesjärven Suurlahteen päättyneissä koukkaustaisteluissa sekä Maaselän kannaksen asemasodassa 11.10.1941–15.3.1942. Tällöin rykmentti menetti kaatuneina ja haavoittuneina 1495 miestä. Tappiot Karjalan kannaksella syyskuun loppuun 1941 olivat 676 miestä sekä asemasodassa ja vetäytymisvaiheessa 1942–1944 Aunuksen kannaksella 774 miestä. Rykmentin perus-

tamisen 70-vuotisjuhlaa vietettiin Haminaassa 24. syyskuuta.

Päivän juhlallisuudet aloitettiin seppeleen laskulla rykmentin muistomerkillä Virojoella ja Kolmen Kannaksen Koukkaajien patsaalle Haminaassa. Varuskuntakerholla pidetyn pääjuhlan tervehdyspuheessa Punamustarykmentin Perinneyhdistys ry:n puheenjohtaja **Olavi Eronen** kertoi sodan alusta asti mukana olleena rykmentin perustamisesta ja sen vaiheista.

Muistelmapuheessaan **Erkki Vitikainen** havainnollisti Punamustarykmentin arkipäivää. Huumorilla ja toverihengellä oli suuri merkitys. Rykmentin valistus - oikeastaan viihdytysaliupseerina toimi Reino Helismaa. Juhlissa laulettiin myös Helismaan sanoittama *Kyllä punamusta tunnetaan*.

Punamustarykmentin perinnejoukko-osaston Kymen Jääkäripataljoonan Killan puheenjohtaja **Teuvo Remes** toi juhlaan jälkipolvien tervehdyksen.

Juhlan musiikkiohjelmasta vastasivat Haminan Soitokunta kapellimestarina **Juhani Leinonen**, Etelä-Kymenlaakson Veteraanikouro johtajanaan **Kauko Toikka**, **Jaana Suikkanen** säestäjänään **Liisa Louhiluoto-Alarakhia** ja **Kalevi Vallittu**.

Yleisö, josta suurin osa oli punamustaveteraanien lapsia ja lastenlapsia oli tyytyväinen päivän antiin. Punamustaveteraaneja oli paikalla 16.

Teksti: Erkki Vitikainen

Kuva: Raija Hinkkala

JR 4:n perustamisjuhlassa mukana olleet punamustaveteraanit. Istumassa viides vasemmalta Punamustarykmentin Perinneyhdistyksen puheenjohtaja Olavi Eronen. Kuvan nuorimmat veteraanit ovat 1923 syntyneitä. Missä olivat 1924 ja 1925 syntyneet?

Naistoimikunta palasi juurilleen

Mistä tietää, että edessä on kylmä talvi? No siitä, että etelä-

pohjalaiset naiset kutovat sukia.

Etelä-Pohjanmaan piirin

naistoimikunta palasi juurilleen ja järjesti kutomatakkoot. Sukkabisnes oli 80-luvulla eräs merkittävä varojenhankintamuoto.

Naisjaostot kutoivat 500 paria sukia ja lapasia myyntiin. Kertyvillä varoilla järjestetään kuntoutusta ja virkistystä lähinnä leskijäsenille. Eila Alanگون kehittämä veteraanisukkamalli on ollut suosittu. Kotimaisesta langasta kudottu sini-valko-harmaa pari maksaa 25€. Naisten ja lasten sukat 20€.

Sukkaprojekti jatkuu koko talven, koska ensimmäinen 500 parin erä vietiin käsistä jo lokakuussa.

Sukkamaakarit Eila Alanko (vas.) ja Kyllikki Falbén.

Pertti Kortnesniemi

Sota luo laulunsa – Seppo Hovi kiertueella

Heinäkuussa 1941 koennettiin ensimmäiset viihdytysjoukot rintamalle. Laaja organisoitu viihdetoiminta levittäytyi sotilaiden keskuudessa Petsamosta Hankoon päättyen kesän 1944 torjuntataisteluiden alettua.

Seppo Hovin ohjelman ensi-ilta oli Ilmajoen Musiikkijuhilla. Syksyn aikana yleisöllä on mahdollisuus parituntisen ohjelman seuraamiseen seuraavilla näyttämöillä:

29.10.	klo 16	Savonlinnasali
30.10.	klo 16	Warkaus-Sali
31.10.	klo 19	Iisalmi, Eino Säisä-Sali
05.11.	klo 16	Järvenpää-talo
06.11.	klo 16	Lohjan Laurentius-Sali
11.11.	klo 19	Imatran Karelia-Sali
12.11.	klo 16	Mikkelin Mikaeli
13.11.	klo 16	Haminan Maneesi
19.11.	klo 16	Lahden Sibeliustalo
20.11.	klo 16	Äänekosken Suolahti-Sali
21.11.	klo 19	Pieksämäen Poleeni
25.11.	klo 19	Huittisissa Risto Ryti-Sali
26.11.	klo 16	Helsinki, Kauppakorkeakoulu
02.12.	klo 19	Kotkan Konserttitalo
03.12.	klo 16	Tampereen Yliopisto
04.12.	klo 16	Hyvinkää-Sali

Kuvassa viihdytyskiertueen esiintyjät hanuristi Jarno Kuusisto, juontaja ja ohjaaja Seppo Hovi, laulajat Taina Piira ja Raimo Laukka, kontrabassoa ja tuubaa soittava Hannu Rantanen.

Aurinkorannikon Suomalaisella koululla pidettiin 27. syyskuuta espoolaisen mosaiikkitaiteilija Pia Lönnqvistin tekemän Sotiemme Veteraanit muistolaatan paljastustilaisuus.

Vasemmalla hankkeen toteuttaja Eero Teerijoki, juhlapuheen pitänyt Aimo Viitala (keskellä) ja koulun rehtori Juha Helvelahti.

Tyrjän Rykmentin veteraaneja koolla

Lakeuden Ristissä vietetyn hartaushetken ja ehtoollisen vieton jälkeen siirryttiin kunniakäyntiä varten sankarihautoille.

JR7:n eteläpohjalaiset veteraanit omaisineen ja vieraineen kokoontuivat elokuulla kutsun mukaan Seinäjoen seurakunnan vieraksi Lakeuden Ristiin. Tämä yli 20 vuotta kestänyt perinteinen kesäpäivämme sovittiin samalla päätöstilaisuudeksi. Vieraita oli koossa yli 100 henkilöä.

10./JR7:n viimeinen päällikkö **Ensio Koivisto** esittää kiitokset seurakunnalle sekä muille avustajille hyvästä ohjelmasta ja huolenpidosta.

JR 7:n Perinnetoimikunta järjesti Helsingissä perinteisen aselepopäivän veteraanitapaamisen 2. Divisioonan veteraaneille ja heidän läheisilleen.

Hietaniemessä suoritettua kunniakäyntiä juhlistivat Panssarisoittokunnan esitykset. Seppeleet laskettiin Sankariristille, Suomen Marsalkka Mannerheimin ja Jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin haudoille. Kreivitär **Karin-Birgitte Ehrnrooth** Turusta oli kunniavieraana.

Ostrobotniassa pidetyssä lounastilaisuudessa veteraaniveljet Etelä-Pohjanmaalta luovuttivat Oltermannin sauvan **Unto Poutalalle** Espoosta. Perinnetoimikunnan varapuheenjohtaja Antti Malmberg ojensi Perinnetoimikunnan pöytäviirit toimittaja **Asta Heickelille** kiitokseksi lukui-

sista radio-ohjelmista ja lehti-artikkeleista ja rovasti **Matti Hakkaraiselle** hänen kokoamastaan kirjasta ”Kenraalin perintö”.

Antti Malmberg ja Unto Poutala luovuttivat Sotaveteraanimitalit Perinnetoimikunnan nuoren polven edustajille **Juhani Hämäläiselle**, **Jukka Kinnuselle**, **Juha Koivistolle** ja **Simo Salmiselle**.

Kuvat: K.E. Koskivuori

Kreivitär **Karin-Birgitte Ehrnrooth** jätti oman kukkatervehdyksensä puolisonsa jalkaväenkenraali **Adolf Ehrnroothin** hautapaadelle. Takana vas. **Antti Malmberg** ja **Eino Halonen**.

2.D:n veteraanitapaamisen osanottajat yhteiskuvassa Hietaniemessä.

Aurinko juhlisti Väinö Nurmen kotiinpaluun

Uralassa oli harvinaisen tilaisuus, kun 67 vuotta sitten Tuuloksesta kaatuneen Väinö Nurmen maalliset jäännökset tuotiin siunattavaksi kotikirkkomaan multiin. Sota-aikana eläneille se toi mieleen monet sankarihautajaiset, joissa isänmaan puolesta kaatuneita nuoria miehiä saatettiin haudan lepoon. Tunnelma lienee ollut hyvinkin samanlainen, kun isänmaallisia virsiä laulettiin, sotilaat tekivät arkulle kunniaa ja panssarisoittokunta soitti hymnin *Oi kallis Suomemaa* sotaveteraanien laskiessa seppeleensä arkulle. Ja kun neljä varusmiestä kantoi pientä valkoista arkkua ulos kirkosta, soitti kanttori Terttu Jussila vaikuttavaa *Narvan marssia* uruilla ja kun saatto ehti sankarihautalle, otti panssarisoittokunta sen vastaan saman surumarssin sävelin. Jopa päiväksi ennustetut sadekuurot antoivat odottaa itseään ja aurinko paistoi juhlistaen Väinö Nurmen paluun.

Siunauspuheessaan sotilaspastori **Juha Koivulahti** sanoi 18-vuotiaan Nurmen olleen yksi 7000 kaatuneesta, jotka joukkuetoverien oli pakko jättää jälkeen.

Tämä kirveli miehiä myöhemmin, kun oli pakko joutaa periaatteesta ”kaveria ei jätetä”. Luultavasti Väinölläkin

oli kavereita, joita kaiheri tämän jääminen sinne jonnekin, Koivulahti uskoo. Hän kertoi Tuulosjoen suurhyökkäyksestä 23.6.1944, jolloin suomalaisia katosi 32 ja kaatui 23.

Joukkohaudasta hiljattain löytnyt Nurmi on siunattu 1946 kentälle jääneenä, mutta hänet siunattiin sotilaallisin kunnianosoituksin uudestaan nyt kotimaan multiin pääseenä.

Laskettuaan arkun Väinö Nurmen hautakiven kohdalle kaivettuun hautaan varusmiehet myös loivat haudan umpeen. Veteraanien lisäksi läheiset, kunta ja puolustusvoimat laskivat kummulle kukkansa.

Siunaustilaisuuteen oli saapunut jonkin verran väkeä ja lisää ihmisiä oli odottamassa sankarihautojen liepeillä. Muutaman vesipisaran sataessa ja keltaisten lehtien lennellässä tuulenpuuskan mukana laulettiin virsi *Sun haltuus raskas isäni*.

Kukaan paikalla olleista ei tiennyt nuorukaisen suunnitelmista ja tulevaisuuden haaveista, kun hän 18-vuotiaana astui riviin isänmaata puolustamaan. Hän maksoi kaikkein kalleimman hinnan, mitä asiaa on syytä kunnioittaa tänäkin päivänä.

Kuva ja teksti: Tellervo Santaranta

Saatto sankarihautaan on alkanut, lippujen jäljessä kantavat varusmiehet pientä valkoista arkkua ja hiljainen väkijoukko seuraa perässä.

APU VIRTSANKARKAILUUN

Tilaa ilmainen esite
0400 223 446

MediSet-tuotteet

- Varmuusalusasut
- Vuodesuojat
- Uimahousut
- Irtsuojat
- Ympäristöystävälliset
- Kestävät yli 200 pesukertaa
- Mukavat
- Huomaamattomat

www.divisa.fi • info@divisa.fi
Maahantuonti ja myynti

Hertz

Hertz Autovuokraamo.
Sotaväen sopimustoimittaja.

Tiedustelut ja varaukset:
Hertz Varauspalvelu ☎ 0200 11 22 33

Karhu jäi nuolemaan näppejään veteraanien pistellessä rosvopaistit suihin

Kemin seudun Reserviläiset järjestivät 17. syyskuuta alueen veteraaneille Kivalon reserviläismajalla herkullisen rosvopaistiatierian. Kun taajamasta kolme, neljä päivää aikaisemmin karkoitettu otso oli paennut ajajiaan reserviläismajan maastoon, olivat metsästäjät koirineen miehittäneet majaa ympäröivän tunturimaaston. Lampaista olisi kyllä riittänyt maistiaiset karhullekin, mutta sen verran arvaamattomia ne ovat, ettei arvattu riskeerata.

Veteraanien edustajat saivat käydä simolaisen lammaskasvattajan **Esa Eskolan** tarhasta noutamassa tarvitsemansa määrän lampaista. Simon Sotaveteraanien puheenjohtaja **Osmo Korkala** avustajineen suoritti teurastuksen. Lauantaiaamuna neljän aikaan kuun kelmeässä valossa Keminmaan reserviläiset sytyttivät paistionuotion, jota lähimaastossa oleva kontio ei häirinyt. Lauantaina klo 12 saapuivat veteraanit ja lesket avustajineen Velj. Salmelan tutuiksi käyneellä bussilla, josta purkautui

42 Kuivaniemen, Simon, Kemin ja Keminmaan yhdistysten jäsentä.

Tilaisuudessa ei pidetty juhlapuheita. Hilpeä seurustelu korvasi kaiken sanottavan. Veteraanien joukossa oli useita veljiä, joiden aktiivisuuden tuloksena tämä keidas erämaahan on rakennettu ja kunnossapidetty. Nuoruus ja miehuus muistui monen veljen mieleen. Tietämäni mukaan tilaisuuden kaikki kustannukset tulivat lahjoituksina.

Syvää kiitollisuutta tuntien ja huomaavaisuutta arvostaen osanottajat ovat pyytäneet minua toimittamaan tämän viestimme kaikille järjestelyihin osallistuneille. Tulihan päivästä ikimuistettava! Kiitos Jylängin "esikunnalle" tilaisuuden toteutuksesta.

Aulis Kuusela

J.K. Reserviläismajaa vuokrataan! Veljet, käykää vaikkapa ryhminä tutustumassa – kyllä maksaa vaivan. Yhteystiedot: jorma.jylanki@pp.inet.fi puh. 0400 702 566.

Kemin Seudun Reserviläisten järjestämään rosvopaistitapahtumaan osallistui 60 veteraania, puolisoa ja leskeä.

Aktiivista toimintaa 45 vuotta Savonlinnassa

Savonlinnan Seudun Sotaveteraanit ry juhli 45-vuotista taivaltaan 9. 10. Juhlaan osallistui satamäärin veteraaneja puolisoineen ja kannattajajäsenineen.

Juhlapäivä aloitettiin jumalanpalveluksella Savonlinnan Tuomiokirkossa, jossa saarnasi kenttärovasti **Vesa Auren**. Savonlinnan kaupungin tervehdyksen juhlaan tuonut kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Matti-Pekka Parkkinen** vaati, että valtion ensi vuoden budjetissa tulisi huolehtia kuntoutukseen ja kotipalveluihin varattavien varojen riittävydestä veteraaneille.

– Savonlinnan kaupungin puolesta haluan esittää kiitoksemme vuosikymmenten hyvästä ja tiiviistä yhteistyöstä ja siitä merkittävästä aktiivisuudesta, jolla olette osallistuneet veteraanien asian ajamiseen, Parkkinen korosti.

Nuorten tervehdyksen 45-vuotisjuhlaan tuonut Savonlinnan taidelukion opiskelija **Riikka Tähkävuori** totesi, että nyt on nuorten vuoro ottaa vastuuta yhteiskunnasta ja saavutetun rauhan pysyvyydestä.

– Vaikka emme voi ymmärtää itse sotaa, me suomalaiset nuoret ymmärrämme sen, et-

tei Suomen itsenäisyyttä ole saavutettu ilmaiseksi. Niinpä emme voi kylliksi kiittää teitä, sotiemme veteraanit ja jälle-rakennuksesta vastanneet siitä kaikesta työstä, mitä olette tehneet meidän eteemme, Tähkävuori sanoi.

Kerimäen emeritus-kirkkoherra **Pentti Liukkonen** totesi juhlapuheessaan mm.: ”Sota oli äärimmäinen koettelemus koko kansakunnalle ja etenkin rintamalla taistelleille sotilaillemme. Vielä tänä päivänäkin

veteraanimme voivat vaikuttaa nuorempiin sukupolviin omalla esimerkillään, kuten he tekevätkin käymällä esimerkiksi kouluissa puhumassa oppilaille sodan mielettömyydestä, Liukkonen korosti.

Savon Sotilassoittokunta johtajanaan kapteeni **Ilpo Luukkonen** musisoi veteraanijuhlissa ja Linnan Lausujat esittivät runoja.

Teksti ja kuvat: Kari Tegelberg

Suomen Sotaveteraaniliitto on myöntänyt veteraanijärjestön korkeimman kunniamerkin, kultaisen ansioristin Savonlinnan Seudun sotaveteraanien kunniapuheenjohtajalle Martti Revolle. Merkin kiinnitti Revon rintaan veteraanijuhlissa Suur-Savon sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Tauno Kauhanen. Kuvassa myös Savonlinnan Seudun Sotaveteraanit ry:n puheenjohtaja Jaakko Lindell.

Savonlinnan Seudun Sotaveteraanit ry:n 45-vuotisjuhlaan osallistui satoja veteraaneja ja heidän ystäviään.

IIVON LEIPÄ

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

Tuusulassa keskusteltiin vilkkaasti

Tulevaisuus suunnittelua, veteraaniperinnettä, edunvalvontaa ja kirjallista viestintää pohdittiin neuvottelupäivillä

Tuusulassa 15.-16.9. pidetyille Sotaveteraaniliiton neuvottelupäivillä

Ylijohtaja Elli Aaltonen luovutti standardin Sotaveteraaniliiton hallituksen puheenjohtajalle (kesk.) Finn-Göran Wennströmille ja liiton puheenjohtajalle Aarno Strömmerille.

osallistui lähes 70 valtuuston ja hallituksen jäsentä, piirien puheenjohtajaa ja toiminnanjohtajaa sekä liiton henkilökunta.

Liiton hallituksen puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** avasi päivät ja jatkoi käymällä läpi periaatteellisia kysymyksiä tulevaisuus-

nittelussa, Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja **Pertti Suominen** tarkasteli esityksessään mm. toimintamallia, jolla varmistetaan sotiemme veteraaniperinteen ja perinteyön tunnettuus 2020-luvulle tultaessa. Tulevaisuus suunnitelma oli myös Naisjärjestön puheenjohtajan **Pirkko Kuorehjärven** alustuksen aiheena. Ensi kesänä Tampereella pidettävään liittokokoukseen ja siellä tehtäviin päätöksiin luotiin katsaus liiton toiminnanjohtaja **Markku Sepän** osuudessa. Sosiaalisihiteeri **Anni Grundström** ja Markku Seppä esittelivät edunvalvontaan liittyviä ajankohtaisia asioita ja kuntoutusmäärärahojen käyttöä.

Perjantai-illan aloitti Itä-Suomen Aluehallintoviraston ylijohtaja **Elli Aaltonen** tuomalla virastonsa tervehdyksen ja luovuttamalla Sotaveteraaniliitolle viraston standardin. Ekonomi **Toivo Tuomikorpi** kertoi alustuksessaan yhdistys-

Päivien osanottajia kuulolla.

toiminnassa ilmenevistä vaa- ranpaikoista.

Lehdistöneuvos **Jyrki Vesikansan** aiheena oli ”Kirjoitan sujuvasti”. Hän antoi monia hyödyllisiä neuvoja ja vinkkejä sujuvaan ja tehokkaaseen tekstin tuottamiseen. Lisäksi käytiin läpi järjestön taloudenpitoa ja liiton ajankohtaisia asioita. Päivien aikana käsitellyt aiheet herättivät vilkasta keskustelua ja mielipiteenvaihtoa. Loppupuheen- vuorossaan liiton puheenjohtaja **Aarno Strömmer** korostikin päivien ja keskustelun tärkeyttä.

Lopuksi valtuuston jäsenen Heikki Lirbergin päivillä siteeraama runonpöytä Yrjö Jylhän ”Kiirastuli”-kirjasta:

*Oletko se äiti sinä,
olenko se lapsi minä?
Sinä minulle elämän annoit,
sinä minua sylissä kannoit.
Elämää ei enää mulla,
anna minun syyliäsi tulla,
kanna minua, äiti!”*

**Teksti: Marja Riukka
Kuvat: Markku Seppä**

Pro Patria -taulun julkistamistilaisuus Orivedellä

Oriveden seurakunta-keskuksessa vietettiin 9.10. mieleenpainuvaa juhlaa. Heti Talvisodan alussa päätettiin Suomessa, että sankarivainajat tuodaan mahdollisuuksien mukaan kotiseurakuntaan haudattaviksi, kertoi Oriveden Sotaveteraanijärjestöksen Perinnetoimikunnan puheenjohtaja **Raimo Tonttila** tervehdyspuheessaan. Suomesta tulikin sankarihautojen maa. Viimeisimmät sankarihautamme ovat syntyneet vuosina 1939- 1945. Sodissa menettettiin noin 90 000 kaatuneina, kadonneina tai myöhemmin kuolleina.

Orivedellä muutamien henkilöiden aktiivisen toiminnan tuloksena oli saatu aikaan esimerkiksi koulun entisten oppilaiden muistotauluja koulujen seinille. Tämä ei kuitenkaan kattanut kuin pienen osan sankarivainajista. Pro Patria -taulunhanke eteni ripeästi. Orivesiläiset yhteisöt ja yritykset sekä yksityiset henkilöt osallistivat muistotauluhankkeen rahoitukseen. Oriveden seurakunta ja kirkkoherra **Mika Tapiolinna** saivat myös lämpimät kiitokset myötämielisyydestä. Muistotauluun on kaiverrettu

Airueina Valle Teho (vas.) ja Tapani Melkas

kultakirjaimin 210 kantaorivesiläisten nimet, heistä kolme on naisia.

Kirkkoherra **Mika Tapiolinna** siunasi Pro Patria -taulun: ”Siunatkoon kolmiyhteinen Jumala, Isä, Poika ja Pyhä Henki työn sotainvalidien ja veteraanien parissa, josta meitä on muistuttamassa tämä Pro Patria -taulu täällä seurakuntakeskuksessa”.

Juhlissa esiintyivät myös trio **Kaarina Soronen** harppu, **Senni Valtonen** kantele ja **Heli Lahti** lausuntaohjelmallaan ja Oriveden Mieslaulajat johtajanaan **Matti J. Rautio**. Sotavot **Tuovi Juurakko** ja **Rainer Aronen** käyttivät puheenvuo-

ron kertoen miltä tuntui, kun kirkkoherra tuli kotiin suruviestiä tuomaan.

Oriveden Sotaveteraanien puheenjohtaja **Jukka Alho** piti Pro Patria -taulun paljastuspuheen. Hän toi samalla juhlaan terveiset Oriveden kirkosta. Ennen juhlaa ohjelmassa olleessa jumalanpalveluksessa esiintyi Oriveden Veteraanilaulajat ja tilaisuus päättyi kanttori **Kaarina Sorosen** uruilla soittamaan Sibeliuksen Finlandiaan. Juhlaväkeä oli noin 220 henkilöä.

**Teksti: Raija Hinkkala
Kuva: Raimo Lietsala**

Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen Tammenlehvän sukupolven elokuinen kesäjuhla Haapavedellä

Juhla aloitettiin Jumalanpalveluksella Haapaveden kirkossa, osanottajia oli kirkon täydeltä, n. 350 henkilöä. Jumalanpalveluksessa saarnasi kenttärovasti **Jouni Parviainen**, häntä avustivat kirkkoherra **Mauno Soronen** ja isä **Antero Petsalo**.

Jumalanpalveluksen jälkeen oli kunniakäynti sankarihautoilla, jolloin laskettiin seppeleet Vapaussodan sekä Talvi- ja jatkosodan sankarivainajille. Seppeleen laskun jälkeen **Eero Kääräinen** soitti trumpettilla

Ralf Kothynin hymnin.

Päiväjuhlan tervehdyssanat lausui agronomi **Anja Pöyhönen**. Musiikkipainotteinen ohjelma koostui Hyttikallion koulun oppilaskuoron esityksistä ja **Jaakko Meriläisen** kanteleensoitosta. Juhlapuheen piti Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Aarno Strömmer** ja Puolustusvoimien tervehdyksen toi eversti **Jussi Mäki**. Päätössanat lausui rovasti **Jorma Niinikoski**.

Anja Pöyhönen

Laulajapojat Mauno Haaraniemi ja Patrik Murtopera, säestäjänä Jaakko Meriläinen.

Suuret ikäluokat ovat sotaveteraanien lapsia

Samalla, kun sotaveteraanien määrä hiljalleen laskee, me suuret ikäluokat vanhenemme. Me sodan jälkeen syntyneet täytämme 60v ja eläköidymme. Vaikka emme olekaan sotaa kokeneet, olemme eläneet lapsuutemme so-

dan varjossa. Isiemme sotakokemukset ovat myös osa meitä. Nyt vasta, kun omat lapsemme ovat siinä iässä, jonka isämme viettivät rintamalla, ymmärtää monet asiat uudesta näkökulmasta ja tajuaa sukupolven ketjun merkityksen omassa

elämässään. Rintamalla olleet isät ovat varmasti olleet hyvin erilaisia. Toiset ovat puhuneet rintamakokemuksistaan lapsilleen, toiset ovat vaienneet. Oma isäni vaikenen aluksi, mutta aivan viimeisinä vuosinaan hän kertoi hurjista keskityk-

sistä ja omasta pelostaan. Monilla jo edesmenneillä tai vielä elossa olevilla veteraaneilla on takanaan hyvin pitkä avioliitto, sillä sen sukupolven ihmisillä eroaminen oli harvinaista, niinpä myös äitimme, joista useimmat olivat koke-

neet sodan kotirintamalla kantoivat sodan taakkaa hartioillaan. Olisiko meidän suurten ikäluokkien aika alkaa puhua omasta sodastamme?

Erja Johansson

Ventti aktivoi perinnetyötään seminaarilla

21. Prikaatin Perinneyhdistys kokoontui vuosikokoukseensa 26.8. Louhisaaren kartanon alueelle Askaisiin. Ohjelmassa oli tutustuminen Marskin ”kotilinnan”, sepeleenlasku puiston paadelle, lounas ja varsinainen vuosikokous. Kolme veteraaniakin oli jaksanut tulla paikalle.

Kokouksessa hyväksyttiin toimintakertomus ja tilit sekä annettiin vastuuvapaus hallitukselle. Uuden kauden suunnitelmissa halutaan toimintaa aktivoitua järjestämällä johta-

miseen liittyvä seminaari. Aiheeksi on päätetty: ”Operaatioiden johtaminen Ilomantsissa talvi- ja jatkosodan aikana”. Seminaarin luennoitsijoiksi on saatu sekä suomalaisia että venäläisiä asiantuntijoita. Tilaisuus järjestetään Ilomantsissa 1.6.2012.

Yhdistyksen tiedotustoimintaa hoidetaan sekä MPKL:n kotisivujen (www.mpkl.fi) ja siellä 21.Prikaatin Perinneyhdistys) että veteraanilehtien kautta.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Kokous pidettiin Louhisaaren kartanon kahvilan terassilla, kuvassa kokouksen osanottajia.

**KUN HALUAT HYVÄÄ
TILAUSAJOPALVELUA
SOITA**

P. Tyllilä Linja Oy.

Hyljekuja 6, 02270 ESPOO
(09) 888 1269 tai 888 1312

”Kun sitä tuttua tuhinää ei kuulukaan”...

Sotaveteraaniliitto järjesti yhteistyössä Kuopion seurakuntayhtymän kanssa leskeytyneille miesveteraaneille virkistyskurssin ”Elämän aallokossa- yksin ja yhdessä”. Ensimmäinen 5 vrk:n pituisena oli tammi-helmikuun vaihteessa ja 2 vrk:n pituinen ”kertausharjoitus”, kuten veteraanit itse nimittivät nyt syyskuussa. Tammikuussa osallistui 14 veteraania ja syyskuussa oli mukana 11 veteraania. Kolme jäi pois sairauden vuoksi.

Veteraanit odottivat tapaamista innokkaasti, koska olihan mukava kuulla, miten veljet ovat voineet kauniin kesän aikana. Ensimmäinen ilta meni keskustellessa siitä, mitä Sotaveteraaniliittoon kuuluu sekä kuntoutus- ynnä muista asioista. Anni, liiton sosiaalisuhteeri oli paikalla ja kurssilaiset olivat sitä mieltä, että liitto ja sen toiminta oli lähellä aivan tässä ja nyt koskettaen jokaista osallistujaa.

Seuraavana aamuna alkoi ohjelmamme surun käsittelyllä, johon johdatti seurakuntayhtymän johtava sairaalasielunhoitaja Risto Voutilainen. Oli sydäntä riipaisevaa kuulla, kun eräs veteraaneista kertoi, miten tuskallista on kun 64 avioliittovuoden jälkeen herää öisin eikä vierestä kuulukaan tuttua tuhinää ja unensekaisuudessa tilassa vähän pöllämys-

tyneenä koettaa vieressä olevaa vuodetta, joka on tyhjä. Kurjaa herätä todellisuuteen. Siinäpä yhden jos toisenkin silmä vetäytyi. Keskustelimme surun läpikäymisestä alkaen sokkivaiheesta, kun suru tai menetys kohtaa. Seuraavana reaktiovaihe, jolloin tunteet vuorottelevat laidasta laitaan ja kolmantena vaiheena surun työstäminen ja käsittelyvaihe, jolloin surun keskellä oleva käy läpi uudestaan surun aiheuttamaa tapahtumaa ja ottaa etäisyyttä siihen sekä pohtii tapahtuneen merkitystä. Risto Voutilainen painotti myös sitä, kuinka tärkeää on keskustelu ja surun läpikäyminen, sillä tutkimusten mukaan tukahdetut tunteet voivat tehdä sairaaksi. On tutkimuksia, jotka osoittavat, että syvän surun kokeneilla on kuusi kertaa suurempi riski joutua sairaalaan kuin sellaisilla, joilla ei ole ollut vastaavanlaisia kokemuksia. Surun kohdatessa tuntuu usein siltä, kuin olisi menettänyt myös osan omasta itsestään. Kaksi ihmistä, jotka ovat jakaneet keskenään paljon, ovat antaneet toiselle jotain myös itsestään. Heillä on ollut ”yhteistä omaisuutta.” Aihe herätti paljon keskustelua, sillä elämän muutos ei ole helppoa, koska useimmalla oli pitkä avioliitto takana.

Jos aamupäivällä surtiin, keskusteltiin ja vähän itkeä pi-

rautettiin, niin iltapäivällä laulu kaikui ja nauru raikui kanttori Ossi Jauhaisen johdolla. Laulettiin isänmaallisia ja sotaajan lauluja yhdessä välillä vitsejä kertoillen. Lauluhetken jälkeen oli saunomista ja ilta päättyi Afganistaniin pastori Matti Pentikäisen näyttäessä kuvia ja kertoessa kokemuksiaan sotilaspaappina olosta rauhan- turvaajissa. Illalla veteraanit tuumasivat, että olipa oikein kolmen K:n päivä eli kolme kohokohtaa päivässä.

Perjantaina yhdessäolomme päättyi messuun pastori Matti Pentikäisen johdolla. Mukana olleena olen sitä mieltä, että tällaisella kurssitoiminnalla on nyt vahva ”tilaus” veteraanien keskuudessa. Ei ole helppoa jäädä yksin, kun ikä painaa ja on tottunut jakamaan elämänsä toisen kanssa vuosikymmenten ajan. Yhdessäolo samassa tilanteessa olevien veteraaniveljien kanssa ja keskustelut antavat voimaa mennä eteenpäin. ”Se on vain mentävä päivä vain ja hetki kerrallaan veteraanin sitkeydellä”, kuten eräsikin osanottaja totesi. Kiitollisina veteraanit lähtivät kotiseudullensa.

Riitta Huittinen
sosiaalineuvoja
Pohjois-Savon
Sotaveteraanipiiri ry.

Surun ja ikävän keskellä on myös huolehdittava fyysisestä jaksamisesta. Niinpä leiriläisillä olikin keväällä myös liikuntakisat, johon kaikki mukana olleet osallistuivat. Kuva: Jarmo Tarkkonen

Varsinais-Suomessa kolmoisjuhlat

Turussa juhlittiin näyttävästi veteraanitoiminnan tasavuotia 8.10. Yhteisessä juhlassa muisteltiin Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin 45-vuotista sekä piirin naistoimikunnan ja Varsinais-Suomen sotaveteraanien huolto- ja tukiyhdistyksen 40-vuotista taivalta. Varsinaiseen juhlaan Turun konserttitalolla osallistui noin 850 henkilöä.

Päivä alkoi hartaushetkellä Turun Tuomiokirkossa, jossa puhui rovasti **Paavo Väntsi** ja liturgina toimi teologian tohtori **Seppo Haavisto**. Mainittakoon, että ennen hartaushetkeä jokainen piirin yhdistys kunnioitti sankarivainajia laskemalla oman toimialueensa sankarihaudalle seppeleen.

Tervehdysten vastaanoton ja kahvitteilyn jälkeen varsinaisessa juhlassa tervehdyssanat lausui piirin puheenjohtaja **Tuukka Alhonen**. Juhlivia yhteisöjä tervehtivät Sotaveteraaniliiton hallituksen puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström**

ja Puolustusvoimista komentaja **Kari Mäkinen**. Pääosa juhlasta oli kuitenkin varattu sota-ajan musiikille, runoilille ja rintamakirjeille. Juhlan päättösanat lausui piirin naistoimikunnan puheenjohtaja **Mirja-Liisa Salminen**.

Juhlassa palkittiin piirin korkeimmalla huomionosoituksella eli pienoislipulla Vaupaudenristin nauhojen kera seuraavat henkilöt: Antti Ali-

koivisto, Terttu Härkälä, Jorma Iso-Berg, Heikki Juntti, Kallervo Kallio, Hilikka Kujanpää, Voitto Laine, Markku Laurinen, Ulla-Brita Malmberg, Kauko Pihlava, Martti Reunanen, Sirkka Saarinen, Olavi Simola, Esko Sjöblom, Pentti Suominen ja Matti Vainio.

Teksti: Osmo Suominen

Kuvat: Tertti Pietilä

”Muistojen ilta” ohjelmakokonaisuus syntyi vuonna 1984 jatkosodan päättymisen 40-vuotismuiston kunniaksi. Idean isä on sotaveteraani Eeri Hyrkkö ja kokonaisuuden koosti ja esiintyjät harjoitutti director musices Tarmo Moilanen.

Esiintyjät ovat alusta lähtien olleet puhallinorkesteri Noustepressi, Nousiaisten Sotaveteraanien Tukijaoston Kisällit – kuoro ja runoryhmä TARU, jonka muodostavat Tuula Sandström, Aulikki Aitolahti ja Riitta Lehtonen. Aiemmin runoryhmässä oli mukana myös Ulla Halokari. Haitarisäestyksestä ja ohjelmaan kuuluvasta Säkkijärven polkasta on vastannut Pekka Vuori ja laulusolisteina ovat vuosien saatossa olleet Juha Aavikko, Pasi Ketola, Mikko Kreivilä ja Antti Virtanen. Nyt pidetyssä juhlassa solisteina kuultiin Jari Koivistoa ja Antti Virtasta.

Muistojen ilta saavutti aikanaan suuren suosion, ja sitä esitettiin eri puolilla Suomea akselilla Helsinki-Rovaniemi.

Nousiaislaisten esittämä ohjelmakokonaisuus ”Muistojen ilta” herkisti juhlan kuulijat.

Pienoislippujen saajien puolesta kiitokset lausui Matti Vainio.

Salon Seudun Sotaveteraanit markkinoilla

Salon Seudun Sotaveteraanit osallistui jo vuosikymmenten ajan jatkuneen perinteen mukaan Salon markkinoille omalla osastollaan. Markkinat ovat yhdistykselle erittäin merkittävä tulolähde, mutta samalla myös

suuri talkootyön ponnistus. Kuvassa vas. Tuomo Söyriä, Mirja Läärä, puheenjohtaja Voitto Laine ja Reino Läärä.

Teksti ja kuva: Osmo Suominen

Raul Kuutma vieraili Varsinais-Suomessa

Suomen Poikien vaiheista viimeksi kuluneen kahdenkymmenen vuoden ajalta kirjan äskettäin kirjoittanut Raul Kuutma vieraili Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirissä markkinoimassa teosta. Kirjan esittelytilaisuudet järjestettiin Salossa, Loimaalla ja

Turussa. Kuutma tapaisi matkansa aikana myös paikallisia veteraaneja. Kuvamme lounastilaisuudesta Maskusta, jossa Eeri Hyrkköllä ja Kuutmalla oli paljon keskusteltavaa.

Teksti ja kuva: Osmo Suominen

Eeri Hyrkkö (vas.) ja Raul Kuutma.

Kymenlaakson Sähkö

L ä h e i s y y s a n t a a v o i m a a

www.alco.fi

**Uudenmaan
Pikakuljetus Oy**
Vantaa

Suomen Runkopalvelu Oy
Vantaa

Rakennus Viitolahti Oy
Vantaa

LVI-Inset Oy
Vantaa

Rema TipTop Oy
Hakamäenkuja 7, 01510 Vantaa

Seven Service Team
Varkaus

Maansiirto J. Salminen Oy
Vihti

Maanrakennus Hynynen Oy
Vihti

S&P Rakennuspalvelu Oy
Vihti

Kuljetus T. Peräkylä
Ojakkala

OR-Wellness Oy
Virrat

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

HAUSJÄRVI

Kukkahaus ja Hautaus Oy
Hikiäntie 40, 12210 Hausjärvi kk
Puh. 019-768 131

MÄNTSÄLÄ

**Kukkatalo & Hautaustoimisto
Helmililja**
Meijerintie 2, 04600 Mäntsälä
Puh. 020 759 7700

ROVANIEMI

 **JOKELAN
HAUTAUSTOIMISTO**
Alan erikoisliike Rovaniemellä vuodesta 1923
Ruokasenkatu 6, 96200 ROVANIEMI
puh. (016) 312 616 fax (016) 312 043
s-posti: jokela@hauta.us.info
www.hauta.us.info

LAPPEENRANTA

Hautaustoimisto ja Kukkakauppa
 Tolvanen Oy
ALAN PALVELUA LAPPEENRANNASSA
YLI 80 VUOTTA
Kauppakatu 53, Lappeenranta
puh. 453 0568 – 453 0772, fax 453 0566

SALO

**Salon Hautaustoimisto
Oy Saustila**
Helsingintie 9, 24100 Salo
Puh. 02-731 2562
Hautauspalvelua jo neljännessä polvessa

MÄNTTÄ

**Kukka- ja Hautaustoimisto
Keinonen Ky**
Länsitorikatu 13, 35800 Mänttä
Puh. 03-474 7840
Palvelemme myös Orivedellä
Keskustie 29, Puh. 0400-753 819
Tapio Keinonen

TAMPERE

*Viitasen
Hautaustoimisto Oy*
Valikoimassamme mm. Suomi-arkku sekä Sotaveteraani-,
Sotainvalidi-, Tammenlehvä- ja Lotta Svärd -urnat.
Veteraanialennus.
TUOMIOKIRKONKATU 20, TAMPERE
PUH. 03-212 4107 (24h)

LAUKAA

 Hautauspalvelua Laukaassa vuodesta 1932
**Kukka- ja Hautauspalvelu
VEHVILÄINEN**
Laukaantie 10, Laukaa, puh. (014) 831 941
pekka@vehvilainen.fi

OULU

**Kirkollinen Hautaustoimisto
Ikäheimo Ky**
Isokatu 11, 90100 Oulu
puh. 08-311 3354

KAARINA

**Kaarinanseudun
Hautaustoimisto Oy**
Puntarikatu 1, 20780 Kaarina, Turku
Puh. 02-243 2779

LIPERI

**Hautaus - ja Kukkapalvelu
Pesonen Oy**
Keskustie 2, 83100 Liperi
Puh. 013-651 193 ja 0400-376 333

PUDASJÄRVI

**Pudasjärven
Hautaustoimisto ja Kukka Ky**
Torikeskus, 93100 PUDASJÄRVI
puh. 08-821 122, 0400-330 058

VANTAA

**Tikkurilan
Hautaustoimisto Oy**
Unikkotie 5, 01300 Vantaa
puh. 09-8362 5220

Seitsemän vuosikymmentä Jylhän Kiirastulta

Yrjö Jylhän Kiirastuli-runokokoelma syntyi 1941 ja ilmestyi pääsiäisen tienoissa 70 vuotta sitten. Yrjö Jylhän (21.7.1903 Tampere – 30.12.1956 Turku) runoilijakaari oli alkanut jo ennen sotia. Se oli paljolti valmistutusta talvisodan olemuksen kuvaamiseen.

Pirkkahämäläinen runoilija joutui talvisodassa soturin tehtävään, jossa hän sanoi ehtineensä heittää hyvästit sekä runoudelle että maalliselle elämälle. Keski-suomalaisen Soinin komppanian päällikkönä hän koki ja kesti sodan kurimuksen yhdellä sen verisimmistä ja kunniakkaimmista tantereista, Taipaleenjoella.

Vuoden 1941 alkaessa Taipaleen vaikutelmat, jotka olivat syvästi painuneet runoilijan mieleen ja rintamakokemusten raskas henkinen lataus alkoivat purkautua runoina. Pääsisäiseen mennessä syntyi Kiirastuli-koelma. Sen runoissa on vaikuttavaa ilmausta aidoista ja syvistä perustunnoista, joita vain taisteluissa ollut voi sanoin kuvata.

Kiirastuli-kirja on erinomainen lahjaidea. Kirjan voi hankkia Sotaveteraaniliiton myyntitöimistöstä.

Runoilijan viesti

Yrjö Jylhä kertoi aavistaneensa jo talvisodan rauhanteon päivänä, jolloin hän kohta aseiden vaiettua loi komentokorsunsa katolta viimeisen silmäyksen yli runnellun taistelumaaston, mitä varten hänen on sallittu jäädä henkiin sodan kiirastullessa: tuodakseen viestin siellä taistelleita ja kaatuneilta.

Jylhä kirjoitti olleensa Kiirastulen runot velkaa aseveljilleen, sekä kaatuneille että henkiin jääneille. Hän jatkoi: Mutta tunnen silti, ettei se velka ole maksettu vielä. Näissä sanoissa lienee paljon siitä peruspohjasta, josta sotaveteraanityö saa voimansa.

Sotahistoriallisesta kirjallisuudesta on sanottu, että pehryminen sodan olemukseen on parasta rauhankasvatusta. Myös runous voi olla sitä. Vaikka Kiirastuli on sodan runoutta, se on samalla syvää rauhan runoutta.

Jylhän säkeet rauhasta ja kaipuusta siihen tuovat mieleen Mannerheimin talvisodan päätyttyä antaman päiväkäskyn sanat: *Te ette tahtoneet sotaa. Te rakastitte rauhaa, työtä ja kehitystä.*

Kiirastuli on käännetty viron kielelle.

Alkuperäinen Simo Kärävän teksti julkaistu Sotaveteraaniliiton lehdessä 2/2001

Virkistä muistiasi

1. Pyhä pytty pientareella, pyhiä sanoja täynnä?
2. Mikä se on, joka tekee siltoja ilman puita?
3. On meressä ja maassa, mutta ei kuivassa, eikä kasteessa?
4. Pyhät hakkaa, arkipäivät makaa?
5. Kaksi aittaa rasvaa täynnä?
6. Yksi kahden edellä, yksi kahden keskellä, yksi kahden perässä, montako siinä on?

Oikeat vastaukset sivulla 47

Sanakilpa

Lehdessä 4/2011 kilpailusanana oli ”Kanttiini”. Hyväksytyjä sanoja löytyi ainoastaan 22 kpl, jotka ovat alla olevassa luettelossa:

Akti, aniiiti, anti, (3)

Inka, intia, intti, (3)

Kani, kaniini, kantti, katti, kiina, kiinni, kina, kita, kitti, (9)

Nainti, niini, niitti, (3)

Tina, tinka, tinki, tintti, (4)

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme ”Viimeinen asemiesilta” –CD-levyä.

Palkinnon saavat: **Eero Ikonen**, Seinäjoki, **Matti Vilén**, Padasjoki ja **Eila Vuolle**, Loimaa. Seuraava kilpailusanamme on ”MARRASKUU”. Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 18.11. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi. Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi ”Sanakilpa”. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme Raul Kuutman kirjaa ”Kaksikymmentä vuotta Viron-Suomen sillalla”.

Lokakuun krypto

11	2	5	13	24		2		2
13		9		15	17	16	2	7
24	12	17	17	8		9		1
19		10		7	2	1	7	8
13	7	2	19	7	7	8		2
24		1		18	3	13	18	1
→	1	2	3	3	2		17	

7		11		5			2	5	2	2	21	15		2	3	24	25	25	17	8		3		24
3	2	8	6	15	15	1		13		19		24	9	21	8	9		1		7	15	9	16	2
9		17		11		8	14	13	25	1	25	18		13		8	3	18	21	18		22		8
6	13	17	8	2	7	15		19		1		21	2	24	9	21	2		2	19	9	4	8	1
16		8		8		22	8	8	6	8	16	18		8	22	2	8	17	15	1		2		8
13	10	13	3	1	8	1			15			14			8		3		19	18	23	1	12	7
	13		2		20	2	14	20	15	21	2	6	2		14	2	15	19	15		3		17	
5	17	9	24	8	2		9		5		6	8	17	3	13		21		16	13	7	2	16	2
	17		8		4	8	6	17	9	14	8		3		19	13	15	21	9		8		23	
5	2	14	20	8	2		7		24		17	2	8	22	9		15		19	9	17	2	1	2
	22		15		19	15	8	16	8	21	2		9		1	9	7	8	9		12		18	

laadinta Aulikki Nenonen
pääkuva Aila Martikkala

Kirjat

Olavi Nenosen tarina

Mikko Porvali: Kaatunut Normandiassa - Suomalais-sotilaan tarina. Atena 2011. ISBN 978-951-796-701-3.

Mikko Porvalin sujuvasti kirjoitettu kirja kertoo eräästä erikoisesta kohtalosta: suomalaisesta

sotilaasta taistelemassa länsiliitoutuneiden puolella. Kurkijoelta kotoisin ollut Olavi Nenonen päätyi nuorena Kanadaan, mikä johtui isän tekemästä ryöstömurhasta ja sen seurauksista. Kanadaan 1938 muuttanut Nenonen päätti muutamaa vuot-

ta myöhemmin, vuoden 1941 lopulla, värväytyä armeijaan, vaikka Kanada oli tuolloin virallisesti Suomen vihollismaa.

Päätös oli siis jossain määrin erikoinen. Kuten Porvali kirjoittaa, ”maailma oli sekaisin, ja Olavi oli muiden suomalais-

siirtolaisten joukossa joutunut varsin erikoiseen tilanteeseen”. ”Jälkikäteen on mahdotonta hahmottaa, miltä tilanne hänes-tä silloin kokonaisuutena vaikutti tai mikä päätöksessä eniten painoi.”

Joka tapauksessa Nenonen

tuli kanadalaisten mukana Eurooppaan ja osallistui Ranskasta käytyihin taisteluihin. Hän kaatui 21-vuotiaana erään kylän valtauksessa, ja hänet on haudattu kanadalaiselle sotilashautausmaalle Ranskaan. Kiveen kai-verrettiin suomenkielinen teksti.

Eversti Kempistä elämäkerta

Seppo Porvali: Eversti Armas Kemppi – Sotilaan kujanjuoksu. Revontuli 2011. ISBN 978-952-576-736-0.

Eversti Armas Kempistä tehty elämäkerta täydentää sotahistoriallista elämäkertakirjallisuut-

tamme. Teos kiinnostaa ennen muuta siksi, että Kempin johtama prikaati oli kesäkuussa 1944 määrätty Viipurin suojaksi. Kuten tiedetään, Viipurin menetys oli jatkosodan loppuvaiheiden yllättävimpiä tapahtumia: venäläiset saivat kaupungin haltuun-

sa miltei vastarinnatta. Tämä johtui suomalaiset joukot vallanneesta pakokauhusta, joka johti katastrofiin.

Viipurin tapahtumat olisivat ansainneet enemmän käsittelyä tässä kirjassa. Vaikka Kempin aiemmatkin vaiheet herättävät

mielenkiintoa, kirjaa olisi voinut laajentaa ja käsittelyä syventää juuri kesäkuun 1944 ja Viipurin osalta. – Niistä ei liene kirjoitettu tähän mennessä ainakaan liikaa. Toisaalta Viipurin tapahtumista voisi kirjoittaa itsenäisen teoksen, sillä nuorempaakin lukija-

kuntaa kiinnostavaa dramatiikkaa aiheessa olisi kyllä riittävästi. Viipuri oli Kempille ”oka” hänen sielussaan, Mannerheimin mielestä Viipurin menetys oli ”sotahistoriallinen skandaali”.

Kaarle Sulamaa

Suomen hallituksen kiirastuli kesällä 1944

Hannu Rautkallio (toim)-Lasse Lehtinen: Väinö Tanner, unohdetut päiväkirjat 1943-1944, ISBN 978-952-5856-48-4, Kustannusosakeyhtiö Paasilinna 2011

Väinö Tannerin päiväkirjat voisivat olla vieläkin lohduttomampaa luettavaa kuin ne ovat. Me tiedämme lopputuloksen, siis Suomen historian vaiheet kesästä 1944 syksyyn 2011. Valtiovarainministeri Tanner, sotamarsalkka Mannerheim, presidentti Rytty ja pääministeri Linkomies näkivät edessään vain Saksan häviön ja sen mukana Suomen tuhon. Neuvostoliitto vaati kesäkuussa 1944 Suomen ehdotonta antautumista eikä ollut sitä

ennen halukas minkäänlaisiin neuvotteluihin. Luhistuva ja tuhoon tuomittu Saksa vaati avun jatkamisen ehtona sitä, että Suomi ei tee erillisrauhaa, vaan taistelee loppuun saakka samassa rintamassa sen kanssa. Oliko Suomen tartuttava tähän oljenkorteen - vaikka sekin veisi tuhoon?

Siinä oli edellä mainituilla päättäjillä ja vähän laajemmalla joukolla pohdittavaa noina kriittisinä päivinä. Autenttisella tavalla, päiväkirjan muodossa, tuosta epätoivoisesta tilanteesta kertoo Väinö Tanner. Tuskin parempaa tuon ajan tunteiden kuvaajaa on löydettävissä. Tanner oli realisti, juristi ja työväen ja myös rintamamiesten asianajaja. Hän kuului sodasta ja rauhasta päättäneiden miesten harvalukuisen joukkoon. Hänen ja muiden demariministereiden hallituksessa olo piti miehet rintamalla; eroaminen olisi todennäköisesti kadottanut miesten taisteluhaluun ja saattanut rintaman ja maan kaokseen.

Venäläisten kesäkuussa 1944 tekemän suurhyökkäyksen ja läpimurron jälkeisestä poliittisesta tilanteesta on kirjoitettu paljon. On tulkittu niin, että Risto

Ryti tietoisesti halusi Hitlerille ja Saksalle annettuun vakuutukseen sanamuodon, joka sitoi häntä presidenttinä, mutta ei Suomen valtiota sinänsä. Tannerin päiväkirja ei tuo tähän asiaan lisävalaistusta ja voi toisaalta olla, että hän ei kirjoittanut kaikkia keskusteluja ja pohdintojaan muistiin. Oma arvioni on, että tilanteessa, jossa kukaan ei voinut tietää tapahtumia edes viikon, saatikka kuukausien päähän, sitoumus annettiin äärimmäisessä hädässä lain kiemuroita kovin tarkkaan tutkimatta. Toivottiin saatavan lisäaikaa ja sen myötä yleistilanteen muuttuvan Suomelle edes vähän suotuisammaksi.

Näin tapahtui ja Saksalle annettua vakuutusta oli tarpeen tulkita vasta runsaan kuukauden päästä. Se tehtiin silloin tavalla, joka mahdollisti Suomelle kunniallisen tien irrota Saksan rinnalta. Viime kädessä asian oli ratkaissut se, että rintama Viipurin menetyksen jälkeen piti; suomalainen sotilas täytti tehtävänsä viimeistä piirtoa myöten, Saksan apua kuitenkaan vähätelemtä.

Rautkallio ja Lehtinen ja kustantaja Paasilinna ovat tehneet merkittävän työn saattaessaan kauan unohduksissa - osin Amerikassa, osin Suomen Valtionarkistossa - olleet päiväkirjat päivävaloon ja kaikkien asiasta kiinnostuneiden tutkittavaksi ja luettavaksi.

Esko Vuorisjärvi

VUOSAAREN BETONILATTIAT OY
VBL OY
Jari Vilhunen
Tel 0500-670 979
jari.vilhunen@gmail.com

JUTEL
Excellence On Air Since 1984

Näppärä menopeli!
ESLA Citypotkuri

Tutun ja turvallisen ESLA-potkupyörän rinnalla on kevyt ja ketterä ESLA-citypotkuri, jolla on kätevä liikkua myös kaupunkiolosuhteissa.

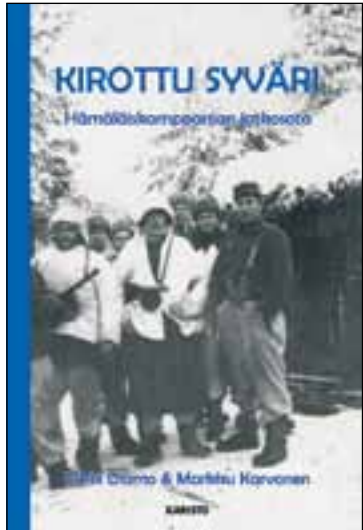
- malli 3600
- pituus vain 107 cm
- paino 13,9 kg
- testattu kantavuus 140 kg

Kysy lähintä ESLA-liikuntavälineiden jälleenmyyjää sekä katso lisää tietoa: www.esla.fi

Kotimainen valmistaja
E.S. Lahtinen Oy
puh. (06) 4299 400
Email: esla@esla.fi

KP-ServicePartner Oy

Hyvä joukko-osastohistoria

Erkki Ulamo & Markku Karvonen: Kirottu Syväri. Hämäläiskomppanian jatkosota. Karisto 2011. 288 s.

Kun kirja Kirottu Syväri - Hämäläiskomppanian jatkosota ilmestyi kesäkuussa 2011, takana oli kirjoittajilla noin kymmenen vuoden työ. Julkistaminen tapahtui 70 vuotta sen jälkeen, kun Lepaalla perustettu Tyrvännön komppaniaksi kutsuttu joukko lähti jatkosodan alla matkaan kohti itärajaa. Kirja kertoo miehistä, jotka joutuivat osana Hämeestä koottua 5. Divisioonaa viettämään nuoruutensa vuosia Laatokan Karjalassa ja Syvärin virralla.

Kirottu Syväri seuraa poikkeuksellisen tarkasti yhden yksikön vaiheita komppanian perustamisesta sen kotiuttamiseen. Komppania koostui alkuvaiheessa tyrvántöläisten lisäksi mm. Lepaan opiskelijoista ja lähiseutujen miehistä. Sodan pitkittyessä mukaan tuli täydennyksiä Lounais- ja Päijät-Hämeestä, luovutetun Karjalan pitäjistä ja viime vaiheessa pitkin maata.

Jalkaväkirykmentti 44:n kolmas komppania ylitti Moskovan rauhan rajan Korpiselän tienoilta, marssi pikavauhtia Laatokan rantaan ja joutui mm. Salmin, Tuuloksen, Nurmoilan sekä Hoilammin taisteluihin.

Ensimmäinen sotatalvi meni sillanpääasemassa Syvärin takana voimalaitoksen lohkolla. Asemasodan ajasta suurin osa oli vartiotoimintaa, kenttävaurusteluita ja muuta työpalvelua. Puolitoista vuotta komppania vartioi Syvärin rannassa Pirkkinitsin lohkoa lähellä Lotilampeltoa.

Neuvostoliiton suurhyökkäyksen alettua Laatokan Karjalassa komppania perääntyi kohti Suomen rajaa taistellen mm. Saarimäessä, Rautamäessä, Tuuloksesa, Koverossa ja Likolammella.

Kirja kertoo etenkin tavalisten rivimiesten arjesta sodan oloissa, mitä kaikkea yli kolmeen vuoteen mahtui ja mitä he osastaan ajattelivat. Teoksen aiheistona ovat olleet sotapäiväkirjat, päiväkäskyt ja muut arkistolähteet, veteraanien haastattelut ja kertomukset sekä useana vuonna suoritettujen maastotutkimukset komppanian reiteillä, leiripaikoilla ja taistelumaastossa.

Kuvituksena on komppaniasa olleiden miesten suvuissa säilyneitä valokuvia, SA-kuvia ja sota-ajan karttoja. Pääosa kuvista on ennen julkaisemattomia. Liitteenä on miehistöluetteloita ja ohjeita tapahtumapaikkoja nykyään hakeville.

Kirja kuvaa tarkasti suomalaisen sotilaan ja erityisesti rivimiehen tunteja rintamaoloissa. Suosittelen lukemaan tämän kirjan, jotta ymmärrämme, mitä isät ja isoisät joutuivat sotateimien aikana kokemaan. Ei tarvitse ihmetellä, että veteraanit ovat pitkään vaienneet kokemastaan.

Pekka Toivonen

Kokemuksia ja kuvauksia sodasta, sotilaista ja sodan uhreista

John Lagerbom (toim.): Sata sotakohtaloa, ISBN 978-951-25644-1, valokuvia, Otava 2011

Kirjan nimi ei tosin vastaa aivan sitä, mitä sen sisältö on; silti kysymyksessä on mielenkiintoinen ja koskettava kirja. Siinä 43 kirjoittajaa kertoo sotavuosiin ja osin niiden jälkeisiin vuosiiin sijoittuvista mieleen jääneistä ja erikoisistakin ihmiskohtaloista ja tapahtumista. Monet, mm. Jyrki Vesikansa, Pekka Ervasti ja Matti Lukkari kirjoittavat isänsä sodanaikaisista ja jälkeisistäkin kokemuksista ja siitä, mitä he kertoivat sodasta lapsilleen. Mukana on myös kirjoittajia, jotka kertovat omista sotakokemuksistaan ja sodanaikaisista tunnoistaan. Tätä sektoria edustavat mm. Puolustusvoimien komentajana 1983-1990 toiminut Jaakko Valtanen ja panssari-mies, kirjailija Reino Leväslaiho.

Kolmannen, suurimman kirjoittajaryhmän muodostavat henkilöt, jotka kirjoittavat muista tunnetuista - ja tuntemattomistakin - sota-ajan henkilöistä ja tapahtumista. Tähän joukkoon kuuluu tähänkin lehteen asiantuntevasti ja ahkerasti kirjoittava sota-historioitsija Anssi Vuorenmaa. Hänen toisen artikkelinsa kohde on Joo-se Hannula, eversti joka aavisti kohtalonsa, seuraavana päivänä tapahtuvan kuoleman pommituksen uhrina.

Moni yleispiirteiltään tiedossa ollut asia saa kirjassa lisävalaistusta; kova ja raadollinen sota saa monessa artikkelissa inhimillisen näkökulman. Kirjan takakannen esittelytekstissä sanotaan, että "Ainutlaatuinen koelma suomalaisia sotakohtaloita rivimiehestä Rytiin, sotaorvosta Siperian vankiin". Kirjassa on myös muutamia todella mielenkiintoisia artikkeleita vähälle

huomiolle jääneistä sotaan liittyvistä erillisilmiöistä ja tapahtumista. Kirjoittaja Heidi Mustajoki kertoo erään alikersantin kohtaloa ja itsemurhaa kuvatesaan, että viime sodissa oman käden kautta sai surmansa yli 800 sotilasta, asia, josta ei juuri ole julkisesti puhuttu. Tutkimatta ja tilastoimatta on se, kuinka moni päätyi samaan ratkaisuun vielä sodan jälkeen, sodan rasi-tusten ja kauhujen masentamana.

Sataan sotakohtaloon lukeutuu myös artikkelit saksalaiskenraali Eduard Dietlistä ja sotahevonen Jaskasta. Kuinka hyvin ne sopivat takakannen esittelytekstin sisälle ja yleensä tässä yhteydessä esitettäväksi, sen voi jokainen lukija arvioida itse.

Esko Vuorisjärvi

Suomen-poikien tarina

**Hans Alviste - Antti Henttonen
Kolyman verinen kulta - Virolainen Suomen-poika 10 vuotta Siperiassa**

Sain luettavakseni tämän vuoden alkupuolella ilmestyneen Suomen-poika, vänrikki Hans Alvisten muisteluksiin perustuvan Antti Henttosen toimittaman 123-sivuisen kirjan "Kolyman verinen kulta". Tällainen nimi voisi olla vaikka seikkailukertomuksella, missä sankari pyssyt paukkuen pelastaa kauniin neidon roistojen kynsistä ja pakenee tämä mukanaan Siperiasta kultaa salakuljettavan liigan kynsistä.

Kirjan sisältö ei kuitenkaan ole tällainen. Seikkailusta toki on tässäkin kirjassa kysymys, mutta kaikki se, mistä kerrotaan, ei ole tarua, vaan totta. Panoksena tässä seikkailussa oli kertojan Hans Alvisten ja kirjan toisen päähenkilön Kalju Pajupuun henki. Nämä Suomessa upseerikoulutuksen saaneet vänrikit, täytettyään velvollisuutensa isänmaataan Viroa kohtaan ja taisteltuaan Suomen armeijassa Neuvostoliittoa vastaan, joutuivat uusien vallanpitäjien kostotoimenpiteiden kohteiksi ja surullisen kuuluisan Siperian junan matkustajaksi. He kuitenkin selvisivät hengissä.

On ihmisiä, joiden on vieläkin vaikea myöntää tapahtuneet tosiasiat. He lyövät helposti fasismin leiman kaikkiin niihin ihmisiin, joilla on ollut erilainen arvomaailma ja ihanteet kuin heillä itsellään, kuten halu puolustaa isänmaansa vapautta ase kädessä miehittäjää vastaan. Fasismi oli julma järjestelmä, joka onneksemme tuhottiin Euroopasta toisen maailmansodan melskeissä. Siitä ansio lankeaa Natsi-Saksaa vastaan taistelleille liittoutuneille. Yhden diktatuurin tuhouduttua jäi kuitenkin usein huomaamatta, että toinen diktatuuri eli ja voi hyvin neuvostovaltakunnassa vielä pitkään sodan jälkeen.

Stalinin kuolema vuonna 1953 oli ensimmäinen askel olojen vapautumiseen, mutta vasta neuvosto-imperiumin romahdus vuonna 1991 antoi uudet mahdollisuudet sen eri kansallisuuksille niin venäläisille kuin muillekin valita oma tiensä. Bolshivismi äärimuodossaan oli niin samankaltainen fasismin kanssa, etten ainakaan minä osaa erottaa niitä toisistaan, mitä tulee menettelytapoihin. Diktatuuri on aina diktatuuri "väristä" riippumatta ja sen valitessa noudatetaan useimmiten toimintaperiaatetta "tarkoitus pyhittää keinot" - ne keinotahan tunnetaan.

Sekä Hans Alviste että Kalju Pajupuu saivat kumpikin kokea maansa uudelleen itsenäistymisen. Viimeksi mainittu kuoli vuonna 1995 menetettyään terveytensä vankileiriolosuhteissa.

Kirjan anti on siinä, että tämäkin teos palvelee tulevien sukupolvien historiantutkijoita, sillä se sisältää ns. primääritietoa ts. pienen palasen itse elettyä historiaa. Vaikka tapahtumat olivat traagisia, ne on kirjoitettu taitavasti. Jälkipolvet voivat aina oppia jotain historiasta. Pienilläkin kansoilla tulisi olla oikeus elää vapaina ja erimielisyydet tulisi voida ratkaista muulla tavoin kuin miekan kahvaan tarttumalla. Pienet kansat ovat joutuneet kuitenkin niin tekemään pakon edessä.

Kirjan tekovaihe on ollut useiden ihmisten yhteistyön tuotos ja siksi ymmärränkin ne muutamat kielelliset epätarkkuudet, jotka sen sivuilta voi löytää. Muutamat lyhenteet olisi voinut "kirjoittaa auki", jolloin teksti olisi ollut helpommin luettavaa ja erät nimet ja sanonnat tarkistaa. Pienet virheet eivät kuitenkaan pilaa kokonaisuutta. Kirjan sisällöstä en voi sanoa oikeastaan muuta kuin, että tämäkin kertomus on ehdottomasti lukemisen arvoinen. Suomenpoika on aina Suomenpoika.

Nyyrikki Kurkivuori

KS-BAHTI

JTK Power Oy

Vöyri

Rautapohja Oy

Ylivieska

Yhtymä-Tahlo Oy

Ylöjärvi

Steripolar Oy

Espoo

Jamppeeri OySeinäjoki
-sähköasennukset-,www.jamppeeri.fi**Autosalpa Oy**

Kouvola

Hauhon Myllärit Oy

Hauho

Naficon Liitin Oy

Nauvo

Modio Oy

Helsinki

APTEEKKIPALVELUA SOTAVETERAANEILLE**Espoo****Sellon Apteekki**Kauppakeskus Sello Leppävaara, 02600 Espoo
Puh. 09-849 2550**Kerava****Keravan Keskusapteekki**Kauppakaari 4, 04200 Kerava
Puh. 09-274 7930**Ristiina****Ristiinan Apteekki**Brahentie 16, 52300 Ristiina
Puh. 015-740 7700**Suomenniemen sivuapteekki**

Puh. 015-666 470

Forssa**Forssan Keskusapteekki**(Kartanokeskus),Kartanonkatu 11,30100 Forssa
Puh.03-422 2835**Korpilahti****Korpilahden Apteekki**41800 Korpilahti
puh. 014-821 775
www.korpilahdenapteekki.fi**Rovaniemi****Rovaniemen 1.Apteekki**Rovakatu 27, 96200 Rovaniemi
Puh. 010 320 3620**Hamina****Haminan Keskusapteekki**Satamakatu 9,49400 Hamina
Puh.05-344 0172
www.haminankeskusapteekki.fi**Kortesjärvi****Kortesjärven Apteekki**Jääkärintie 53, 62420 Kortesjärvi
Puh. 06-488 0300**Tornio****Tornion Apteekki**Satamakatu 3 A,95400 Tornio
Puh.016-480 014
www.tornionapteekki.fi**Hämeenlinna****Aulangon Apteekki**(Hättilän Liikekeskus),Viipurintie 34
13210 Hämeenlinna
Puh.03-622 900**Kuopio****Kuopion Toriapteekki**Haapaniemenkatu 24-26, 70110 Kuopio
Puh. 017-287 6601**Turku****Pyhän Henrikin Apteekki**Kalevantie 41, 20520 Turku
Puh. 02-275 2150**Jyväskylä****Jyväs Apteekki
Kyllön Terveysasema**

40620 Jyväskylä, Puh. 014-334 2600

Voionmaan apteekki

Puh. 014-211 305

Lappeenranta**Lappeenrannan
Uusi Apteekki**

Lappeenranta , Taipalsaari , Voisalmi

Vihti**Vihdin 1.Apteekki**Helsingintie 26 a, 03400 Vihti
Puh. 09-224 7220**Porvoo****Porvoon 2. Uusi Apteekki**Piispankatu 30, 06100 Porvoo
Puh. 019-689 7700**Viitasaari****Viitasaaren Apteekki**Postikuja 1, 44500 Viitasaari
puh. 014-577 4700

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Käy talossa tai soita Helenalle puh. (09) 6126 2014. Toimisto on avoinna ma-pe klo 8.30-16.00

Sähköposti: helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

Nro 35 Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2012

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.

Muovi tai nahkantaisena

Hinnat 6 ja 12 euroa.

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille.

Hinta 15 euroa.

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille.

10 euroa.

4 Liiton standaaari
Hinta 30 euroa

6 Suomen lippu
Hinta 25 euroa

25 Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/viininpunainen. Soljessa liiton tunnus.

Hinta 23 euroa

Liitto välittää veteraanivyötilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

33 Kaulaliina

Laadukas, vuorillinen kaulaliina.

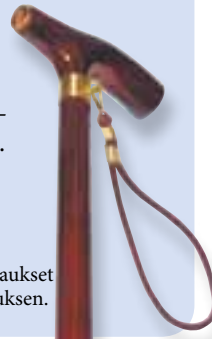
Hinta 23 euroa

29 Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä varustettu kävelykeppi. Sotaveteraanien käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 55 euroa

Liitto välittää kaulaliina ja keppien tilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

Liiton tunnuksin varustetut solmiot

15 Tummansininen, raidalliseen kuosiin kudottu malli.

16 Tummansininen solmio, jossa tunnuksen ylä- ja alapuolella punainen, sininen ja harmaa vinoraita.

Hinta 15 euroa

Saatavana myös kumi- nauhakiinnityksellä.

Liitto välittää solmiotilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraani-kuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

26 Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918. Korkeus 77 mm. Varustettu liiton tunnuksella. Hopeaa.

Hinta 150 euroa

Liitto välittää kynttilänjalkatilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma

Talvisodan runoutta vuodelta 1941. Kuvitettu.

Hinta 25 euroa.

Kirja täyttää tänä vuonna 70 vuotta.

12 Uusi juhla-DVD

Sotaveteraani- ja perinnekuorot Helsingin Jäähallissa 14.3.2010.

Arvokas uusi DVD Talvisodan muistojuhlusta.

Hinta 25 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600
00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

